

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

A green dragon with large wings and a long neck is breathing fire. A knight in armor is lying on the ground, holding a sword. The background shows a landscape with a tree and a sun.

J.R.R.
TOLKIEN

HAM'Lİ ÇİFTÇİ
GILES

Hazırlayanlar CHRISTINA SCULL & WAYNE G. HAMMOND

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İllustrasyonlar PAULINE BAYNES

Ham'lı Çiftçi Giles

J.R.R.Tolkien

Orijinal Adı: *Farmer Giles of Ham*

Ithaki Yayınları - 1352

Yayın Sorumlusu: *Alican Saygı Ortanca*

Yayıma Hazırlayan: *Emre Aygün*

Düzeltili: *Alican Saygı Ortanca*

Kapak Uygulama: *Hamdi Akçay*

Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*

3. Baskı, Ocak 2019, İstanbul

ISBN: 978-605-375-794-8

Sertifika No: 11407

Türkçe Çeviri © *Niran Elçi*, 2018

© *Ithaki*, 2018

© *The Tolkien Estate Limited* 1949, 1999

İllüstrasyonlar © *Harper Collins Publishers*, 1949

Poems and Stories'deki illüstrasyonlar © *The Williams College Oxford Programme*, 1980

Harita © *The Williams College Oxford Programme*, 1999

Önsöz ve Notlar © *Harper Collins Publishers*, 1999

Bu eserin tüm hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

Ithaki™ Penguen Kitap-Kâset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin tescilli markasıdır.

Caferaga Mah. Neşe Sokak, 1907 Apt. No: 31 Moda - Kadıköy / İstanbul

Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34

editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık

Maltepe Mah. Hastane Yolu, No: 1/6 Zeytinburnu - İstanbul

Tel: (0212) 613 30 06 Faks: (0212) 613 51 97

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rantey.org>

Sertifika No: 10200

J.R.R. TOLKIEN

HAM'Lİ ÇİFTÇİ GİLES

*Aegidii Alphenobarbi Julii Agricole
de Honorato Bonini de Bonito Aule
Braconarie Comitis Regni Minimi Regis et
Nasilei mira facinora et mirabilis exoritur*

ya da gündelik dilde

*Tame Lordu, Yılansaray Kontu
ve Küçük Krallık'ın Kralı*

Çiftçi Giles'in Yükselişi ve Muhteşem Maceraları

PAULINE BAYNES'İN
İLLÜSTRASYONLARIYLA

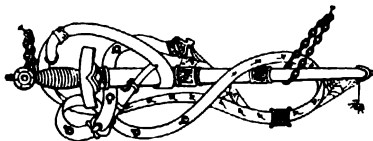
HAZIRLAYANLAR
CHRISTINA SCULL &
WAYNE G. HAMMOND

ÇEVİRİ
NIRAN ELÇİ

C. H. Wilkinson'a

GİRİŞ

Tıpkı *Roverandom* gibi, *Ham'li Çiftçi Giles* da J.R.R. Tolkien tarafından çocuklarını eğlendirmek için yaratılmıştı ve başta sözlü olarak anlatılan bir hikâyeydi. Yazıya döküldükten sonra yirmi senelik bir süre içinde uzadı ve karmaşıklaştı. Ana metni oluşturan müsveddenin ardından daktiloyle yazılmış dört taslak geldi, prova baskılar yapıldı ve sonunda 1949'da kitap olarak basıldı. Bu belgelerin büyük kısmı Wisconsin eyaletindeki Milwaukee şehrinde, Marquette Üniversite Kütüphaneleri'nin Özel Koleksiyonlar ve Üniversite Arşivleri Bölümü'nde saklanmaktadır.

Tolkien'in en büyük oğlu John hikâyenin ilk defa, bir pikniğin ardından aile yağmur fırtınasına yakalanıp bir köprünün altına sığındığında anlatıldığını hatırlıyor. Bu olayın tarihi ve yeri tam olarak belirlenemiyor. Ama 1926'ların başlarında, Tolkien ailesi Leeds'ten Oxford'a taşındıktan sonra, o yörenin ilham verdiği bir hikâye olarak anlatılmış olmalı ve yazılan ilk versiyonun tarzı ve tınısı *Roverandom*'ın muhtemelen 1927'nin sonunda yazılan ilk versiyonuna, 1930'larda

yazılan *Hobbit*'in günümüze kadar ulaşan ilk metinlerinden daha yakın. *Hobbit* göreceli olarak daha olgun bir eser.

Yirmi altı sayfalık, elle yazılmış *Çiftçi Giles* müsveddesi 1949'da yayımlanan kitaptan çok daha kısa ve basitti. Bu hikâye “Baba” tarafından anlatılıyor. “Baba” hikâyenin başlangıcında ve sonunda hikâyeye ara verecek soruları yanıtlıyor. Dahası, dinleyicileri için hikâyeyi kişisel bir bağlama oturtuyor: “[dev bizim] bahçemizden geçse”, “[bizim] evimize toslasa”. Bazı sözcük oyunları olsa da, 1949 tarihli metni bu kadar dikkate değer kılan filolojik şakalar ve akademik atıflar ilk müsveddede yok. Eksiklerin arasında tüm Latince atıflar, Kral'ın Giles'a yazdığı iki mektubun metinleri ve çoğu isimler var. Müsveddede geçen isimler *Giles*, *Ham*, *Kuyruk-ısıran* ve *Yılansaray*'ından ibaret. Ejderha, Giles'ın köpeği ve Kral isimsiz bırakılmış. Giles, Kral ve ejderha karakterleri şimdiden oldukça gelişmiş olsa da sonraki versiyonlarda olduğu kadar değil. Köpek ve demirci hâlâ kabataslak ve değirmenci ancak ima ediliyor. Giles'ın bir karısı olduğundan hiç bahsedilmiyor. Ejderhanın hazinesiyle birlikte geri dönmelerinin üzerinde fazla durulmamış: Giles geceleri ejderhayı nasıl bağlayacağı hakkında endişelenmiyor ve “parlak delikanlılar” yok. Hikâyeye bir tarihsel arka plan kazandırılmamış ama Ortaçağ'da geçiyormuş gibi görünüyor. Hikâyenin geçtiği yer de muğlak –“dev buradan çok uzaklarda yaşar-

dı, insanların yaşadığı her yerden çok uzaklarda”– ama en sonda “Baba”, Giles’ın Yılan-çıkarıcı soyadını aldığı ve Ham’de güzel bir ev yaptığını, bunun ardından köye Yılansaray’ı adı verildiğini ve bu köyün haritada hâlâ bulunabildiğini açıklıyor. Worminghall (Yılansaray) Oxford’dan birkaç kilometre uzakta bir köy. Hikâye “Baba”nın asıl kahramanın Gri Kısırak olduğunu ilan etmesi ile sona eriyor.

İkinci versiyon ve daktiloyle yazılmış ilk taslak, ilk müsveddeden birkaç küçük fakat önemli özelliği ile ayrılıyor. Bu versiyonda hikâyeyi anlatan “ailenin soy-tarısı” (çocukların hatırlayabildiği kadarıyla bu terim Tolkien için hiç kullanılmamış). Hikâyenin sonunda bu karakter dinleyicilere, onlara göre hikâyenin gerçek kahramanının kim olduğunu soruyor “ve pek çok farklı yanıt geliyor”. Çiftçi Giles’daki olaylar bu versiyonda kesinlikle geçmişte geçiyor – “o dev uzun zaman önce yaşadı”, “o günlerde ve o yerlerde var olan tek silah türüydü; insanlar ok ve yayı tercih ediyor, barutu daha çok havai fişekler için kullanıyordu”– ve mesafeler, zaman daha sıkışık. Örneğin Giles’ın sihirli kılıcı daha önceki gibi ejderha yüz elli kilometre yakındayken değil, üç kilometre yakındayken kınından dışarı fırlıyor. Müsveddede olduğu gibi daktiloyle yazılmış ilk taslağın da yazıldığı tarih kesin olarak belirlenemiyor ama 1930’ların başında veya ortasında var olduğu biliniyor. Tolkien’in tez danışmanı olduğu Belçikalı bir akademis-

yen, Simonne d'Ardenne, daktiloyla yazılmış ilk taslağı Fransızcaya çevirmiş; muhtemelen 1932-33'te, Tolkien ailesinin yanında kalırken. Her durumda Tolkien'in Kasım 1937 tarihli, bu çeviriden bahsettiği mektubundan önce çevrilmiş olması.

1936 sonlarında George Allen & Unwin *Hobbit*'i yayımlamayı kabul etti ve kitabın başarısı üzerine Tolkien'den, yayımlanmak üzere başka çocuk hikâyeleri yollamasını istedi. Tolkien yanıt olarak resimli kitabı *Bay Bliss*, köpek Roverandom hakkındaki hikâye ve *Ham'li Çiftçi Giles*'ı gönderdi. Şirketin başkanı olan Stanley Unwin on bir yaşındaki oğluna fikrini sordu. Rayner Unwin'in *Ham'li Çiftçi Giles* hakkındaki 7 Ocak 1937 tarihli raporu şevkli:

Bir gün bir dev dağlarda kayboluyor ve Ham kasabasına iniyor, Çiftçi Giles onu görüyor ve alaybozanıyla ona ateş ediyor, dev onu titrersineklerin soktuğunu sanıyor ve yanlış yönde yürüdüğüne karar verip geri dönüyor. Kral bunu duyuyor ve Çiftçi Giles'a bir kılıç veriyor. Bir süre sonra yöreye bir ejderha geliyor ve Çiftçi Giles onunla savaşmak zorunda kalıyor, ejderha kılıçtan çok korkuyor ve çiftçiye bir sürü para vermeyi kabul ediyor. Bu para asla gelmiyor, bu yüzden birkaç şö-

valye ve bu Giles onu öldürmeye gidiyor, ejderha şövalyeleri öldürüyor ama Çiftçi Giles'in kılıcını görünce parasını ona veriyor ve evcil hayvan olarak Çiftçi'nin evine geliyor ama kral parayı almaya geldiğinde geldiğinden çabucak evine dönüyor!

Bu iyi yazılmış ve eğlenceli bir kitap, güzel bir kitap olur ve belki "Roverandom" ile birlikte aynı ciltte basılır.

Resimlere ihtiyacı var, belki yazarın kendi resimleri? Bu kitap bütün İngiliz çocuklarının ilgisini çeker.

Bununla birlikte, Eylül 1937'de basılan *Hobbit*'in başarısı Allen & Unwin'i, Tolkien'in onlar için yazacağı bir sonraki kitabın hobbitler hakkında bir devam kitabı olması gerektiğine ikna etmişti. Bu olmazsa, *Ham'li Çiftçi Giles* ve ona benzer başka hikâyeler kitap olarak basılabilirdi çünkü Stanley Unwin tek bir hikâyenin bir kitap için yeterli olmayacağını düşünüyordu. Aralık 1937'de Tolkien devam kitabını yazmaya karar verdi ve *Yüzüklerin Efendisi*'ne başladı ama 1938 Temmuzunun sonunda, "yeni *Hobbit*'i" yayıncısının umduğu gibi Noel sezonuna yetiştiremeyeceği anlaşılmıştı. 24 Temmuz'da bir alternatif önerdi: "tek yapabileceğim," dedi Allen & Unwin'e,

“Çiftçi Giles” ve Küçük Krallık (başkenti Thame). Geçen ocakta onu yeniden yazdım ve öncekinden %50 daha uzun oldu. Lovelace Cemiyeti’ne, peri hikâyeleri “hakkında” bir tez yerine onu okudum. Sonuç beni çok şaşırttı. Sesli olarak okumam, sıradan bir “tez”den iki kat daha uzun sürdü ama seyirciler sıkılmış görünmüyordu – aksine, gülmekten katılıyorlardı. Ama korkarım bu, daha yetişkinlere özgü ve hicivli bir tat kazandığı anlamına geliyor. Zaten Krallık hakkında, ona eşlik etmesi gereken diğer iki, üç hikâyeyi de yazmadım! [*Letters of J.R.R. Tolkien*]

Lovelace Cemiyeti, Oxford’daki Worcester Koleji’nde bir makale kulübüydü. Davet üzerine Tolkien bu kulübün üyelerine 14 Şubat 1938 akşamı bir konuşma yapmıştı. “Tezini” hazırlarken *Ham’li Çiftçi Giles*’ın ilk el yazması müsveddesi üzerinde birkaç değişiklik yaptı ama hikâyeyi daha çok, daktiloyla yeni bir taslak yazarken gözden geçirdi ve genişletti. 1949 başlarına kadar mektuplarında bu versiyondan bahsediyor ama bu versiyon kayıp. Lovelace Cemiyeti’nin sekreterine göre bu versiyona “Yılan Sarayı Efsanesi” adını vermişti. Cemiyet’in Worcester Koleji’nde saklanan tutanak-

ları, Tolkien'in sunumunun kısa bir tarifini içeriyor ve seyircilerin eğlendiği iddiasını doğruluyor. Tolkien sunumu bitirdiği zaman hikâyesinin eleştiriye veya tartışmaya yer bırakmadığına karar verilmiş – yazara iltifat olarak, belki ama saat de geç olmuştur.

Tolkien gözden geçirdiği hikâyeyi Oxford'daki Academic Copying Office'te (Akademik Kopyalama Ofisi) profesyonel olarak daktilo ettirdi. Bu, daktilo edilmiş taslak hem elimizde olan önceki versiyondan çok daha uzun, hem de çok daha sofistike. Başta adı *Evcilin Efendisi, Dominus de Domito: Bir Yılansarayı Efsanesi* olarak belirlenmişti ama bu başlık silindi ve Tolkien önceki müsveddelerde olduğu gibi *Ham'li Çiftçi Giles* başlığına geri döndü. "Oxenford'un Dört Bilge Katibi" bahsini ve onların *alaybozan* tarifi gibi, kitabı canlandıran çoğu özel ismi, espriyi ve dokundurmayı bu, gözden geçirilmiş versiyonda ekledi. Bu versiyonda karakterler daha gelişmiş: köpek (burada adı Garm), ejder Chrysophylax Dives, değirmenci ve demirci (Fabricius Cunctator veya "Neşeli Sam"); Giles'in karısı Agatha ilk defa ortaya çıkıyor. Hikâye "çok uzun zaman önce, bu ada hâlâ pek çok krallığa bölünmüş mutlu bir yerken" geçiyor. Ham çağımızın Thame kasabasının önceli olmuş. *Yılansarayı* ise *Aula Draconaria*'nın (Giles'in Chrysophylax ile ilk karşılaştığı yerde yaptığı evin yerel dildeki adı). "Baba" ve "Aile Soytarısı" neyse ki bir biçimde kaybolmuş ama yazar yine de zaman zaman anlatımına ara vererek oku-

yucuyla doğrudan konuşuyor (“Adının uygun olmadığını düşünüyorsanız, ben de ancak olmadığını söyleyebilirim”).

31 Ağustos 1938’de Tolkien, “pek çok kişi pek eğlenceli buldu” notuyla, Allen & Unwin’e yeni bir daktilo taslak teslim etti (*Letters*). Aylar boyunca yanıt almadı ve bir sonraki sene tekrar sordu, özellikle de 10 Şubat’ta: “Genişletilmiş *Çiftçi Giles* herhangi bir onay aldı mı? ... Bir işe yarar mı? ... Yalnızca, etrafımızdaki kırlarda geçen bu yerel aile oyununun aptalca bir şeyden daha fazlası olup olmadığını merak ediyorum” (*Letters*). 1939’un sonuna dek, ağır ağır ilerleyen *Yüzüklerin Efendisi* bitene kadar onun yerine bu kitabın basılması için Allen & Unwin’i teşvik etmeyi sürdürdü. Bunun ardından, savaş seneleri süresince, bu konu pek fazla konuşulmadı ve herhangi bir karara varılmadı. Ta ki Tolkien Temmuz 1946’da konuyu yine açana kadar.

Bu sefer yayıncı adına *Çiftçi Giles*’ı David Unwin okudu (yazar “David Severn”) ve onu “lezzetli” ve “gerçekten keyifli” buldu. Tek endişesi uzunluğuydu, Lovelace Cemiyeti için genişletildikten sonra bile kısa gelmişti. Altı şilin edecek uzunlukta bir kitap oluşturmak için ona Tolkien’in hangi diğer eserleri eklenebilirdi? Tolkien yayıncısının uygun bulduğu bir şey bitirememişti hâlâ ve akademik görevleri, kendisi istese bile, aynı minvalde başka hikâyeler yazması için yeterince zaman tanıımıyordu. “Küçük Krallık’ın kalbi yok oldu,” diye

yorum yapmıştı 1945'te, Oxford civarındaki kırlardan bahisle, “ve koruluklar, ovalar uçak pistine ve bombardıman pratiği için hedeflere dönüştürüldü” (*Letters*).

Sonunda Allen & Unwin Ham'li Çiftçi Giles'ı tek başına, devam hikâyeleri veya başka hikâyeler olmadan basmaya ve illüstrasyonlar ekleyerek yeterince uzun bir kitap haline getirmeye karar verdi. Tolkien bunun üzerine daktiloyla yazılmış en son taslağı gözden geçirdi ve “pek çok değişiklik yaptım, tarz ve anlatım açısından (umarım) daha iyi oldu”. (5 Temmuz 1947, *Letters*). Bazı değişiklikler o kadar büyüktü ki, orijinal yedi sayfayı, arkalarına daktilo ederek yeniledi. Anlatıcının hikâyenin arasına giren yorumlarından bazılarını sildi ve başka ilginç noktalara ek olarak, devin karaağaçları uzun otlar gibi kenara süpürmesini ve “en iyi bakır tenceresini” ateşi üzerinde bırakmasını, papazın Kuyruk-ısıran ve kını üzerine kazınmış harfler hakkındaki yorumunu ve ejderhayı avlamaya giderken Giles'ın yanına halat alması önerisini ekledi. Mekâna Orta Krallık adını verdi, sarayı Ham'den yirmi fersah uzağa yerleştirdi. Giles'ın talihsiz ineğinin adı artık Galathea idi.

Bu sıralarda Tolkien, pek çok taslak boyunca geliştirdiği bir “önsöz” de ekledi. Bunların en eskisi Ekim 1946 tarihli Oxford Üniversitesi duyurusunun arkasına yazılmış ve daktiloyla yazılan ilk taslaklarla birlikte, Oxford'daki Bodleian Kütüphanesi'nde saklanıyor. Daha sonraki versiyonlar Marquette Üniversitesi Arşiv-

leri'nde. Aslında, tıpkı *Ham'li Çiftçi Giles*'in bir ortaçağ kahraman anlatısı taklidi olduğu gibi, bu da sahte bir önsöz, aslında bir *jeu d'esprit*'ye eklenmiş ikincisi. Tolkien kadim bir metnin editörü ve çevirmeniymiş gibi davranıyor –daha sonra, *Yüzüklerin Efendisi*'nin ilk baskısında (1954) ve *Tom Bombadil'in Maceraları*'nda da (1962) yapacağı gibi– ve metni Küçük Krallık'ın gerçek (sayılabilecek) tarihi olarak sunuyor, “bir anlatıdan çok bir efsane, belki”.

Ham'li Çiftçi Giles hakkında yazan pek çok kişi önsözü, Tolkien'in Britanya Akademisi'nde verdiği *Beowulf: Canavarlar ve Eleştirmenler* (1936; 1983 tarihli Tolkien, *Canavarlar ve Eleştirmenler ve Diğer Makaleler*'de yeniden basıldı) başlıklı konuşmanın hicivli uzantısı olarak yorumladı. Bu önemli konuşmada Tolkien, *Beowulf*'a edebi olarak dikkate değer bir şiir değil de, yalnızca tarihsel bir belge olarak yaklaşan eleştirmenleri eleştirir. “*Beowulf*’u çekici bir maden görünümüne büründüren tarihsel gerçek ve bakış açısı yanılması büyük ölçüde sanatın ürünüdür. Yazar içgüdüsel tarihi duyuyu kullanmıştır ... ama bunu tarihsel değil, şiirsel gayeyle kullanmıştır.” Elbette *Çiftçi Giles* tamamen maharet ürünü ama önsözde yaratılan editörü, tıpkı *Beowulf*’un bazı eleştirmenleri gibi, hikâyeyle bir hikâye olarak değil, metnin Britanya tarihinden bir parça ve bazı yer isimlerinin kökenini sunması açısından ilgileniyor. Editör bazı okuyucuların “kahramanının karakterini ve maceraları-

nı başlı başına çekici bulabileceğini” itiraf ediyor ve bu yorumdaki önemsemez tınıyla, kendisinin bulmadığını ima ediyor. Dahası, Monmouthlu Geoffrey’nin anlattığı, yer yer tamamen uyduruk olan ve *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye* gibi daha ileri tarihli kurgularda tekrarlanan Britanya tarihini tarihsel bir gerçek olarak kabul ediyor.

Önsöze dair bu yorum Tolkien’in niyetini yansıtır da olabilir, yansıtmıyor da. Her durumda, önsözün hicivli olduğunu, hikâyenin ilk yazıldığı tarihten seneler sonra eklendiğini unutmamak önemli. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse, *Ham’li Çiftçi Giles* aynı bakış açısıyla yazılmadı. Önsöz *Çiftçi Giles*’daki olayların geçtiği dönemi, hikâyenin kendisinden daha dar bir zaman dilimine yerleştirirse de (Kral Coel’ın hüküm sürdüğü üçüncü yüzyıl sonları ile Yedi İngiliz Krallığı’nın yükseldiği altıncı yüzyıl başları arasında) okuru ilgilendirdiği kadarıyla bunun bir önemi yok. *Ham’li Çiftçi Giles*, “şimdi çok eskilerde kalmış, bu adanın henüz pek çok krallığa ayrılmış olduğu o mutlu günlerde” geçmesi dışında, tarihin herhangi bir dönemine ait değil. “Ortaçağ” ortamı yalnızca ejderhalar ve şövalyeler hakkında bir hikâye için uygun bir sahne ve Tolkien bu sahneye güldürü unsuru olarak kronolojik hatalar eklemiş. Bunlar arasında en çarpıcı ölçüde modern olanı, Giles ile ejderha arasındaki *saldırmazlık paktı*dır. Tolkien’in, arkadaşı Naomi Mitchison’a itiraf ettiği gibi:

Korkarım *Çiftçi Giles* büyük gamsızlıkla yazıldı, başta alaybozanların [on yedinci yüzyıl] ya da herhangi bir şeyin var olabileceği bir “zamansızlığa” sahipti. Lovelace Cemiyeti’ne okunan ve yayımlanan haliyle, azıcık ukalaca versiyonunda alaybozan çok fazla göze batıyor – gerçi Arthur hikâyesinin ortaçağdaki versiyonlarından daha beter değil aslında. Ama alaybozan hikâyeye fazla işlediğinden değiştirilemedi ve bazıları bu tarihsel uyumsuzluğu eğlenceli buluyor. Şahsen ben Oxford Sözlüğü’ndeki [alaybozanı tarif eden] alıntıdan vazgeçemedim... Ama Britanya Adası’nda, arkeolojik olarak, ateşli silahlarla uzaktan yakından herhangi bir ilgisi bulunan hiçbir şey olamaz. Ama on dördüncü yüzyılda [*Çiftçi Giles*’ın döneminde] zırh da yoktu. [18 Aralık 1949, *Letters*]

Tolkien Temmuz 1947’de önsözün kaba taslağını, yeneden gözden geçirdiği daktilo taslakla birlikte, Allen & Unwin’e yolladı. Sonrasında, kitap bir seneden daha uzun süre gecikti. Tolkien *Ham*’li *Çiftçi Giles* için resim çizmediğinden, resimlerin Milein Cosman tarafından çizilmesini önerdi. Cosman, kızı Priscilla’nın bir şans

verilmesi gerektiğini düşündüğü genç bir çizerci. Cosman istenen örnek çizimleri üretmekte yavaş kaldı ve sonunda, Ocak ve Temmuz 1948'de teslim ettikleri ne Tolkien'i, ne de Allen & Unwin'i memnun etti. Cosman'dan vazgeçildi (daha sonra başarılı bir kariyeri oldu) ve iş Pauline Baynes'e verildi. Baynes'in portfolyündeki ortaçağ taklidi karikatürler Tolkien'in dikkatini çekmişti. Baynes hemen kitabın havasına girdi ve kendine has enerji ve becerisiyle istenenden daha fazla çizim ve ayrıca iki adet renkli resim üretti. Çizimlerin çoğunu 1949 Martının başlarında bitirdi. Tolkien Allen & Unwin'e, Baynes'in eserlerinden "ilk örneklerin doğurduğu beklentilerin ötesinde" memnun kaldığını yazdı. "Onlar illüstrasyondan daha fazlası, onlar tamamlayıcı bir tema. Onları arkadaşlarıma gösterdim ve bana nazikçe, benim metnimi çizimlere dair yorumlara indirgedikleri yorumunu yaptılar" (*Letters*). 1976'da Baynes *Çiftçi Giles*'in ikinci baskısı için yeni bir kapak resmi çizdi. Bu resimden ayrıntılar, bu kitabın kapağında da kullanıldı. 1980'de Baynes *Poems and Stories* adlı Tolkien derlemesinin yeni baskısı için yeni, tam sayfa illüstrasyonlar hazırladı. Bu yıldönümü baskısı için Pauline Baynes Küçük Krallık'ın haritasını çizdi ve böylece *Ham'li Çiftçi Giles* ile ilişkisinin ellinci senesini kutlamış oldu.

1948 sonlarında Tolkien, matbaanın kullanması için, yalnızca birkaç değişiklik içeren yeni bir daktilo

edilmiş taslak hazırladı. Değişiklikler daha çok baskı hatalarıyla ilgiliydi ve bu arada bir önceki taslakta da düzeltmeler yaptı. Matbaanın prova baskısı üzerinde de son anda birkaç değişiklik yaptı. Bunların en önemlisi, Pauline Baynes devi yalınayak gösteren iki güzel çizim yaptığından, devin botları bahsinin çıkarılmasıydı.

Ham'li Çiftçi Giles nihayet, 20 Ekim 1949'da İngiltere'de ve ertesi sene Amerika Birleşik Devletleri'nde (Boston: Houghton Mifflin) basıldı. Allen & Unwin, on iki sene önce *Hobbit* için olduğu gibi, bunu da çocuk kitabı olarak pazarladı. Halbuki Tolkien ta Temmuz 1938'de *Çiftçi Giles*'in bir yetişkin hikâyesine dönüştüğüne dair uyarılmıştı onları. Aynı zamanda, Temmuz 1947'de, yine Lovelace Cemiyeti için hazırladığı genişletilmiş versiyona dair, şu yorumu yaptı: "Kim satın alırsa alsın, bu hikâyenin çocuklar için yazılmadığını fark edeceksiniz; gerçi, diğer kitaplarda olduğu gibi, bu kitabın çocukları eğlendirmesini engellemeyecektir" (*Letters*). Elbette, başta çocuklar için yazılmıştı ve özünde, ilk versiyonlarından çok farklı değildi. Yayımlanmış hali Kenneth Grahame'in *Zoraki Ejderha*'sını ve E. Nesbit'in sayısız ejderha hikâyelerini hatırlatıyor. Ama Tolkien daha sonraki, daha sofistike metnin, inceliklerini daha iyi takdir edebilecek, yaşça daha büyük okuyucular tarafından okunmasını veya işitilmesini hedeflemişti. Aslında, çoktan okunmaya başlanmıştı, Tolkien daktiloyla yazılmış taslaklar halinde, Oxford'dan öğrencisi, müstakbel

hikâyeci Roger Lancelyn Green gibi arkadaşları arasından dolaştırıyordu onu.

Ham'li Çiftçi Giles, Hobbit gibi bir çocuk edebiyatı klasiğine dönüşmedi. Fakat yarım yüzyıldır her yaştan okuyucuyu cezbediyor. Zekâ ve nüktedanlıkla anlatılan, canlı bir hikâye. Aynı zamanda, Tolkien'in yazdığı, "Orta Dünya malzemesinden" tamamen ayrı pek az kurgu eserden biri olmasıyla ilginç – Tolkien bu hikâyeyi, kendi icat ettiği mitolojiden ayrı tutmak için "özel çaba göstermiş" (*Letters*). Yine de bu hikâyeyle Tolkien'in daha ünlü eserleri arasında birkaç benzerlik var. Bunların en aşikâr olanı Giles'ın, tıpkı hobbit Bilbo gibi, rahat bir hayattan çekip çıkarılarak beklenmedik maceralara atılan gönülsüz, beklenmedik bir kahraman olması.

Kitabın sonuna, Tolkien'in *Çiftçi Giles*'da kullandığı edebi ve tarihsel kaynaklar, sıradışı sözcükler ve tabirler, ve bize özellikle ilginç gelen başka noktalar içeren bir notlar bölümü ekledik ama kesinlikle yeterince kapsamlı değil. Bunlar, metinde üst-simgе atıflar olmadan, sayfa numaralarıyla işaretlendi ki, hikâyeyi ve ek metinleri notlarla kesilmeden okumak isteyenler bu şekilde okuyabilsin.

Ana metinden sonra, *Çiftçi Giles*'ın ilk el yazması müsveddesi ve Tolkien'in yarım bıraktığı devam hikâyesi geliyor. Bunlar ilk defa yayımlandı. İlk müsveddeyi kaydederken, tutarlılık açısından, yalnızca birkaç noktalama işaretini ve birkaç sözcüğün baş harfinin büyük olup ol-

madığını değiştirdik. Ama devam hikâyesi, yani Bodleian Kütüphanesi'ne saklanan ve pek çok başlangıç ve sonla zor bir metin olan dört sayfalık müsvedde ve notlar, daha kolay okunması için ciddi bir düzelti gerektirdi.

Ham'li Çiftçi Giles'ın ilk versiyonu, daha önce de belirttiğimiz gibi, yayımlanan kitaptan daha kısa ve daha az sofistike idi. Bununla birlikte, tıpkı *Roverandom* gibi, Tolkien'in çocuklarına anlattığı bir hikâye örneği olarak ya da orijinal biçimine mümkün olduğunca yakın bir hikâye örneği olarak çok ilginç. Aynı zamanda, nihai metin ile faydalı bir karşılaştırma olanağı da sunuyor, böylece hikâyenin yaratılmasından yayımlanmasına kadar gelişimi takip edilebiliyor.

Çiftçi Giles'ın yarım kalmış devam hikâyesi de hikâye anlatımı sürecine ışık tutuyor ve elbette konu ve karakter unsurlarıyla başlı başına ilginç. Ne yazık ki müsvedde kısa. Bu ilk halinde bile *Çiftçi Giles* kadar canlı, mizah ve göndermeler açısından zengin bir hikâye vaat ediyor. Tolkien başta hikâyeyi Giles'ın ölümünden sonra, Küçük Krallık'ın tahtında oğlu George'un oturduğu bir döneme yerleştirmeyi düşünmüş. Belki Kral George hakkında anlatacak ilginç bir hikâye düşünemediğinden birkaç cümleden sonra fikir değiştirmiş. Hemen ardından yeni bir yaklaşım denemiş; bu yaklaşımda Giles hâlâ hayatta ve hikâye *Prens George*'un köylü bir delikanlıdan tahta çıkmaya layık bir hükümdara dönüşmesiyle ilgili. Çok kaba bir başlangıç, pek çok değişiklikle,

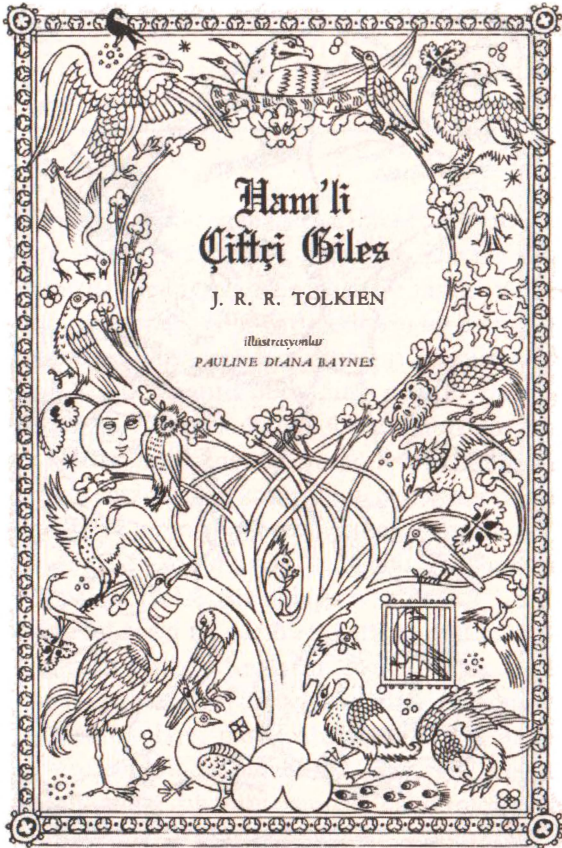
hızla yazılmış ama tutarlı bir anlatım oluşturuyor. Ne yazık ki iki sayfadan sonra cümle ortasında bırakılmış ama ardından gelen iki sayfada hikâyenin geri kalanının ana hatları çizilmiş.

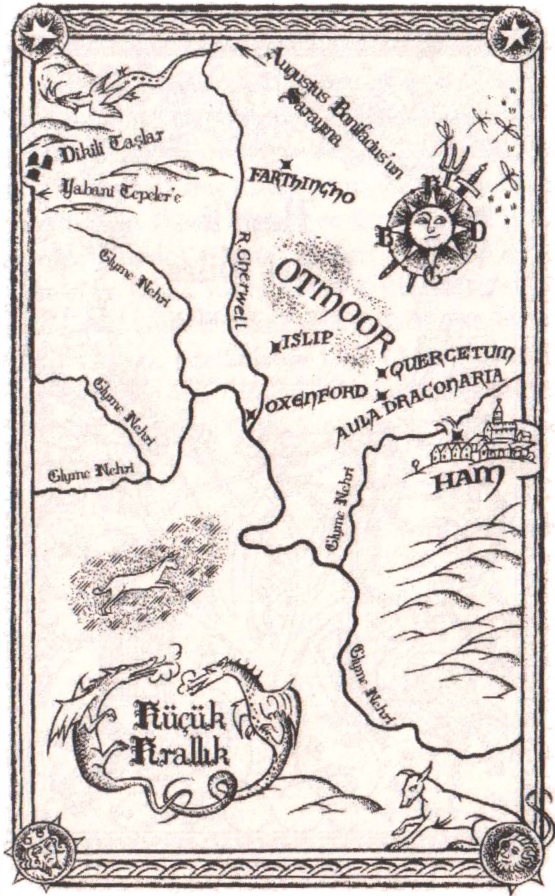
24 Temmuz 1938'de Tolkien Allen & Unwin'e yazdığı bir mektupta henüz yazılmamış, yayıncının *Ham'li Çiftçi Giles'a* eşlik etmek üzere istediği “iki üç başka hikâyeden bahsediyor” (*Letters*). 31 Ağustos'ta yine “bir devam hikâyesi planladığını” yazıyor (*Letters* Notlarına sahip olduğumuz devam hikâyesine dair çalışmalarını bu iki mektubun arasında yapmış olması mümkün. Tolkien daha sonraki mektuplarında bu minvalde başka hikâyelerden, planladığı fakat tamamlamadığı devam hikâyesinden, “(çiftçinin oğlu) Prens George ile şişman çocuk Suovetaurilius'un (gündelik dilde Suet) maceraları ve Otmoor Savaşı'ndan” bahsediyor (10 Şubat 1939, *Letters*). Allen & Unwin *Çiftçi Giles'ı* başka hikâyeler olmadan yayımlamaya karar verdikten sonra, planlanan devam hikâyesi bir kenara kaldırılmış ama unutulmamış. Tolkien yayımlanan önsözde, sanki gerçek bir esermiş, kadim günlerden bir parçaymış gibi, kurnazca ona atıfta bulunuyor. Aslında bu taslak bir yazı parçasından daha fazlası haline gelemedi çünkü Tolkien Küçük Kralık hakkındaki ilk hikâyeye ilham veren ruhu bir daha yakalayamadı.

Bu kitabın hazırlanması sürecindeki yardımları ve tavsiyeleri için John, Priscilla, Joanna ve özellikle de

Christopher Tolkien'e teşekkür etmek isteriz. Marquette Üniversitesi Arşivcisi Charles B.Eston'a ve ekibine; Bodleian Kütüphanesi, Batı Müsveddeleri Bölümü'nden Colin Harris'e; Oxford'daki Worcester Koleji Kütüphanecisi Joanna Parker'a; Williamstown, Massachusetts'ten Williams Koleji Kütüphanesi ekibine; HarperCollins'ten David Brawn ve Chris Smith'e; Pauline Baynes'e; Charles Fuqua'ya; Carl Hostetter'a; Rayner Unwin'e; ve Johan Vanhecke'ye ayrıca teşekkür ederiz. *Ham*'li Çiftçi Giles hakkındaki yazılarından faydalandığımız yazarlara, özellikle de Jane Chance, David Doughan, Brin Dunsire, Paul H. Kocher, Dylan Pugh, John D. Rateliff, merhum Taum Santoski ve Tom Shippey'ye minnettarız.

*Christina Scull
Wayne G.Hammond
Mart 1999*

ÖNSÖZ

Küçük Krallık'ın tarihinden geriye birkaç kırıntı kaldı yalnızca. Ama tesadüf eseri, kökenine dair bir anlatı hâlâ elimizde. Belki anlatıdan çok, bir efsane demek doğru olur, çünkü daha sonraları derlenen bir eser olduğu açık; ağırbaşlı tarihçelerden alınmamış, mucizelerle dolu, yazarının sık sık atıfta bulunduğu popüler türkülerle dayandırılmış. Yazarın anlattığı olaylar onun için uzak geçmişte kalmış ama yine de, yazar Küçük Krallık'ın topraklarında yaşamış gibi konuşuyor. Bahsettiği coğrafi bilgiler (coğrafya onun güçlü taraflarından olmasa da) o diyara ait ama o diyarın dışında, kuzeydeki ve güneydeki bölgeler hakkında bilgisiz olduğu açık.

Bu ilginç hikâyeyi ilk yazıldığı Latince dilinin sınırlarından çıkarıp Birleşik Krallık'ın çağdaş diline tercüme etmemizin bahanesini, Britanya tarihindeki karanlık bir dönemde insanların nasıl yaşadığına ilişkin küçük bir fikir verebilmesinde bulabiliriz. Bazı güç coğrafi isimlerin kökenine ışık tutmasından bahsetmeye bile gerek yok. Bazıları, bizzat kahramanın karakterini ve maceralarını başlı başına cazip bulabilir.

Var olan yetersiz kanıtlara bakarak Küçük Krallık'ın coğrafi sınırlarını ya da o sınırların zaman içinde nasıl değiştiğini belirlemek kolay değil. Brutus Britanya'ya geldiğinden beri pek çok krallık ve hükümlanlık gelip geçti. Locrin, Camber ve Albanac altındaki bölünme, durmaksızın değişen pek çok taksimin yalnızca ilkiydi. Bir yandan bağımsızlık aşkı, diğer yandan kralların daha geniş topraklara sahip olma hırsı yüzünden, Arthur'un hüküm sürdüğü dönemi inceleyen tarihçilerin anlattığı gibi, seneler savaş ile barışın, neşe ile hüznün birbirini izlediği kısa dönemler halinde gelip geçiyordu: sınırların belirsiz olduğu, insanların hızla yükselip düşebildiği, türkû yakanların bol bol malzeme ve hevesli seyirci bulabildiği bir dönem. Bu kitapta anlatılan olayları, o uzun senelerin içinde bir yere, belki Kral Coel'in günlerinden sonrasına ama Arthur ile Yedi İngiliz Krallığı döneminden öncesine yerleştirmeliyiz; ve olayların sahnesi Thames vadisi ama kuzeybatıya, Galler Diyarı'nın duvarlarına kadar uzanıyor.

Küçük Krallık'ın başkenti, tıpkı bizimkinde olduğu gibi, ülkenin güneydoğu köşesinde ama sınırları belirsiz. Batı'da Thames'den fazla yukarıya çıkmamış, Kuzey'de Otmoor'un ötesine geçememiş gibi. Doğu sınırları ise şüpheli. Giles oğlu Georgius ile uşağı Suovetaurilius (Suet) hakkındaki bölüm pörçük efsanede, eskiden Farthingho'da Orta Krallık'a karşı bir karakol bulunduğuna dair işaretler var. Ama o durum bu hikâ-

yeyle ilgili deęil. Deęiřiklik ya da daha fazla yorum yapmadan ve bařtaki řatafatlı bařlıęı, daha uygun dūřecek bir řekilde, *Ham*'li ifti Giles olarak kısaltarak, hikāye-yi sunuyoruz.

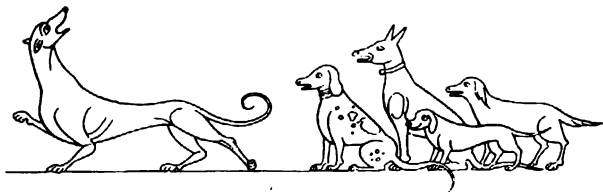

HAM'LI ÇİFTÇİ GILES

Ægidius de Hammo, Britanya Adası'nın en ortasında-ki topraklarda yaşırdı. Tam adı Ægidius Ahenobarbus Julius Agricola de Hammo idi; çünkü şimdi çok eski-lerde kalmış, bu adanın hâlâ pek çok krallığa ayrılmış olduğu o mutlu günlerde, insanlara bol bol isim bah-şedilirdi. O günlerde insanların zamanı daha bol, sa-ıysı daha azdı, bu yüzden çoğu kişi birbirini tanırdı. O günler artık ge-ride kaldı, bu yüzden size bu adamın ismini daha kısa, gündelik dildeki haliyle ve-receğim: o, Ham'li Çiftçi Giles idi ve kızıl bir sakalı var-ı. Ham yalnızca bir köydü ama o günler-de köyler gururlu ve bağımsız yerlerdi.

Çiftçi Giles'ın bir köpeği vardı. Köpeğinin adı Garm idi. Köpeklerin gündelik dilde kısa isimlerle yetinmesi gerekirdi: kitabî-Latince onlardan daha üstün olanlara saklanırdı. Garm köpek Latincesi bile bilmiyordu ama (o günlerde yaşayan pek çok köpek gibi) gündelik köpekçe kullanarak dayılanabiliyor, böbürlenebiliyor, yaltaklanabiliyordu. Dayılanma, dilenciler ve onun bölgesinden izinsiz geçen yolcular içindi. Böbürlenme diğer köpekler, yaltaklanma ise sahibi için. Garm, Giles'la hem gurur duyuyor, hem de ondan korkuyordu, çünkü Giles ondan daha iyi dayılanıp böbürlenebiliyordu.

Telaş ya da koşuşturmaca zamanı değildi. Ama koşuşturmacanın iş üretmekle pek ilgisi yoktur zaten. İnsanlar işlerini koşuşturmadan hallediyorlardı ve hem çalışmak, hem de konuşmak için bol bol zaman bulabiliyorlardı. Konuşacak pek çok konu vardı, çünkü sık sık unutulmaz olaylar oluyordu. Ama bu öykünün başladığı günlerde, Ham köyünde hatırlanmaya değer bir şey uzun zamandır olmamıştı. Ki bu Çiftçi Giles'a pekâlâ uyardı, zira ağırkanlı bir adamdı, alışkanlıklarına bağlıydı ve kendi işine bakardı. Zaten kurdun kapıya da-

yanmasını engellemek tüm zamanını alıyordu (kendisi öyle diyordu): yani, tıpkı ondan önce babasının yaptığı gibi, göbeğini şişirmek ve rahatına bakmakla meşguldü. Köpek ise, ona yardım etmekle. Kendi tarlalarının, kendi köylerinin ve en yakındaki pazar yerinin ötesindeki Koca Dünya ikisinin de aklına bile gelmiyordu.

Ama Koca Dünya oradaydı. Orman çok uzakta değildi; batıda ve kuzeyde Yabani Tepeler, ve dağlık diyarın kuşukulu sınır boyları vardı. Ve oralarda, başka şeylerin yanı sıra, devler yaşırdı: kaba ve kültürsüz, zaman zaman sorun yaratan bir halk. Özellikle de, türdeşlerine göre daha iri yarı ve daha aptal olan, belli bir dev vardı. Tarihçelerde ismini bulamadım ama fark etmez. Kocamandı, bastonu ağaç kadardı ve adımları yavaştı. Karaağaçları yüksek otlarmış gibi kenara itiveriyordu; yolları ve bahçeleri harap ediyordu, çünkü kocaman ayakları oralarda kuyu kadar derin izler bırakıyordu; bir eve çarpacak olursa, ortada ev falan kalmıyordu. Ve her gittiği yeri mahvediyordu, çünkü başı çatılardan çok yüksekteydi ve ayaklarını bırakıyordu ne halleri varsa görsünler. Uzağı seçemiyordu ve epey de sağırdı. Neyse ki çok uzaklarda, Yabantopraklar'da yaşıyordu ve insanların yaşadığı diyarları nadiren ziyaret ediyordu, en azından bile isteye gelmiyordu. Dağlarda yıkık dökük bir evi vardı ama sağırılığı ve aptallığı yüzünden, bir de dev sayısının azlığından, pek az arkadaş edinebilmişti. Yabani Tepeler'de ve dağların eteklerindeki ıssız yörelerde tek başına yürüyüşe çıkardı.

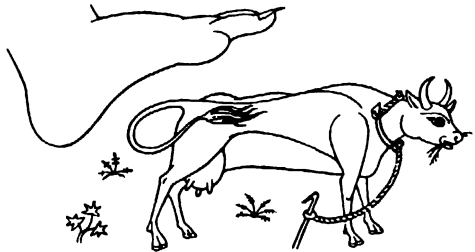
Güzel bir yaz günü, bu dev yine yürüyüşe çıktı ve amaçsızca gezinerek, ormanda epey tahribat yarattı. Derken güneşin batmak üzere olduğunu fark etti ve akşam yemeği vaktinin yaklaştığını hissetti ama hiç bilmediği bir yere gelmişti ve yolunu kaybetmişti. Doğru yönü yanlış tahmin ederek yürüdü, yürüdü, gece çökene kadar yürüdü. Sonra oturup ayın yükselmesini bekledi. Sonra ayışığında yürüdü, yürüdü, amaçla yoluna devam etti, çünkü bir an önce evine varmak istiyordu. En iyi bakır tenceresini ateşte bırakmıştı ve dibinin tutacağından korkuyordu. Ama sırtını

dağlara dönmüştü ve insanların yaşadığı yörelere girmişti bile. Şimdi Ægidius Ahenobarbus Julius Agricola'nın çiftliğine ve (gündelik dilde) Ham denilen köye yaklaşıyordu.

Güzel bir geceydi. İnekler tarlalara yayılmıştı ve Çiftçi Giles'in köpeği kendi başına yürüyüşe çıkmıştı. Ayışığından ve tavşanlardan hoşlanan bir köpekti. Elbette, yürüyüşe çıkmış bir de dev olduğundan habersizdi. Bilse, izinsiz dışarı çıkması için iyi bir sebep olurdu ama sakın sakın mutfakta oturması için daha iyi bir sebep olurdu. Saat iki civarında dev, Çiftçi Giles'in tarlalarına girdi, çalı çitleri yıktı, ekinleri ezdi ve samanlık otları dümdüz etti. Kraliyet tilki avının beş gün içinde verebileceği zararı beş dakikada vermişti.

Garm ırmak boyundan gelen gümlmeler duydu ve neler olduğuna bakmak için çiftlik evinin bulunduğu alçak tepenin batı yamacına koştu. Aniden, devin tek bir adımla ırmağı aştığını ve çiftçinin en iyi ineklerinden biri olan Galat-

hea'yı ezdiğini, hayvancığın çiftçinin ezdiği karafatmalar gibi dümdüz olduğunu gördü.

Garm için yetmiş de artmıştı. Korkuyla ciyakladı ve eve kaçtı. Dışarıya izinsiz çıktığını tamamen unutarak efendisinin yatak odası penceresinin dibine geldi ve havlayıp sızlandı. Uzun süre yanıt alamadı. Çiftçi Giles'ı uyandırmak kolay iş değildi.

“İmdat! İmdat! İmdat!” diye haykırdı Garm.

Pencere aniden açıldı ve dikkatlice nişanlanmış bir şişe dışarı uçtu.

“Of!” dedi köpek, deneyimli bir beceriyle kenara sıçrayarak. “İmdat! İmdat! İmdat!”

Çiftçi başını dışarı uzattı. “Kahrolası köpek! Ne yapıyorsun?” dedi.

“Hiçbir şey,” dedi köpek.

“Gösteririm sana hiçbir şeyi! Sabah derini yüzeceğim,” dedi çiftçi, pencereyi çarpıp kapatırken.

“İmdat! İmdat! İmdat!” diye haykırdı köpek.

Giles yine kafasını uzattı. “Tek ses daha çıkarırsan öldürürüm seni,” dedi. “İyi saatte olsunlar mı geldi, seni aptal?”

“Hayır,” dedi köpek, “ama sana gelen var.”

“Ne demek istiyorsun?” dedi Giles, öfkesinin ortasında şaşakalarak. Garm hiç bu kadar arsız bir yanıt vermemişti.

“Tarlalarında bir dev var, kocaman bir dev; ve bu yana geliyor,” dedi köpek. “İmdat! İmdat! Koyunlarını eziyor. Zavallı Galathea’ya bastı ve paspas gibi dümdüz etti. İmdat! İmdat! Çalı çitlerini yara yara, ekinleri eze eze geliyor. Cesur olmalı, acele etmelisin, sahip, yoksa hiçbir şeyin kalmayacak. İmdat!” Garm ulumaya başladı.

“Kes sesini!” dedi çiftçi ve pencereyi kapattı. “Tanrım merhamet et bana!” dedi kendi kendine ve sıcak bir gece olmasına rağmen ürperip titredi.

“Yat aşağı ve aptallık etmeyi bırak!” dedi karısı. “Sabaha da o köpeği boğ. Bir köpeğin dediğine inanmanın âlemi yok; kaçtığında ya da bir şeyler aşırıken yakalandığında her masalı anlatır onlar.”

“Olabilir, Agatha,” dedi çiftçi, “ama olmayabilir de. Ama ya tarlalarımda bir şeyler oluyor ya da Garm tavşanın teki. O köpek korkmuştu. Hem, sabah sütle birlikte arka kapıdan gizlice içeri girebilecekken, neden gecenin bir yarısı havlayıp dursun?”

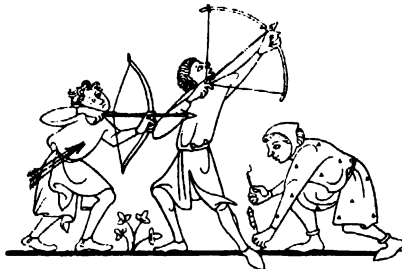
“Orada durup söylenmeyi bırak!” dedi karısı. “Köpeğe inanıyorsan, öğüdünü tut: Cesur ol ve acele et!”

“Söylemesi kolay,” diye yanıt verdi Giles; çünkü, gerçekten de Garm’ın hikâyesine pek inanmamıştı. Gecenin geç saatlerinde, devlerin varlığı pek de olası gelmez insana.

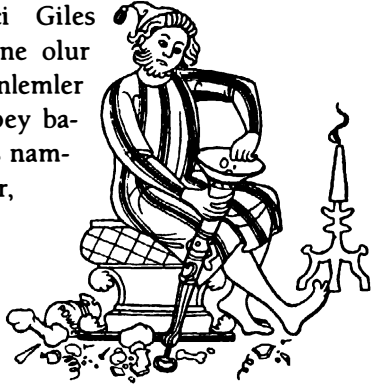
Yine de, mal maldır ve Çiftçi Giles arazisine izinsiz girenlere karşı, pek az kişinin yüzleşmek isteyeceği, aksi bir tarafa sahipti. Böylece kısa pantolonunu giydi,

mutfağa indi ve alaybozanını duvardan aldı. Alaybozanın ne olduğunu soranlar çıkabilir. Gerçekten de, Oxford'un Dört Bilge Katibi'ne aynı soru yöneltilmiştir ve onlar düşünüp taşındıktan sonra şu yanıtı vermişlerdir: "Alaybozan pek çok mermi ya da bilye fırlatabilen büyük kalibreli kısa bir tüftür ve sınırlı bir menzilden iyice nişan alınmadan ateş edilebilir. (Uygar ülkelerde yerini başka ateşli silahlar almıştır.)"

Bununla birlikte, Çiftçi Giles'ın alaybozanı boynuz gibi açılan geniş bir ağza sahipti ve mermi ya da bilye değil, içine tıktırmaya kıyabildiği başka şeyleri fırlatırdı. Ve ateş falan da etmiyordu, çünkü Giles onu nadiren dolduruyordu ve asla tetiğine basmıyordu. Genellikle, alaybozanı göstermesi amacına ulaşması için yeterli olurdu. Ve bu yöre henüz uygarlaşmamıştı, çünkü alaybozanların yerini alan daha iyi bir silah yoktu: Gerçekten de, var olan tek silah türü buydu ve o bile nadirdi. İnsanlar ok ve yayı tercih ediyor, barut tozunu daha çok havai fişekler için kullanıyordu.

Dediğim gibi, Çiftçi Giles alaybozanını indirdi ve ne olur ne olmaz, olağanüstü önlemler gerekebilir diye, içine epey barut tozu koydu; ve geniş namluya eski çiviler ve teller, kırık çömlek parçaları, kemikler, taşlar ve başka döküntüler doldurdu. Sonra çizmelerini çekti, paltosunu giydi ve dışarı çıkıp bostandan geçti.

Arkasında kalan ay alçalmıştı ve Giles çalıların ve ağaçların uzun kara gölgelerinden daha kötü bir şey göremiyordu ama tepenin yamacından gelen korkunç gümlemeleri duyabiliyordu. Agatha ne derse desin, cecur ve hızlı hissetmiyordu ama kendi postundan çok malı mülkü için endişeleniyordu. Bu yüzden, yüreği üç buçuk atarak tepeden yukarı doğru yürüdü.

Devin ayışığı altında solgun görünen yüzü aniden tepenin üzerinde belirdi. Ayışığı, devin gözlerinde parlıyordu. Ayakları hâlâ çok daha aşağıda, tarlalarda çukurlar açmaktaydı. Ay devin gözlerini kamaştırmıştı ve bu yüzden çiftçiyi görememişti ama Çiftçi Giles onu gördü ve korkudan aklını yitirecek gibi oldu. Düşünmeden tetiği çekti ve alaybozan sarsıcı bir patlama ile ateş aldı. Şans eseri silahı üç aşağı beş yukarı de-

vin kocaman çirkin yüzüne doğrultmuştu. Namludan döküntüler, taşlar, kemikler, çömlek parçaları, teller ve yarım düzine çivi fırladı. Ve menzil gerçekten de kısa olduğundan, çiftçinin seçiminden çok tesadüf eseri, bu şeylerin büyük kısmı deve isabet etti: Bir çömlek parçası gözüne girdi, kocaman bir çivi burnuna saplandı.

“Kahretsin!” dedi dev kabaca. “Bir şey soktu!” Gürültü devî hiç etkilememişti (epey sağırdı) ama çivi hiç hoşuna gitmemişti. Kalın derisini delebilecek kadar haşın bir böceklerle karşılaşmalı çok uzun zaman olmuştu ama uzaklarda, Doğu’daki Bataklıklar’da, kızgın kerpeten gibi ısırabilen yusufçuklar olduğunu duymuştu. Öyle bir şeye rastladığını düşünüyordu.

“Pis, hastalıklı yörelere gelmişim anlaşılan,” dedi. “Bu gece bu yönde daha fazla ilerlemeyeceğim.”

Böylece, eve vardığında yemek üzere yamaçtan iki koyun aldı, ırmağı yeniden aştı ve hızla kuzey-kuzeybatı yönünde yürüyerek geri döndü. Sonunda evinin yolunu buldu, çünkü bu kez doğru yöne gidiyordu ama bakır tenceresinin dibi tutmuştu.

Çiftçi Giles’a gelince, alaybozan patladığında onu dümdüz sırtüstü yere sermişti; Giles oracıkta yatarak gökyüzüne baktı ve dev geçerken ayaklarının onu ıskalayıp ıskalamayacağını merak etti. Ama hiçbir şey olmadı ve ayak sesleri uzakta soldu. Böylece, Giles ayağa kalktı, omzunu ovaladı ve alaybozanı yerden aldı. Sonra aniden, tezahürat yapan insanların sesini duydu.

Ham halkının büyük kısmı pencerelerinden dışarıya bakıyordu; birkaçı giyinip dışarı çıkmıştı (ama dev gittikten sonra). Bazıları şimdi bağıra çağıra tepe yukarı koşuyordu.

Köylüler devin ayaklarının korkunç gümlmelerini duymuşlardı ve çoğu hemen yorganın altına girmişti; bazıları yatağın altına saklanmıştı. Ama Garm efendisiyle hem gurur duyuyor, hem de ondan korkuyordu. Öfkelendiğinde korkunç ve muhteşem olduğunu düşünüyordu ve doğal olarak, bütün devlerin de aynı fikirde olacağını sanıyordu. Bu yüzden, Giles'ın elinde alaybozanıyla dışarı çıktığını görür görmez (kural olarak, büyük gazap işaretiydi bu) havlayıp bağırarak köye koşmuştu:

“Dışarı! Dışarı! Dışarı! Kalkın! Kalkın! Gelin de benim harika efendimi görün! O cesur ve hızlı. Çiftliğine izinsiz giren bir devi vuracak. Dışarı çıkın!”

Tepenin zirvesi evlerin çoğundan görülebiliyordu. İnsanlar ve köpek, devin yüzünün tepenin üzerinde yükseldiğini gördüklerinde, nefeslerini tutarak sindiler ve köpek dışında herkes bunun Giles'ın halledebileceğinden daha büyük bir mesele olduğunu düşündü. Sonra alaybozan patladı, dev aniden dönüp uzaklaştı ve şaşırıp sevinen köylüler alkışlayarak tezahürat yaptılar, Garm ise çatlarcasına havladı.

“Yaşşaaa!” diye bağıldılar. “Bu ona dersini verir! Ægidius Efendi ona gününü gösterdi. Şimdi evine gidip ölecek ve hak ettiğini bulmuş olacak.” Sonra hep birden yine tezahürat yaptılar. Ama bir yandan bağırırken, bu alaybozanın gerçekten patlayabildiğini de akıllarının bir köşesine yazmayı ihmal etmediler. Köy hanlarında bu konuda tartışmalar olmuştu ama artık mesele açıklığa kavuşmuştu. O gecedен sonra, Çiftçi Giles çiftliğine izinsiz girmeye kalkışanlarla sorun yaşamadı.

Tehlike geçmiş göründüğünde, daha yürekli köylüler tepeye tırmandılar ve Çiftçi Giles'ın elini sıktılar. Birkaçı –papaz, demirci, değirmenci ve bir iki önemli kişi daha– onun sırtına şaplaklar attı. Bu Giles'ın hoşuna gitmedi (omzu çok ağrıyordu) ama onları evine davet etmek zorunda hissetti. Mutfakta oturup Giles'ın sağlığına içtiler ve yüksek sesle ona methiyeler düzdüler. Giles esnediğini gizlemeye çalışmadı ama içki bitene kadar köylüler ona aldırış etmedi. Herkes bir iki kadeh içtikten sonra (çiftçi iki üç kadeh içmişti), Giles

oldukça cesur hissetmeye başladı; herkes iki üç kadeh içtiğinde (kendisi beş altı kadehi devirmişti), köpeğinin sandığı kadar cesur hissetti. İyi dostlar olarak vedalaştılar ve Giles köylülerin sırtına candan şaplaqlar attı. Elleri iri, kırmızı ve kabaydı; böylece altta kalmamış oldu.

Ertesi gün haberin anlatıldıkça büyüdüğünü ve bu yörede önemli bir kişiye dönüştüğünü öğrendi. Sonraki haftanın ortasında, haber kırk kilometre dahilindeki bütün köylere yayılmıştı. Giles, Yöre Kahramanı olmuştu. Bunu pek hoş buldu. Pazarın kurulduğu bir sonraki gün, bir tekneyi yüzdürmeye yetecek kadar içki ısmarladılar ona: Yani Giles'ın içkiye doymasına ramak kaldı ve eve eski kahramanlık türküleri söyleyerek döndü.

Sonunda, haberi Kral bile duydu. O mutlu günlerde

adada Orta Krallık denilen o diyarın başkenti, Ham'den yirmi fersah uzaktaydı ve kural olarak saraydakiler, taşrada olan bitenle pek ilgilenmezdi. Bir devin bu şekilde yaralanarak hemen kovalanması dikkate ve birazcık da nezakete değer göründü. Böylece, zamanı geldiğinde –yani yaklaşık üç ay sonra, Aziz Michael bayramında– Kral şatafatlı bir mektup yolladı. Mektup beyaz parşömene kırmızı mürekkeple yazılmıştı ve “sadık kulumuz ve pek değerli Ægidius Ahenobarbus Julius Agricola de Hammo'nun” kral tarafından tasvip edildiğini ifade ediyordu.

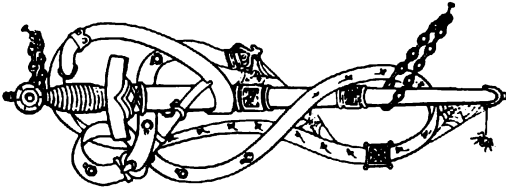

Mektup kırmızı bir lekeyle imzalanmıştı ama saray yazmanı şunu eklemişti: **Ego Augustus Bonifacius Ambrosius Aurelianus Antoninus Pius et Magnificus dux, rex, tyrannus, et Basileus Medieterraneanum Partium subscribo**; ve kocaman, kırmızı bir mühür basılmıştı. Yani belgenin gerçek olduğu açıktı. Bu Giles'ı çok memnun etti ve köylülerden epey hayranlık çekti, özellikle de çiftçiden onu göstermesini rica ettiklerinde evindeki ateşin başında oturup onun içkisini içebileceklerini keşfettiklerinde.

Takdir mektubundan daha iyisi, onunla birlikte gelen armağandı. Kral bir kemer ve bir uzun kılıç yollamıştı. Doğrusunu söylemek gerekirse, Kral kılıcı hiç kullanmamıştı. Kılıç ailesine aitti ve kim bilir kaç za-

mandır silah deposunda asılı duruyordu. Silahtar kılıcın oraya nasıl geldiğini, ne işe yaradığını bilmiyordu. O dönemde sarayda o tür ağır, sade kılıçların modası geçmişti, bu yüzden Kral kılıcın tam da bir köylüye gönderilecek armağan olduğunu düşünmüştü. Ama Çiftçi Giles çok sevindi ve o yörelerdeki ünü iyice büyüdü.

Olayların gidişi Giles'ın pek hoşuna gidiyordu. Köpeğin de. Sahibinin atacağını söylediği dayağı yememişti. Giles kendine göre adil bir adamdı; Garm'ın da olayda önemli bir rol oynadığını içten içe kabul ediyordu ama bunu dile getirecek kadar da ileri gitmiyordu. İçinden geldiğinde köpeğe sert sözler söylemeye ve sert nesneler fırlatmaya devam ediyordu ama pek çok küçük gezintiye de göz yumuyordu. Garm yürüyüşe çıktığında daha uzaklara gitmeye başladı. Çiftçi daha çalımlı yürüyordu ve şans yüzüne güldü. Güz ve kış başı iyi geçti. Her şey yolunda gidiyor gibiydi – ta ki ejderha gelene kadar.

O günlerde ejderhalar adada iyice azalmıştı. Adanın içlerindeki, Augustus Bonifacius'un yaşadığı diyarda

senelerdir ejderha görülmüyordu. Elbette, batıda ve kuzeyde kuşku sınırları ve ıssız dağlar vardı ama onlar çok uzaktaydı. Eskiden o yörelerde çeşit çeşit ejderha yaşırdı ve her yeri yağmalardı. Ama o günlerde Orta Krallık, Kral'ın şövalyelerinin cesaretiyle meşhurdur ve başıboş dolaşan o kadar çok ejderha öldürülmüş veya ciddi şekilde yaralanarak geri dönmüştü ki, kalanlar o tarafa gitmekten vazgeçmişlerdi.

Kral'ın Noel Ziyafeti'nde Ejderha Kuyruğu ikram etmek hâlâ gelenektir ve her sene, ejderha avlama görevi için bir şövalye seçilirdi. Şövalyenin Aziz Nicholas gününde yola çıkması ve en geç ziyafet arifesinde ejderha kuyruğu ile geri dönmesi gerekirdi. Ama Kraliyet Aşçısı senelerdir, kek ve badem ezmesi kullanarak Sahte Ejder Kuyruğu adlı olağanüstü bir tatlı yapıyordu ve onu sert şekerden kurnazca biçimlendirilmiş pullarla süslüyordu. Sonra, seçilen şövalye Noel Arifesi'nde kemanlar ve borular eşliğinde, bu tatlıyı salona taşıyordu. Sahte Ejderha Kuyruğu Noel Günü, akşam yemeğinden sonra yeniyordu ve herkes (aşçıyı mutlu etmek için) Gerçek Kuyruk'tan çok daha lezzetli olduğunu söylüyordu.

Gerçek bir ejderha ortaya çıktığında durum buydu. En büyük suç devindi. Yaşadığı maceradan sonra dağlarda dolaşmaya ve akrabalarını, âdeti olduğundan ve onların işine geldiğinden çok daha sık ziyaret etmeye başladı. Çünkü yeni bir bakır tencere ödünç almaya çalışıyordu. Ama tencere ödünç alsa da almasa da oturup

uzun uzun, ağır aksak, Doğu'daki mükemmel ovaları ve Koca Dünya'nın harikalarını anlatıyordu. Büyük ve cüretkar bir gezgin olduğu fikrine kapılmıştı.

“Güzel bir diyar,” diyordu, “yolu düz, ayağına yumuşak ve bol bol yiyecek buluyorsun: inekler, bilirsin, ve her yerde dolanan koyunlar, dikkatle bakarsan kolaylıkla görebiliyorsun.”

“Ya insanlar?” diyordu diğer devler.

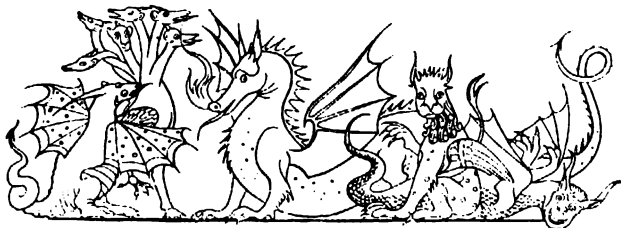
“Ben insan görmedim,” diyordu dev. “Tek bir şövalye bile ne gördüm, ne de duydum, sevgili dostlarım. Irmak kıyısında yaşayan, sokan cinsten birkaç sinekten daha kötüsü yok.”

“Neden geri dönüp orada kalmıyorsun?” diyordu diğerleri.

“Ah şey, kendi evin gibisi yok, derler,” diyordu dev.

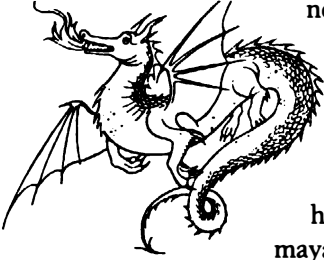
“Ama belki bir gün, içimden geldiğinde geri dönerim. Hem, nasıl olsa bir kez gittim ki çoğu kişinin yapmadığı bir şey. Şu bakır tencereden bahsetmişken...”

“Peki, bu zengin topraklar,” diye soruyorlardı telaşla, “bu, korunmayan sığırlarla dolu güzel yöreler, hangi yönde bunlar? Ne kadar uzakta?”

“Ah,” diye yanıt veriyordu dev, “doğuda ya da güneydoğuda. Ama çok uzun yolda.” Ve sonra yürüdüğü mesafeyi, aştığı ormanları, tepeleri ve ovaları öyle abartılı anlatıyordu ki, onun kadar uzun bacaklı olmayan diğer devlerin hiçbiri yolculuğu göze alamıyordu. Yine de, söylenti yayılıyordu.

Ilık yazın ardından sert bir kış geldi. Dağlarda acı bir soğuk vardı ve yiyecek kıttı. Söylentiler güçlendi. Derin otlaklardaki ova koyunları ve inekleri sık sık bahis konusu oldu. Ejderhalar kulak kabarttılar. Karınları açtı ve bu söylentiler cazipti.

“Demek şövalyeler yalnızca efsaneymiş!” dedi daha genç ve daha deneyimsiz ejderhalar. “Biz de öyle düşünüyorduk zaten.”

“En azından sayıları iyice azalmış olabilir,” diye düşündü daha yaşlı ve daha bilge ejderhalar; “az ve seyrek. Artık korkmaya gerek yok.”

Özellikle bir ejderha çok etkilenmişti. Bu ejderhanın adı Chrysophylax Dives idi, çünkü eski ve asil bir soydan geliyordu ve çok zengindi. Sinsi, meraklı, açgözlü, sağlam zırhlıydı ama pek cesur değildi. Buna karşın, boyuna veya türüne bakmadan hiçbir böcekten ve sinekten korkmazdı ve feci açtı.

Böylece, bir kış günü, Noel'den yaklaşık bir hafta önce, Chrysophylax kanatlarını açtı ve havalandı. Gecenin bir yarısı, Augustus Bonifacius rex et basileus'un ülkesinin tam göbeğine, sessizce indi. Kısa sürede büyük tahribat yarattı, yakıp yıktı, koyun, sığır ve at yedi.

Bu yöre Ham'den çok uzaktı ama Garm'ın ödü patladı. Uzun bir geziye çıkmıştı ve sahibinin hoşgörüsünden faydalanarak bir iki gece eve dönmemişti. Bir koruluğun kıyısında cazip bir kokuyu takip ediyordu ki bir köşeyi döndü ve aniden yeni ve korkutucu bir kokuyla karşılaştı. Yere yeni konmuş olan Chrysophylax

Dives'in kuyruğuna şap diye çarpmıştı. Hiçbir köpek Garm'dan daha hızlı gerisingeri dönüp tabanları yağlamamıştır. Onun ciyaklamasını duyan ejderha döndü ve burnunu çekti ama Garm çoktan menzilden çıkmıştı. Gecenin geri kalanı boyunca koştu ve kahvaltı vaktinde eve vardı.

“İmdat! İmdat! İmdat!” diye ciyakladı arka kapının önünde.

Giles onu işitti ve sesi hiç hoşuna gitmedi. Her şey yolunda gidermiş gibi görünürken beklenmedik şeyler olabileceğini hatırlatmıştı ona.

“Hatun, şu kahrolası köpeği içeri al,” dedi, “ve bir güzel sopa çek!”

Garm ürkek bakışlarla, dilini bir karış sarkıtarak mutfağa yuvarlandı. “İmdat!” diye bağırdı.

“Bu sefer ne işler çeviriyordun?” dedi Giles, ona sosise atarak.

“Hiçbir şey,” dedi Garm nefes nefese, sosise aldırış edemeyecek kadar telaşlı bir halde.

“Eh, kes o zaman, yoksa postunu yüzerim,” dedi çiftçi.

“Ben kötü bir şey yapmadım. Zarar vermek istemedim,” dedi köpek. “Ama tesadüfen bir ejderhaya rastladım ve beni korkuttu.”

Birası çiftçinin boğazına kaçtı. “Ejderha mı?” dedi. “Belanı versin, seni işe yaramaz meraklı turşucu! Sene-nin bu zamanında neden gidip bir ejderha bulmak isteyesin? Hem de isim başımdan aşkinken! Neredeydi bu ejderha?”

“Ah! Kuzeyde, tepelerin arkasında, uzakta, Dikili Taşlar’ın da ötesinde bir yerde,” dedi köpek.

“Ha, uzaklardaymış!” dedi Giles, iyice rahatlayarak. “O yörelerde tuhaf tipler varmış, öyle duydum. Onların topraklarında her şey olabilir. Bırak ne istiyorlarsa yap-sınlar! Bir daha bu tür hikâyelerle rahatsız etme beni. Çık dışarı!”

Garm dışarı çıktı ve haberi bütün köye yaydı. Sahibinin hiç korkmadığından bahsetmeyi de unutmadı. “Çok serinkanlıydı, kahvaltısına devam etti.”

İnsanlar kapılarının önünde keyifli keyifli gevezelik ettiler bu konuda. “Tıpkı eskiden olduğu gibi!” dediler. “Tam da Noel yaklaşırken. Mevsime pek uygun. Kral

ne kadar memnun olacak! Bu Noel Gerçek Kuyruk yiyebilecek.”

Ama ertesi gün yeni haberler geldi. Anlaşıldığı kadarıyla ejderha son derece büyük ve vahşiydi. Korkunç tahribat yaratıyordu.

“Kral’ın şövalyeleri ne yapıyor ki?” demeye başladı insanlar.

Aynı soruyu başkaları çoktan sormuştu. Gerçekten de, Chrysophylax’ın harap ettiği köylerden gelen haberciler Kral’ın huzuruna çıkıyor, sık sık şu sözleri söyleme cüretini gösteriyorlardı: “Efendimiz, şövalyeleriniz ne yapıyor ki?”

Ama şövalyeler hiçbir şey yapmıyordu; ejderha hakkındaki bilgileri hâlâ oldukça gayrı resmi idi. Bu yüzden Kral resmi ve detaylı olarak dikkatlerini meseleye çekti ve uygun olan en kısa zamanda gereken girişimlerde bulunmalarını istedi. Uygun olan en kısa zamanın hiç de kısa olmayacağını ve her geçen gün daha da uzayacağını duyduğunda epey öfkелendi.

Ama şövalyelerin bahaneleri kesinlikle sağlamdı. Her şeyden önce, işlerini zamanında bitirmeye inanan biri olan Kraliyet Aşçısı Noel için gereken Ejderha Kuyruğu’nu çoktan yapmıştı. Son dakikada gerçek bir kuyruk getirerek onu gücendirmek olmazdı. O, çok değerli bir hizmetkârdı.

“Kuyruğu boş verin! Kafasını kesin ve bu ejderhanın

işini bitirin!” diye bağırdı, ejderhanın en çok tahrip ettiği köylerden gelen haberciler.

Ama Noel gelmişti ve ne yazık ki Aziz John günü için büyük bir turnuva ayarlanmıştı: Pek çok diyardan şövalyeler davet edilmişti ve değerli bir ödül için yarışmaya geliyorlardı. Turnuva bitmeden en iyi adamlarını ejderha avına göndererek Orta Krallık şövalyelerinin şanslarını zayıflatmak mantıksız olurdu elbette.

Turnuvanın ardından Yeni Yıl Tatili geldi.

Ama ejderha her gece başka yere geçiyordu ve her geçiş onu Ham köyüne daha da yaklaştırıyordu. Yeni Yıl Gecesi'nde, insanlar uzakta alevler gördü. Ejderha on beş kilometre uzaktaki koruluğa yerleşmiş, neşeyle ortalığı kavurmaktaydı. Havaya girdiğinde kızgın bir ejderha oluyordu.

Bunun üzerine insanlar Çiftçi Giles'a bakıp bakıp arkasından fısıldaşmaya başladılar. Bu Giles'ı çok huzursuz ediyordu ama fark etmemiş gibi yapıyordu. Ertesi gün ejderha birkaç kilometre daha yaklaştı. Sonra Çiftçi Giles, Kral'ın şövalyelerinin rezilliklerinden bahsetmeye başladı.

“Maaşlarını hak etmek için ne yaptıklarını bilmek isterdim,” dedi.

“Biz de!” dedi Ham köyündeki herkes.

Ama değirmenci ekledi: “Bazı adamlar sırf marifetleriyle şövalyelik kazanıyormuş, ben öyle duydum. Ne de olsa, bizim iyi Ægidius da bir anlamda şövalye oldu sayılır. Kral ona kırmızı bir mektup ve bir kılıç göndermedi mi?”

“Şövalyelik için kılıçtan fazlası gerekir,” dedi Giles. “Şövalye ilan etme töreni falan yapılmalı, ben öyle biliyorum. Her durumda, benim ilgilenilecek kendi işlerim var.”

“Ah! Ama rica edilse, kral şövalye ilan etme törenini yapardı, bundan kuşku yok,” dedi değirmenci. “Çok geç olmadan isteyelim!”

“Yok!” dedi Giles. “Şövalye ilan etme törenleri benim gibiler için değildir. Ben bir çiftçiyim ve bununla gurur duyuyorum: Sade ve dürüst bir adam ve dürüst adamlar sarayda başarılı olamazmış, öyle diyorlar. Aslında daha çok sana yaraşır, Değirmenci Efendi.”

Papaz gülümsedi; çiftçinin terslenmesine değil, çünkü Ham’de söylendiği şekliyle “can düşmanı” olan Giles ile değirmenci durmaksızın atışıp dururlardı. Papaz’ın aklına aniden, onu memnun eden bir fikir gelmişti ama o anda bir şey söylemedi. Değirmenci o kadar memnun olmamıştı, o kaşlarını çattı.

“Sade olduğun kesin, belki dürüstsündür de,” dedi. “Ama bir ejderha öldürmek için önce saraya gidip şövalye olman şart mı? Dün Ægidius Efendi’nin kendi ağzından duyduğum gibi, gereken tek şey cesaret. Kuşkusuz o da bütün şövalyeler kadar cesur bir adamdır.”

Çevreye toplanmış herkes bağırdı: “Elbette değil!” ve “Elbette öyle! Ham Kahramanı için üç kere, Yaşa! Yaşa! Yaşa!”

Sonra, Çiftçi Giles büyük huzursuzluk içinde evine gitti. Yerel bir şöhret olmanın, o şöhrete layık davranmayı gerektirdiğini ve bunun can sıkıcı olabileceğini anlamaya başlıyordu. Köpeği tekmeledi ve kılıcı mutfaktaki dolaba sakladı. O zamana dek kılıç şöminenin üzerinde asılı duruyordu.

Ertesi gün ejderha, Quercetum (gündelik dilde Oakley) isimli komşu köye geldi. Yalnızca koyunlarla inekleri ve henüz kartlaşmamış bir iki kişiyi yemekle yetinmedi, papazı da yedi. Papaz ihtiyatsızlık edip onu bu kötü yoldan vazgeçirmeye çalışmıştı. Sonra korkunç bir kargaşa oldu. Tüm Ham halkı, kendi papazlarının önderliğinde tepeye tırmandılar ve Çiftçi Giles’ı ziyaret ettiler.

“Sana güveniyoruz!” dediler ve orada öylece durup baktılar, ta ki çiftçinin yüzü sakalından da kırmızı olana dek.

“Ne zaman yola çıkıyorsun?” diye sordular.

“Eh, bugün çıkamam, orası kesin,” dedi çiftçi. “Sığırtmacım hastalandı, bir sürü işim var. Sonra bakarım.”

Köylüler gitti ama akşam, ejderhanın daha da yaklaştığı söylentileri duyuldu, bu yüzden hep birlikte geri döndüler.

“Sana güveniyoruz, Ægidius Efendi,” dediler.

“Eh,” dedi, “şu an benim için hiç uygun değil. Kısrağım sakatlandı ve koyunlar kuzuluyor. Mümkün olan en kısa zamanda ilgilenirim.”

Böylece, köylüler yine gitti ama homurdanmaktan ve fısıldaşmaktan da geri kalmadılar. Değirmenci kıkır kıkır gülüyordu. Papaz geride kaldı ve çiftçi onu başından atamadı. Papaz kendi kendini akşam yemeğine davet etti ve bazı imalı yorumlar yaptı. Hatta kılıca ne olduğunu sordu ve onu görmekte ısrar etti.

Kılıç dolapta, boyuna anca yeten bir rafta yatıyordu. Çiftçi Giles onu çıkarır çıkarmaz kılıç bir anda kınından fırladı ve çiftçi eli yanmış gibi düşürdü onu. Papaz ayağa fırlayarak birasını devirdi. Kılıcı dikkatle aldı ve kınına sokmaya çalıştı ama kılıç otuz santimcik bile girmedi ve papaz kabzasını bırakır bırakmaz yine kından fırlayıverdi.

“Olur şey değil! Bu çok tuhaf!” dedi papaz ve hem kını, hem de çeliği uzun uzun inceledi. Papaz eğitimli bir adamdı ama çiftçi yalnızca büyük harfle yazılmış kitap yazılarını güçlkle seçebiliyordu ve kendi adını

bile okuyabileceğinden emin değildi. İşte bu yüzden kının ve kılıcın üzerinde zar zor görülebilen tuhaf harflere dikkat etmemişti. Kral'ın silahtarına gelince, kılıç ve kınların üzerindeki rünlere, isimlere ve başka güç ve mevki simgelerine öyle alıştı ki, onlar için hiç kafasını yormamıştı; zaten onların modasının geçtiğini düşünüyordu.

Ama papaz uzun uzun baktı ve kaşlarını çatı. Kılıç ve kın üzerinde bazı yazılar bulmayı beklemişti, önceki gün aklına gelen fikir de buydu zaten ama gördükleri onu şaşırtmıştı, çünkü harfler ve simgeler oradaydı gerçekten ama onlardan hiçbir şey anlamıyordu.

“Bu kının üzerinde bir yazı var. Kılıcın üzerinde de, ah, epigrafik simgeler görülebiliyor,” dedi.

“Gerçekten mi?” dedi Giles. “Peki ne diyorlar?”

“Karakterler arkaik, dil ise barbarca,” dedi papaz, zaman kazanmak için. “Daha dikkatli incelemek gerekir.” Kılıcı o geceliğine ödünç almak istedi ve çiftçi memnuniyetle izin verdi.

Papaz eve geldiğinde, raflardan bilgi dolu kitaplar indirdi ve gecenin geç saatlerine kadar oturdu. Ertesi sabah ejderhanın daha da yaklaştığı öğrenildi. Tüm Ham halkı kapılarını sürgülediler, pencerelerindeki kepenkleri kapattılar. Mahzeni olanlar mahzene girdi ve mum ışığında titreyerek oturdu.

Ama papaz gizlice dışarı çıktı ve kapı kapı dolaşarak, kapı aralığından ya da anahtar deliğinden kulak veren herkese, araştırması esnasında öğrendiği şeyi anlattı.

“Bizim aziz Ægidius,” dedi, “Kral’ın lütfuyla, Caudimordax’ın, yani romantik hikâyelerde gündelik dilde Kuyruk-ısıran olarak geçen ünlü kılıcın sahibi olmuş.”

Bu ismi duyanlar kapılarını açtılar. Kuyruk-ısıran’ın ününü hepsi biliyordu, çünkü o kılıç eskiden diyarın ejderha avcılarının en büyüğü olan Bellomarius’a aitti. Bazı hikâyelere göre Bellomarius Kral’ın anne tarafından büyük-büyük-dedesiydi. Başarılarını anlatan pek çok türkû ve hikâye vardı ve bu hikâyeler sarayda unutulmuş olsa da, köylerde hâlâ hatırlanıyordu.

“Bu kılıç,” dedi papaz, “sekiz kilometre dahilinde bir ejderha varsa kınında durmaz ve bu kılıç cesur bir adamın ellerindeyken hiçbir ejderhanın ona direnemeceği kesin.”

Bunun üzerine insanlar yine yüreklendiler; bazıları kepenklerini açtı ve başlarını dışarı uzattı. Sonunda, papaz birkaç kişiyi gelip kendisine katılmaya ikna etti ama gerçekten hevesli olan tek kişi değirmenciydi. Giles'ın zor duruma düştüğünü görmek, riske girmeye değerdi.

Kuzeye, ırmağın karşı kıyısına endişeli bakışlar fırlatarak tepeye tırmandılar. Ejderhadan işaret yoktu. Muhtemelen uyuyordu; Noel boyunca iyi beslenmişti.

Papaz (ve değirmenci) çiftçinin kapısını dövdüler. Yanıt gelmedi, bu yüzden daha sert dövdüler. Sonunda Giles dışarı çıktı. Yüzü kıpkırmızıydı. O da gecenin ilerleyen saatlerine dek uyanık kalmış, bol bol bira içmişti ve uyanır uyanmaz yine başlamıştı.

Köylüler onun çevresini aldılar, ona İyi Ægidius, Cesus Ahenobarbus, Büyük Julius, Sadık Agricola, Ham'ın Gururu, Yörenin Kahramanı dediler. Ve Caudimordax'tan, Kuyruk-ısıran'dan, Kınına Girmeyen Kılıç'tan, Ya Zafer Ya Ölüm'den, Çiftçilerin Şerefi'nden, Ülkenin Omurgası'ndan, İnsanın Hemşerilerine Yardım Etmesi'nden bahsettiler, öyle ki çiftçinin kafası tamamen karıştı.

“Durun biraz! Teker teker!” dedi, fırsat bulduğunda. “Nedir bunlar, nedir bunlar? Sabah en meşgul olduğum zamandır, biliyorsunuz.”

Böylece, papazın durumu açıklamasına izin verdiler. Sonra değirmenci, dilediği gibi, çiftçiyi köşeye sıkışmış

halde görme zevkine nail oldu. Ama işler tam olarak değirmencinin dilediği gibi gitmedi. Her şeyden önce, Gilles sert birasından epey içmişti. İkinci olarak, kılıcının aslında Kuyruk-ısıran olduğunu öğrendiğinde tuhaf bir gurur ve cesaret hissetmişti. Küçükken Bellomarius’la ilgili hikâyelere bayılırdı ve akli başına gelmeden önce, olağanüstü ve kahramanca bir kılıca sahip olmayı dilemişti. Bu yüzden aniden, Kuyruk-ısıran’ı alıp ejderha avına çıkabileceğini düşünmeye başladı. Ama hayatı boyunca pazarlık yapmaya alışmıştı ve olayı ertelemek için bir girişimde daha bulundu.

“Ne!” dedi. “Ben, ejderha-avına gideceğim, öyle mi? Eski tozluklarım ve yeleşim içinde! İşittiklerime bakarak, Ejderha-savaşı için bir tür zırh gerekir. Bu evde zırh yok, orası kesin,” dedi.

Bunun biraz can sıkıcı olduğunu kabul ettiler ama demirciye haber saldı. Demirci başını iki yana salladı. Ağır, hüzünlü bir adamdı ve gündelik dilde Neşeli Sam olarak bilinirdi ama asıl adı Fabricius Cunctator idi. Onun öngördüğü bir felaket (Mayısta don gibi) gerçekleşmediği sürece çalışırken asla ılık çalmazdı. Her gün, her tür felaketin tellallığını yaptığından, onun öngörmediği pek az şey oluyordu ve onlardan da kendine pay çıkarmayı başarıyordu. En büyük zevki buydu; bu yüzden doğal olarak, felaketleri engellemek gönüllü olarak yapacağı bir şey değildi. Başını yine iki yana salladı.

“Hiç yoktan zırh yapamam,” dedi. “Zaten uzmanlık alanım da bu değil. Bence marangoza söyle, sana tah-tadan zırh yapsın. İşine fazla yarayacağından değil. O kızgın bir ejderha.”

Herkesin suratı asıldı; ama ikna edebilirse Giles’i ejderhaya gönderme ya da sonunda reddederse onun balon gibi şişen yerel ününü söndürme planından de-ğirmenci kolay kolay vazgeçecek gibi değildi. “Zincir zırha ne dersin?” dedi. “Bu işe yarar; çok incelikli ol-masına da gerek yok. İş için olacak, sarayda gösteriş yapmak için değil. Senin eski kösele yelegine ne dersin, Ægidius, dostum? Demirhanede de büyük bir halka ve zincir baklası yığını var. Herhalde orada neler yattığını Fabricius Efendi bile bilmiyordur.”

“Sen neden bahsettiğini bilmiyorsun asıl,” dedi de-mirci, gittikçe neşelenerek. “Kastettiğin gerçek zincir zırhsa, onu bulamazsın. Zincir zırh için cücelerin be-cerisi gerekir, her halka bitişindeki diğer dört halkaya uyacak falan. O beceriye sahip olsaydım bile, haftalarca çalışmam gerekirdi. Ve o zamana kadar hepimiz mezarı boylardık,” dedi, “ya da ejderhanın midesini.”

Hepsi sıkıntı içinde ellerini ovuşturdular ve demirci gülümsemeye başladı. Ama şimdi de o kadar korkmuş-lardı ki, değirmencinin planından vazgeçmek istemi-yorlardı. Tavsiye için ona döndüler.

“Eh,” dedi değirmenci, “eski zamanlarda, Güney yö-

relerinden zincir zırhtan uzun parlak gömlekler alama-
yanların deri bir gömleğe çelik halkalar diktiklerini ve
bununla idare ettiklerini duymuştum. Bu konuda neler
yapılabileceğine bakabiliriz.”

Böylece, Giles eski yeleşini ortaya çıkarmak zorun-
da kaldı ve demirciyi alıp demirhaneye seğırttiler. Ora-
da, köşe bucak arandılar ve senelerdir dokunulmamış
eski metal yığını alt üst ettiler. En dipte, değirmen-
cinin bahsettiğine benzer, eski bir ceketten dökülmüş,
pastan donuklaşmış koca bir küçük halka yığını bul-
dular. İş ne kadar umutlu görünürse o kadar gönülsüz-
leşen ve hüzünlenen Sam oracıkta işe koşuldu; halka
topladı, seçti ve temizledi; ve (mutlulukla işaret ettiği
gibi) halkalar Ægidius Efendi gibi enine boyuna geniş
biri için yetersiz gelince, onu eski zincirleri sökmeye,
zincir baklalarını çekiçleyerek beceribildiğince düzgün
halkalara dönüştürmeye zorladılar.

Küçük çelik halkaları aldılar ve yeleşin göğsüne
diktiler. Daha büyük ve daha hantal halkaları arkaya
tutturdular. Sonra, zavallı Sam’i iyice zorlayarak daha
fazla halka elde ettiklerinde, çiftçinin pantolonlarından
birini alıp onun üzerine de halka diktiler. Değirmenci
demirhane raflarının karanlık bir köşesinde, bir miğfe-
rin eski demir iskeletini buldu ve ayakkabıcıyı işe koş-
tu. Ayakkabıcı elinden geleni yaparak iskeleti köseyle
kapladı.

İş, günün kalanını ve ertesi günü aldı – ertesi gün On İkinci Gece ve Yortu Arifesi'ydi ama kutlamalar ihmal edildi. Çiftçi Giles olayı her zamankinden de fazla bira içerek kutladı ama neyse ki ejderha uyuyordu. Şimdilik açlığını ve kılıçları unutmuştu.

Yortu günü, emeklerinin tuhaf sonucunu taşıyarak erkenden tepeye tırmandılar. Giles onları bekliyordu. Artık bahanesi kalmamıştı; bu yüzden zincirli yeleği ve pantolonu giydi. Değirmenci alayla güldü. Sona Giles çizmeleri çekti, eski mahmuzlarını taktı ve kösele kaplı miğferi de

kafasına geçirdi. Ama son anda, miğferin üzerine eski bir keçe şapka taktı ve zincir zırhın üzerine geniş gri pelerinini attı.

“Bunun amacı nedir, Efendi?” diye sordular.

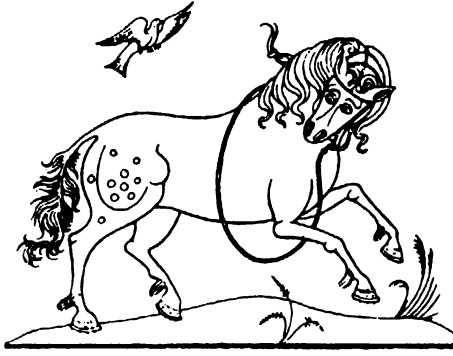
“Eh,” dedi Giles, “sizin Ejderha avından anladığınız Canterbury çanları gibi şingır mngır gitmekse de, benimki öyle değil. Geldiğimi ejderhaya gerektiğinden daha erken haber vermek bana hiç de akla yatkın gelmiyor. Ve miğfer miğferdir ve bir meydan okumadır. Bırak ejderha çalı çitin üzerinden eski şapkamı görsün, belki sorun başlamadan iyice yaklaşmayı başarabilirim.”

Halkaları üst üste binecek şekilde dikmişlerdi, her biri bir alttakinin üzerine gevşekçe sarkıyordu ve gerçekten de şingırdıyordu. Pelerin gürültüyü biraz boğuyordu ama bu donanımınla Giles oldukça tuhaf bir görüntü arz ediyordu. Ona böyle demediler. Kemeri güçlükle onun beline doladılar ve kını üzerine astılar ama Giles’in kılıcı kendi taşıması gerekiyordu, çünkü sıkı sıkı tutulmadığı sürece kılıç kınında kalmıyordu.

Çiftçi, Garm’a seslendi. Kendine sorarsanız adil bir adamdı. “Köpek,” dedi, “sen de benimle geliyorsun.”

Köpek uludu. “İmdat! İmdat!” diye haykırdı.

“Keş şunu!” dedi Giles. “Yoksa seni ejderhanın yapacağından beter ederim. Sen bu yılanın kokusunu biliyorsun. Bir sefer olsun işe yararsın belki.”

Sonra Çiftçi Giles gri kısırağını getirmelerini istedi. Kısırak ona tuhaf tuhaf baktı ve mahmuzları kokladı. Ama Giles'ın sırtına binmesine izin verdi ve böylece yola çıktılar. Hiçbiri mutlu değildi. Tırs tırs koşarak köyden geçerlerken tüm köylüler pencerelerden alkışladı ve tezahürat yaptı. Çiftçi ve kısırağı becerebildiklerince cesur tavırlar takındılar ama Garm utanmazın tekiydi ve kuyruğunu kısıtırıp ezile büzüle takip etti.

Köyün sonundaki ırmağı aştılar. Sonunda gözden kaybolduklarında, yavaşlayıp yürümeye başladılar. Ama kısa sürede Çiftçi Giles'ın arazisinden çıkıp başka Ham sakinlerinin arazilerine girdiler ve ejderhanın ziyaret ettiği yerlere rastladılar. Kırık ağaçlar, yanık çalı çitler, kararmış otlar ve tekinsiz pis bir sessizlik vardı.

Güneş parıl parıl parlıyordu. Çiftçi Giles üzerindeki

bir iki şeyi çıkartmaya cesaret edebilmeyi dilemeye başladı ve acaba biraz fazla mı içtiğini merak etti. “Noel’e amma da güzel bir son oldu,” diye düşündü. “Benim de sonum olmazsa şanslı sayılırım.” Kocaman bir mendille yüzünü sildi – kırmızı değil yeşil bir mendil, çünkü kırmızı bez ejderhaları kızdırır, Giles öyle duymuştu.

Ama ejderhayı bulamadı. Dar ve geniş pek çok yolda at sürdü, başka çiftçilere ait terk edilmiş tarlalardan geçti ve ejderhayı yine bulamadı. Elbette, Garm hiçbir işe yaramıyordu. Kısrağın arkasından geliyor, burnunu kullanmayı reddediyordu.

Sonunda pek az zarar görmüş, sessiz ve huzurlu görünen, dolambaçlı bir yola geldiler. Yolda sekiz yüz metre gittikten sonra, Giles görevini ve ününün gereklerini artık yerine getirmiş sayılıp sayılmayacağını merak etmeye başladı. Dört bir yanı uzun uzun aradığına karar vermiş, geri dönüp akşam yemeği yemeyi ve arkadaşlarına ejderhanın onun geldiğini görüp uça uça kaçtığını söylemeyi düşünüyordu ki, keskin bir dönemeci döndü.

Ejderha işte oradaydı, kırık bir çalı çitin üzerine serilmiş, korkunç kafasını yolun ortasına uzatmıştı. “İmdat!” dedi Garm ve kaçtı. Gri kısrağ pof diye oturdu ve Çiftçi Giles geri geri hendeğe düştü. Başını uzattığında, ejderha uyanmış, ona bakıyordu.

“Günaydın!” dedi ejderha. “Şaşırmış görünüyorsun.”

“Günaydın!” dedi Giles. “Evet, şaşırdım.”

“Afedersin,” dedi ejderha. Çiftçi düşerken şingırdayan halkaların sesini duyduğundan, tek kulağını kuşkuyla dikmişti. “Sorduğum için kusura bakma ama beni arıyor olabilir misin acaba?”

“Yo, hiç de değil!” dedi çiftçi. “Seni burada göreceğim kimin aklına gelirdi? Ben yalnızca gezintiye çıkmıştım.”

Telaşla hendekten çıktı ve geri geri gri kısağa doğru çekildi. Kısrak şimdi ayağa kalkmış, aldırıışsızca yol kenarındaki çimenleri otliyordu.

“O zaman şans eseri karşılaşmışız,” dedi ejderha. “Memnun oldum. Bunlar senin bayramlık kıyafetlerin herhalde. Yeni moda mı?” Çiftçi Giles’ın keçe şapkası düşmüş, gri pelerini kayıp açılmıştı ama o işi pişkinliğe vurdu.

“Evet,” dedi, “yepyeni. Ama benim köpeğin peşinden gitmeliyim. Tavşan kovalıyor, sanırım.”

“Ben sanmam,” dedi Chrysophylax, dudaklarını yalayarak (alaylı tavrının işareti). “Bence o senden çok daha erken dönecek eve. Ama lütfen yoluna devam et, Efendi – adını bildiğimi sanmıyorum?”

“Ben de seninkini,” dedi Giles, “bu şekilde kalsın bence.”

“Nasıl istersen,” dedi Chrysophylax, yine dudaklarını yalayarak. Gözlerini kapatmış gibi yaptı. Tüm ejderhalar gibi kötü bir yüreği vardı ama genellikle olduğu gibi, pek cesur bir yürek değildi o. Uğruna sa-

vaşması gerekmeyecek yemekleri tercih ediyordu ama uzun, güzel bir uyku çektikten sonra iştahı yerine gelmişti. Oakley papazı sinirli çıkmıştı ve ejderha senelerdir iri, şişman bir adam tatmamıştı. Karşısına çıkan kolay eti denemeyi aklına koymuştu ve ihtiyar aptalı hazırlıksız yakalamak için uygun ânı bekliyordu yalnızca.

Ama ihtiyar aptal görüldüğü kadar aptal değildi ve atına binmeye çalışırken bile gözünü ejderhada ayırmamıştı. Ancak kısırağın başka fikirleri vardı ve Giles binmeye çalıştığında gerileyip çifte attı. Ejderha sabırsızlanmaya başladı ve saldırmaya hazırlandı.

“Afedersin!” dedi. “Bir şey mi düşürdün?”

Çok eski bir numaraydı ama işe yaradı, çünkü Giles gerçekten de bir şey düşürmüştü. Düştüğünde Ca-udimordax’ı (ya da gündelik ismiyle Kuyruk-ısıran’ı) düşürmüştü ve kılıç orada, yolun kenarında yatıyordu. Giles onu almak için eğildi ve ejderha saldırdı. Ama Kuyruk-ısıran kadar hızlı değil. Kılıç çiftçinin eline geçer geçmez, bir anda doğrudan ejderhanın gözüne doğru atıldı.

“Hey!” dedi ejderha, olduğu yerde kalakalarak. “Ne-yin var senin orada?”

“Yalnızca Kral’ın bana verdiği, Kuyruk-ısıran,” dedi Giles.

“Benim hatam,” dedi ejderha. “Afedersin.” Uzanıp yaltaklandı ve Çiftçi Giles rahatladı. “Bana adil davran-dığını sanmıyorum.”

“Nasıl yani?” dedi Giles. “Hem, neden sana adil davranayım ki?”

“Şerefli ismini benden sakladın ve tesadüf eseri karşılaşmışız gibi davrandın ama asil bir soydan gelen bir şövalye olduğun açık. Eskiden, bu tür durumlarda, şövalyelerin unvanlar ve kimlikler açıklandıktan sonra meydan okuması âdettendi, beyefendi.”

“Belki öyleydi ve belki hâlâ öyledir,” dedi Giles, kendini pek beğenmeye başlayarak. Önünde kocaman, görkemli bir ejderhayı yaltaklarken, bir adamın birazcık kibirlenmesi mazur görülebilir. “Ama birden fazla hata

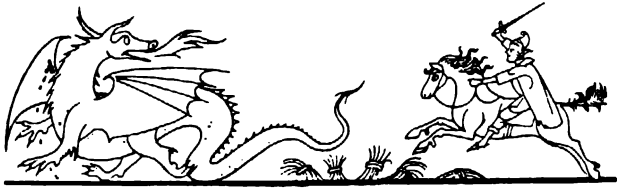
yapıyorsun, ihtiyar yılan. Ben şövalye değilim. Ben Ham köyünden Çiftçi Ægidius'um ve arazilerimden izinsiz geçenlere tahammül edemem. Daha önce de alaybozanımla dev vurduğum oldu, hem de senden daha az hasar bıraktıkları halde. Üstelik, meydan falan da okumadan.”

Ejderhanın canı sıkılmıştı. “Lanet olsun o yalancı deve!” diye düşündü. “Ne yazık ki yanıltıldım. Cüretli bir çiftçi ve öylesine parlak, öylesine saldırgan bir kılıç karşısında ne yapmalı acaba?” Aklına daha önce yaşanmış, benzer bir olay gelmiyordu. “Benim adım Zengin Chrysophylax. Zatiâlinizi şereflendirmek için ne yapabilirim?” diye ekledi yaltaklanarak, gözünü kılıçtan ayırmadan ve dövüşmekten kaçınma umuduyla.

“Yaylanıp gidebilirsin, seni kemiksi ihtiyar hayvan,” dedi Giles, onun gibi, dövüşten kaçınmayı umut ederek. “Benim tek istediğim senden kurtulmak. Hemen buradan git ve pis inine geri dön!” Karga kovalar gibi kollarını sallayarak Chrysophylax’a doğru adım arttı.

Bu kadarı Kuyruk-ısıran’a yetti. Havada parıldayarak savruldu; sonra çınlayarak ejderhanın sağ kanadının eklemine indi ve bu ejderhayı fena halde şaşırttı. Elbette, Giles ejderha öldürmenin doğru yöntemi hakkında pek bir şey bilmiyordu, yoksa kılıç daha hassas bir noktaya inebilirdi ama Kuyruk-ısıran, deneyimsiz ellerde elinden gelenin en iyisini yapmıştı. Chrysophylax’a bu kadarı yetti – kanadını günler boyunca kullanamaya-

caktı. Ayağa kalktı ve uçmaya çalıştı ama uçamadığını fark etti. Çiftçi kısrakın sırtına atladı. Ejderha kaçmaya başladı. Kısrak da peşinden. Ejderha bir tarlada oflaya poflaya dörtnele koştı. Kısrak da peşinden. Çiftçi at yarışı izliyormuş gibi bağırıp çağırıyordu; bir yandan da Kuyruk-ısıran'ı sallıyordu. Ejderha hızlandıkça şaşkınlardı; gri kısrak toynağından geleni yapıyor, ejderhanın peşinden ayrılmıyordu.

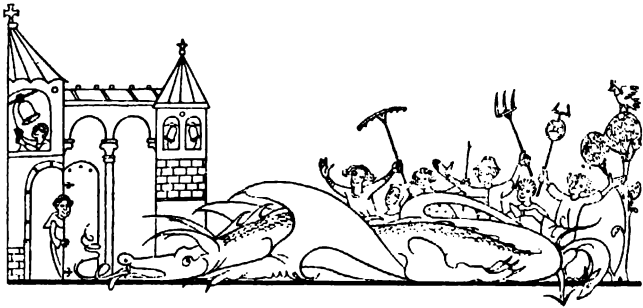

Kır yollarında koştular, çitlerdeki aralıklardan geçtiler, pek çok tarla ve dere aştılar. Dumanlar saçarak, böğürerek koşan ejderha yön duygusunu kaybetmişti. Sonunda aniden Ham köprüsüne vardılar, gürleyerek üzerinden geçtiler ve kükreyerek köyün ana yoluna daldılar. Orada, Garm evlerin arasından çıkıp kovalamaca-ya katılma yüzsüzlüğünü gösterdi.

Bütün köylüler pencerelere ya da çatılara çıkmıştı. Bazıları kahkahalar atıyor, bazıları tezahürat yapıyordu ve diğerleri teneke, tava, kazan çalıyor, boru, kaval ya da düdük öttürüyordu. Papaz kilisenin çanlarını çalmaya başlamıştı. Ham'de yüz senedir görülmemiş bir şamata ve kargaşa başlamıştı.

Ejderha kilisenin hemen önünde pes etti. Kendini yolun tam ortasına bıraktı ve nefes nefese yattı. Garm gelip onun kuyruğunu kokladı ama Chrysophylax'ın utanacak hali kalmamıştı.

“İyi insanlar ve yiğit savaşçı,” dedi nefes nefese, Çiftçi Giles atının sırtında yaklaşır, köylüler yaba, sırık ve ocak süngüleriyle (makul bir mesafeden) çevresinde toplanırken. “İyi insanlar, beni öldürmeyin! Ben çok zenginim. Verdiğim zararın karşılığını öderim. Öldürdüğüm bütün insanların cenaze masraflarını öderim, özellikle de Oakley papazınınkini; asil bir anıt dikilmeli onun için – gerçi pek sıskaydı ya. Her birinize gerçekten çok güzel birer armağan veririm. Eve gidip getirmeme izin vermeniz yeterli.”

“Ne kadar?” dedi çiftçi.

“Şey,” dedi ejderha, çabucak hesap yaparak. Kalaba-

lıgın epey büyük olduğunu fark etti. “Adam başı on üç şilin ve sekiz peni?”

“Saçma!” dedi Giles. “Zırva!” dedi insanlar. “Boş laf!” dedi köpek.

“Adam başı iki altın gine, çocuklar için yarısı?” dedi ejderha.

“Ya köpekler?” dedi Garm. “Konuş!” dedi çiftçi. “Dinliyoruz.”

“Herkes on pound ve bir kese gümüş, köpekler için ise altın tasma?” dedi Chrysophylax endişe içinde.

“Öldür onu!” diye bağırdı sabırsızlanmaya başlamış olanlar.

“Herkes bir torba altın ve hanımlar için elmas?” dedi Chrysophylax telaşla.

“Şimdi konuşmaya başladın ama yeterli değil,” dedi Çiftçi Giles. “Köpekleri yine unuttun,” dedi Garm.

“Torbaların büyüklüğü ne kadar?” dedi adamlar. “Kaç elmas?” dedi karıları.

“Eyvah! Eyvah!” dedi ejderha. “Mahvolacağım.”

“Sana hak,” dedi Giles. “Mahvolmak ile yattığın yerde öldürülmek arasında seçim yapabilirsin.” Kuyruk-ısıran’ı salladı ve ejderha büzüldü. “Kararını ver!” diye bağırdı köylüler, cesaretle nip yaklaşarak.

Chrysophylax gözlerini kırptırdı ama içten içe gülüyordu: köylülerin fark etmediği sessiz bir titreme. Pazarlık onu eğlendirmeye başlamıştı. Ondan bir şey koparmayı umdukları açıktı. Bu engin ve kötü dünyanın âdetlerinden haberleri yoktu – gerçekten de, koca memlekette ejderhalar ve onların numaraları ile başa çıkmak konusunda deneyimi olan tek bir kişi bile kalmamıştı. Chrysophylax soluklanmış, akli başına gelmeye başlamıştı. Dudaklarını yaladı.

“Siz söyleyin madem!” dedi.

Bunun üzerine bütün köylüler bir ağızdan konuşmaya başladılar. Chrysophylax ilgiyle dinliyordu. Onu rahatsız eden tek bir ses vardı: demircininki.

“Bu işin sonu iyi değil, işte buraya yazıyorum,” diyordu demirci. “Siz ne dersiniz deyin, bir yılan geri dönmez. Ama dönse de dönmese de sonu iyi olmaz.”

“Öyle düşünüyorsan anlaşılmaya katılma,” dediler ona ve ejderhaya aldırış etmeden, çekişe çekişe pazarlık etmeye devam ettiler.

Chrysophylax başını kaldırdı ama köylülerin üzerine atılmayı ya da tartışma sürerken tabanları yağlamayı düşünmüşse, hayal kırıklığına uğradı. Çiftçi Giles durmuş, bir saman çöpünü çiğneyerek düşünüyordu ama Kuyruk-ısıran elindeydi ve gözünü ejderhadan ayırmamıştı.

“Olduğun yerde kal!” dedi, “yoksa altın getirsen de, getirmesen de, gününü görürsün.”

Ejderha hemen yattı. Sonunda papaz sözcü seçildi ve Giles'ın yanına geldi. "Pis Yılan!" dedi. "Haksızca kazandığın her şeyi bu noktaya geri getirmen gerek; zarar verdiğin insanlara tazminat ödedikten sonra, kalanları aramızda hakça paylaşacağız. Sonra, diyarımızı bir daha taciz etmemeye ve üstümüze başka canavar salmamaya yemin edersen, kafanı ve kuyruğunu kaybetmeden evine dönmene izin vereceğiz. Şimdi, (fidyeyle birlikte) geri döneceğine dair, bir yılanın vicdanı için bile bağlayıcı olacak kadar güçlü yeminler edeceksin."

Chrysophylax, makul bir tereddüt gösterisinin ardından kabul etti. Hatta mahvolmasına yazıklanarak hararetle gözyaşları döktü, öyle ki yolda buharlar saçan su birikintileri oluştu ama gözyaşları kimseyi etkilemedi. Ejderha, Aziz Hilarius ve Aziz Felix bayramında, tüm serveti ile birlikte geri döneceğine dair pek çok ciddi ve hayret verici yemin etti. Bu ona sekiz gün veriyordu, coğrafyadan bihaber olanların bile anlayabileceği gibi, gidip dönmesine yetmeyecek kadar kısa bir süre. Ama onun gitmesine izin verdiler, hatta köprüye kadar eşlik ettiler ona.

"Bir sonraki buluşmamıza!" dedi ejderha, ırmağın üzerinden geçerken. "Hepimizin dört gözle beklediğinden eminim."

"Gerçekten de dört gözle bekliyoruz," dedi köylüler. Büyük aptallık etmişlerdi, elbette. Çünkü ejder-

hanın ettiği yeminler vicdanını üzüntü ve büyük bir felaket korkusu ile doldurmalı ise de, heyhat! ejderha vicdansızdı. Ve asil bir soydan gelen birindeki bu üzücü eksiklik basit insanların kavrayışının ötesinde olsa da, en azından kitaplardan anlayan biri olan papaz tahmin etmeliydi. Belki de etmişti. O bir dilbilgisi uzmanıydı ve geleceği diğerklerinden daha iyi görebilirdi kuşkusuz.

Demirci, atölyesine dönerken başını iki yana sallıyordu. “Uğursuz isimler,” dedi. “Hilarius ve Felix! Kulağa hiç iyi gelmiyor.”

Elbette, kral haberi hemen aldı. Ülkede yangın gibi yayılmış, ağızdan ağza aktarılırken gösterişinden hiçbir şey kaybetmemişti. Kral muhtelif sebeplerden dolayı çok etkilenmişti ve bunların en önemlisi parasaldı; hemen atına atlayıp böylesine tuhaf olaylara sahne olan Ham köyüne bizzat gitmeye karar verdi.

Ejderhanın gidişinden dört gün sonra köye vardı. Peşinden gelen şövalyeler, borazancılar ve büyük bir yük kervanı ile, beyaz atının sırtında köprüden geçti. Bütün köylüler en iyi giysilerini giymiş, onu karşılamak için yolun iki yanına dizilmişti. Alay kilise kapısının önündeki meydanda durdu. Çiftçi Giles, Kral’a tanıtıldığında onun önünde diz çöktü ama Kral ona ayağa kalkmasını söyledi, hatta onun sırtını sıvazladı. Şövalyeler bu samimiyeti görmemiş gibi yaptılar.

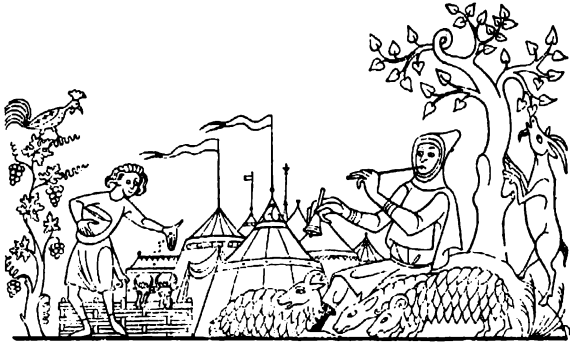
Kral bütün köyün ırmak kıyısında, Çiftçi Giles'in geniş otlığında toplanmasını emretti ve herkes toplandı (olayın onu da ilgilendirdiğini düşünen Garm da oradaydı), Augustus Bonifacius rex et basileus lütfe-dip onlara bir konuşma yaptı.

O toprakların derebeyi olarak, hain Chrysophylax'ın servetinin tamamının kendisine ait olduğunu dikkatle açıkladı. Dağlık toprakların da efendisi olduğu iddiasına pek az değindi (tartışmalı bir konuydu) ama "Bu konuda hiçbir kuşku-muz yok," dedi, "o yılanın sahip olduğu tüm hazine atalarımızdan çalındı. Ama bilindiği gibi, hem adil, hem de cömert olduğumuzdan, sevgili kulumuz Ægidius uygun şekilde ödüllendirilecek; bu köydeki hiçbir sadık uyruğumuz, papazından en küçük bebeğine ka-dar, saygımızın bir işareti olarak, birer armağan almadan

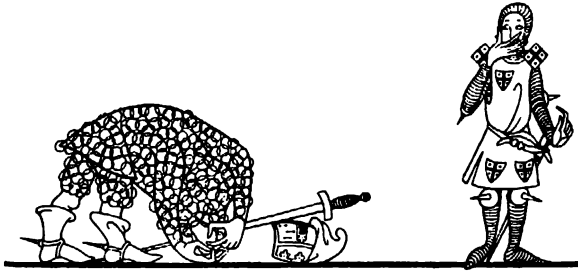
gitmeyecek. Çünkü Ham köyü bizi pek memnun etti. En azından burada, soyumuzun kadim cesaretini hâlâ taşıyan sağlam ve yozlaşmamış insanlar var.” Şövalyeler kendi aralarında yeni şapka modasından bahsetmekteydiler.

Köylüler eğildi ve diz kırdı ve Kral’a alçakgönüllülikle teşekkür etti. Ama şimdi, ejderhanın kişi başına on pound önerisine tav olduklarını ve işi kendi aralarında halledip bitirdiklerini diliyorlardı. Her durumda, Kral’ın saygısının işareti olacak armağanın değerinin bundan daha düşük olacağından emindiler. Garm köpeklerden hiç bahsedilmediğini fark etti. Aralarında, gerçekten tatmin olan tek kişi Çiftçi Giles’dı. Ödüllendirileceğinden emindi ve bu pis işten yerel şöhretini artırarak, sağ salim çıkabildiği için feci memnundu.

Kral hemen gitmedi. Çadırını Çiftçi Giles’ın tarlasına kurdurdu ve başkentten çok uzaktaki bu sefil köyde mümkün olduğunca eğlenerek, Ocak’ın On Dördü’nü bekledi. Kral’ın maiyeti, takip eden üç günün içinde köyün bütün ekmek, tereyağı, yumurta, tavuk, pastırma ve koyun etini yedi bitirdi, ne kadar bira varsa hepsini içti. Sonra erzak yetersizliği hakkında söylenmeye başladılar. Ama Kral her şeyin bedelini cömertçe ödüyordu (yani Hazineci, daha sonra ödenmek üzere çetele tutuyordu; Hazine’nin yakında tıka basa dolmasını bekliyordu); bu yüzden, Hazine’nin gerçek durumundan habersiz olan Ham halkı oldukça memnundu.

Ocak'ın On Dördü, Hilarius ve Felix bayramı geldi ve herkes erkenden kalıp hazırlandı. Şövalyeler zırhlarını kuşandılar. Çiftçi ev yapımı zincirli ceketini giydi ve şövalyeler ona bakıp bakıp güldüler ama sonra Kral'ın kaş çatıldığını görüp vazgeçtiler. Çiftçi Kuyruk-ısıran'ı da taktı ve kılıç kınına kolayca girip orada kaldı. Papaz kılıcı dikkatle baktı ve kendi kendine baş salladı. Demirci kakhaha attı.

Öğlen geldi. Herkes o kadar heyecanlıydı ki, pek bir şey yiyemedi. İkinci ağır ağır geçti. Kuyruk-ısıran hâlâ kından fırlama işareti vermiyordu. Ne tepeden izleyenler ne de en yüksek ağaçlara tırmanmış olan oğlan çocukları, havada ya da karada, ejderhanın dönüşünü haber veren herhangi bir şey görebiliyordu.

Demirci ısıklık çalarak ortalıkta dolaşıyordu ama diğerleri akşam çöküp, yıldızlar çıkana kadar, ejderhanın dönmeyi hiç düşünmediğinden şüphelenmediler. O zaman bile, ettiği ciddi ve hayret verici yeminleri düşünüp, umut beslemeyi sürdürdüler. Ama saatler gece yarısını vurup, buluşma gününün bittiğini ilan ettiğinde, büyük hayal kırıklığına uğradılar. Demirci sevinç içindeydi.

“Size söylemiştim,” dedi. Ama köylüler hâlâ ikna olmamıştı.

“Ne de olsa feci yaralanmıştı,” dedi bazıları.

“Ona yeterince zaman tanımadık,” dedi diğerleri. “Dağlar çok uzakta, hem taşıyacak bir ton yükü var. Belki yardım aramak zorunda kalmıştı.”

Ama bir sonraki gün de geçti, ardından bir sonraki. O zaman hepsi umudunu yitirdi. Kral öfkeden

kıpkırmızı kesildi. Erzak ve içki tamamen tükenmişti ve şövalyeler sesli sesli homurdanıyorlardı. Sarayın eğlencelerine dönmek istiyorlardı. Ama Kral para istiyordu.

Sadık kullarına veda etti ama kısa ve aksi bir veda oldu; ve Hazine borçlarının yarısını iptal etti. Çiftçi Giles'a pek soğuk davrandı ve başını öylesine bir sallayıp yoluna yolladı onu.

“Bizden daha sonra haber alacaksınız,” dedi ve şövalyeleri ve borazancıları eşliğinde atına binip gitti.

Daha iyimser ve daha saf olan köylüler, yakında Ægidius Efendi'yi, en azından şövalye ilan edilmek üzere Kral'ın huzuruna çağıran bir mesaj geleceğini düşünüyordu. Bir hafta sonra mesaj geldi ama farklı türden bir mesajdı. Üç kopya halinde yazılmış ve imzalanmıştı: bir kopya Giles için; bir kopya papaz için; ve bir tanesi de kilise kapısına çivilensin diye. Yalnızca papaza hitaben yazılan mesaj bir işe yaradı, çünkü Ham köyü sakinleri için saray yazısı da kitabî-Latince kadar tuhaf ve anlaşılmazdı. Ama papaz mesajı gündelik dile çevirdi ve kürsüden okudu. Kısa ve (bir kraliyet mektubu için) vecizdi; Kral'ın acelesi vardı.

“Biz, Augustus B.A.A.P ve Mrex vesaire
bilirnesini isteriz ki, diyarımızın güvenliğini
sağlamak ve şerefimizi korumak amacıyla,
kendini Zengin Chrysophylax olarak tanı-

tan yılan ya da ejderhanın aranıp bulunmasına ve haksız fiilleri, ihmalhârlığa cürümleri ve yılan yere yemün etmesi karşılığında cezalandırılmasına karar verdik. İtaliyet Malyeti'ne dahil tüm şövalyelere, Ægidius A.J. Agricola Efendi sarayımıza varır varmaz, bu görevle yola çıkmak üzere silahlarmaları ve hazır beklemeleri emredilmiştir. Söz konusu Ægidius güvenilir bir adam olduğunu ve devlet, ejderhalar ve İtali'nin huzurunu tehdit eden başka düşmanlarla başa çıkabileceğini kanıtladığından ona hemen yola çıkmasını ve en kısa zamanda şövalyelerimizle katılmasını emrediyoruz.”

Köylüler bunun büyük bir şeref sayılması gerektiğini, şövalye ilan edilmiş kadar olduğunu söylediler. Değirmenci kıskandı. “Ægidius dostum dünyada yükseliyor,” dedi. “Umarım geri döndüğünde bizi tanımazdan gelmez.”

“Belki de dönemez,” dedi demirci.

“Bu kadarı yeter, seni ihtiyar at suratlı!” dedi, iyice sinirlenmiş olan çiftçi. “Şerefın cehennemın dibine kadar yolu var! Geri dönersem değirmencinin arkadaşlığı bile hoş gelecek. Yine de, bir süreliğine ikinizden de uzak olacağımı bilmek bana biraz teselli veriyor.” Sonra yürüyüp gitti.

Kral emrettiğinde komşularınız için öne sürdüğünüz mazeretleri kullanamazsınız; bu yüzden kuzulama başlamış olsa da olmasa da, tarlaların sürülmesi gerekse de gerekme de, ne olursa olsun, Giles'ın gri kısırağına binip gitmesi gerekiyordu. Papaz onu uğurlamaya geldi.

“Umarım yanına sağlam ip almışsındır,” dedi.

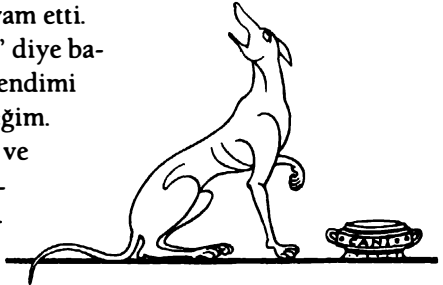
“Ne için?” dedi Giles. “Kendimi asmak için mi?”

“Hayır! Cesur ol, Ægidius Efendi!” dedi papaz. “Bana öyle geliyor ki, şansına güvenebilirsin. Ama yine de yanına uzun bir ip al, çünkü öngörüm beni yanıltmıyorsa, ona ihtiyacın olabilir. Güle güle git ve sağ salim geri dön.”

“Elbette! Geri döndüğümde hem evimi hem de arazimi berbat halde bulacağım. Kör olası ejderhalar!” dedi Giles. Sonra, heybesine koca bir kangal halat tıktırdı, atına atladı ve uzaklaştı.

Bütün sabah gözüne ilişmemiş olan köpeği yanına almamıştı. Ama o gittikten sonra Garm sine sine eve döndü ve orada kaldı, bütün gece uludu, bu yüzden dayak yedi ama ulumaya devam etti.

“İmdat, ah imdat!” diye bağıyordu. “Sevgili efendimi bir daha göremeyeceğim. O kadar korkunç ve muhteşemdi ki! Keşke ben de onunla gitsaydım, keşke.”

“Kes sesini!” dedi çiftçinin karısı, “yoksa onun geri dönüp dönmediğini göreceğ kadar yaşamayacaksın.”

Demirci ulumaları duydu. “Kötü bir alamet,” dedi neşeyle.

Günler geçti ama haber gelmedi. “Haber gelmemesi kötü haber,” dedi demirci ve şarkı söylemeye başladı.

Çiftçi Giles saraya yorgun argın, toz içinde vardı. Ama cilalı zincir zırhlar ve ışı l ışı l miğferlerle donanmış şövalyeler atlarının yanında hazır bekliyorlardı. Kral'ın çağrısı ve çiftçiyi de dahil etmesi canlarını sıkmişti, bu yüzden emirlere harfiyen uymakta ve Giles gelir gelmez yola çıkmakta ısrar ettiler. Zavallı çiftçi bir lokma ekmek yiyip bir yudum şarap içecek zamanı ancak bulabildi, sonra yine yola koyuldu. Kısarak gücenmişti. Neyse ki Kral hakkında düşündükleri dile getirilmeden kaldı, çünkü son derece vefasız düşüncelerdi.

Gün çoktan ilerlemişti. “Ejderha avına girişmek için çok geç,” diye düşündü Giles. Ama çok uzağa gitmediler. Artık yola çıktıklarına göre, şövalyelerin acelesi yoktu. Şövalyeler, silahtarları, uşakları ve yük midillileri rahat rahat, düzensiz bir alay halinde yol aldılar; Çiftçi Giles yorgun kısırağının sırtında peşlerinden koşturuyordu.

Akşam geldiğinde durup çadırlarını diktiler. Çifti Giles için erzak getirmemişlerdi ve çiftçinin bulabildiği kadarını ödünç alması gerekti. Kısarak kızmıştı, Augustus Bonifacius ailesine olan sadakatinden vazgeçti.

Ertesi gün yola devam ettiler, bir sonraki gün de. Üçüncü gün uzakta dağların belirsiz, haşın silüetini gördüler. Fazla zaman geçmeden, Augustus Bonifacius'un hükümrانlığının herkesçe tanınmadığı topraklara girdiler. O zaman daha dikkatle yol almaya başladılar ve birbirlerine daha fazla sokuldular.

Dördüncü gün Yabani Tepeler'e ve efsanevi yaratıkların yaşadığına inanılan kuşku diyarın sınırına geldiler. İleride at sürenlerden biri dere boyundaki kumların üzerinde aniden uğursuz ayak izlerine rastladı. Çiftçiye seslendiler.

"Bunlar nedir, Ægidius Efendi?" dediler.

"Ejderha izleri," dedi çiftçi.

“Başı çek!” dediler.

Böylece, en başta Çiftçi Giles olmak üzere, batıya doğru at sürdüler. Giles’ın ceketindeki bütün halkalar şingirdiyordu. Bu pek önemli değildi; çünkü şövalyeler de konuşup gülüşüyor, yanlarında gelen ozan türkü söylüyordu. Zaman zaman şövalyeler türkünün nakaratına katılıyor, çok yüksek ve çok güçlü seslerle, hep bir ağızdan söylüyorlardı. Cesaret vericiydi, çünkü güzel bir türküydü – uzun zaman önce, savaşların turnuvalardan daha olağan olduğu günlerde yakılmıştı ama akıllıca değildi. Geldiklerini o diyarın bütün yaratıkları öğrenmişti ve Batı’daki bütün mağaralarda, ejderhalar kulaklarını dikeyyorlardı. Artık ihtiyar Chrysophylax’ı uykuda yakalama olasılığı yoktu.

Şans eseri (ya da gri kısrak sayesinde), sonunda karanlık dağların gölgesine girdiklerinde, Çifti Giles’ın kısrakı topallamaya başladı. Şimdi çok dik ve taşlık yollarda ilerliyorlardı ve gittikçe büyüyen bir huzursuzluk içinde, büyük zahmetle tırmanıyorlardı. Akşaya aksaya yürüyen kısrak yavaş yavaş geride kaldı. O kadar sabırlı ve o kadar hüznü görünüyor ki, Çiftçi Giles sonunda atından inip yürümek zorunda kaldı. Kısa süre sonra kendilerini yük atlarının da arkasında buldular ama kimse onlara aldırış etmedi. Şövalyeler öncelik ve adabımuaşeret kurallarını tartışıyorlardı ve dikkatleri başka yerdeydi. Yoksa artık ejderha izlerinin daha belirgin olduğunu ve daha sık görüldüğünü fark ederlerdi.

Gerçekten de, Chrysophylax'ın sık sık dolaştığı ya da gündelik uçuş idmanından sonra konduğu yerlere gelmişlerdi. Alçak tepelerde ve patikanın iki yanındaki yamaçlarda kavrulmuş, ayaklar altında ezilmiş bir hava vardı. Pek az çimen görülebiliyordu ve kül ile yanık topraktan oluşan fonun üzerinde çarpık funda ve ardıc gövdeleri kara kara göze çarpıyordu. Bu bölge senelerdir ejderhaların oyun alanıydı. Önlerinde karanlık bir dağ yamacı yükseliyordu.

Çiftçi Giles kırsağı için endişeleniyordu ama eskisi kadar göz önünde olmamak için bir bahane bulduğuna memnundu. Böylesine korkunç ve kuşkulu yerlerde, böyle bir alayın başında at sürmek hiç hoşuna gitmemişti zaten. Biraz sonra memnuniyeti arttı ve talihine (ve kırsağına) şükretmek için sebebi oldu. Çünkü öğlen civarında –Candlemas Bayramı'ydı ve yolculuklarının yedinci günüydü– Kuyruk-ısıran kınından, ejderha ise mağarasından fırladı.

Hiçbir uyarı vermeden, formaliteler için zaman harcamadan, savaşmak üzere üstlerine çullandı. Kükreyerek, hızla atıldı. Kadim ve asil soyuna rağmen, evinden çok uzaktayken pek de cesur davranmamıştı. Ama şimdi büyük bir gazapla doluydu; çünkü kendi kapısında savaşıyordu ve savunulacak onca hazinesi vardı. Fırtına gibi gürleyerek, kırmızı şimşekler fırlatarak, dağın yamacını bir ton yıldırım gibi dolandı.

Öncelik hakkındaki tartışma hemen kesildi. Bütün

atlar o veya bu yana kaçıştı ve bazı şövalyeler yere düştü. Yük atları, yükler ve hizmetkârlar hep beraber dönüp kaçtılar. Öncelik konusunda onların hiç kuşkusu yoktu.

Aniden üstlerine bir duman çöktü ve duman bulutunun tam ortasında, ejderha alayın başına saldırdı. Pek çok şövalye resmi olarak meydan okuyamadan öldüler, pek çok başkası atlarıyla birlikte devrildiler. Kalanlara gelince, atları kontrolü ele aldı ve dönüp kaçtı, sahiplerinin ne istediğine bakmadan onları da alıp götürdü. Coğunun istediği de buydu zaten.

Ama ihtiyar gri kısrağ yerinden kıpırdamadı. Belki dik kayalık yamaçta bacaklarını kırmaktan korkuyordu. Belki de kaçamayacak kadar yorgun hissediyordu kendini. İçten içe, kanat açmış ejderhalarla yüzleşmenin, onlara sırtını dönmekten daha iyi olduğunu ve kaçmanın işe yaraması için bir yarış atından daha hızlı koşmak gerektiğini biliyordu. Dahası, bu Chrysophylax'ı daha önce de görmüştü ve onu kendi topraklarında dere tepe kovaladığını biliyordu, ta ki ejderha sonunda uysal uysal köy meydanına uzanana kadar. Kısrağ bacaklarını ayırdı ve kişnedi. Çiftçi Giles'ın yüzü solabildiğince soldu ama kısrağının yanından ayrılmadı çünkü yapacak başka bir şey kalmamış gibi görünüyordu.

Böylece, alaya saldıran ejderha aniden tam önünde, elinde Kuyruk-ısıran ile, eski düşmanını buldu. Bekle-

diğı son şeydi bu. Kocaman bir yarasa gibi yana döndü ve yolun yakınındaki yamaca yıkıldı. Gri kısırak topallamayı unutarak yaklaştı. Epey cesaretlenmiş olan Çiftçi Giles telaşla atının sırtına tırmanmıştı.

“Afedersin,” dedi, “ama tesadüf eseri beni mi arıyordun?”

“Hayır, hiç de değil!” dedi Chrysophylax. “Seni burada bulacağım kimin aklına gelirdi? Ben yalnızca burarlarda uçuyordum.”

“O zaman şans eseri karşılaşmışız,” dedi Giles, “ve buna memnun oldum; çünkü ben seni arıyordum. Dahası, seninle halletmem gereken bir işim var, aslında, pek çok işim.”

Ejderha hıhladı. Çiftçi Giles sıcak yelden kaçınmak için kolunu kaldırdı ve Kuyruk-ısıran aniden öne fırlayarak, ejderhanın burnuna tehlikeli ölçüde yaklaştı.

“Hey!” dedi ejderha ve hıhlamayı bıraktı. Titreyerek geriledi, içindeki ateşler soğudu. “Umarım beni öldürmeye gelmemişsindir, iyi efendim?”

“Yo, yo!” dedi çiftçi. “Ben öldürmekten bahsetmedim.” Gri kısırak burnunu çekti.

“O zaman, sormama izin verirsen, bunca şövalye ile ne işin var?” dedi Chrysophylax. “Şövalyeler her zaman ejderhaları öldürür. Önce biz onları öldürmezsek.”

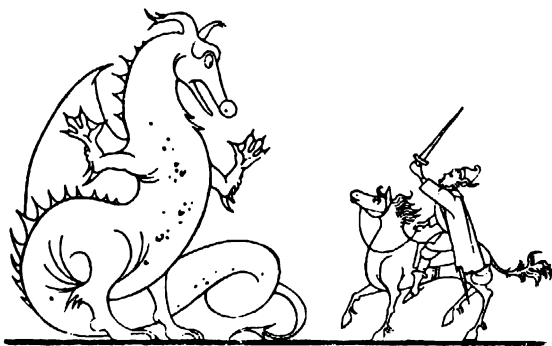
“Benim onlarla işim yok. Onlarla alakam yok,” dedi Giles. “Zaten ya öldüler, ya da gittiler. Geçen Yortu’da verdiğin söz ne oldu?”

“Ne olmuş?”

“Bir ay geç kaldın,” dedi Giles, “ödemen gecikti. Ben onu almaya geldim. Beni bu kadar zahmete soktuğun için özür dilemen gerek.”

“Gerçekten de öyle!” dedi ejderha. “Keşke hiç zahmet etmeseydin.”

“Bu sefer bütün hazineni teslim edeceksin ve pazarcı numaraları da yok,” dedi Giles, “yoksa ölürsün ve diğerlerine uyarı olsun diye derini kilisenin kulesine asarım.”

“Çok zalimce!” dedi ejderha.

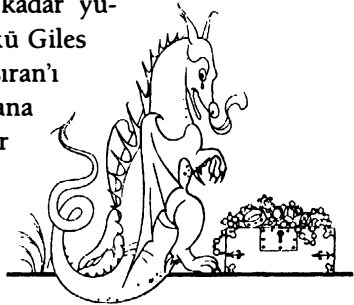
“Anlaşma anlaşmadır,” dedi Giles.

“Nakit ödediğim için bir iki yüzüğü ve birazcık da altını kendime saklayamaz mıyım?”

“Tek bir pirinç düğme bile kalmayacak!” dedi Giles.

Bir süre bu şekilde atışmaya, panayırdaki insanlar gibi çekişmeye, tartışmaya devam ettiler. Ama sonu beklediğiniz gibi oldu; hakkında başka ne derlerse desinler, pazarlıkta Çifti Giles'ın karşısında dayanabilen pek az kişi çıkmıştı.

Ejderha ta mağarasına kadar yürümek zorunda kaldı, çünkü Giles yanında yürüyor, Kuyruk-ısıran'ı fazla yakın tutuyordu. Dolana dolana dağa tırmanan dar bir patika vardı ve genişliği ikisine ancak yetiyordu. Arkalarından gelmek zorunda kalan kısarak pek düşünceli görünüyordu.

Zorlu bir yolda sekiz kilometre yürümek zorunda kaldılar; Giles oflaya poflaya, zahmetle ilerliyor ama gözünü ejderhadan asla ayırmıyordu. Sonunda, dağın batı yamacında mağaranın ağzına geldiler. Geniş, karanlık ve ürkütücüydü, pirinç kapıları büyük demir sütunlara asılmıştı. Uzun zaman önce unutulmuş günlerde güç ve gurur temsil eden bir yer olduğu açıktı; çünkü ejderhalar bu tür işler yapmaz, bu tür madenler açmazdı, onlar fırsat bulduklarında kudretli adamların ve eskilerde yaşamış devlerin mezarlarında ya da hazine dairelerinde kalmayı tercih ederdi. Bu derin evin kapısının kanatları ardına dek açıktı ve onların gölgesinde durdular.

Chrysophylax şimdiye dek kaçma fırsatı yakalayamamıştı ama kendi kapısına geldiğinde ileri atıldı ve evine dalmaya hazırlandı.

Çiftçi Giles kılıcının yassı tarafıyla vurdu ona. “Ho!” dedi. “İçeri girmeden önce, sana söyleyecek bir şeyim var. En kısa zamanda getirmeye değer bir şeylerle dışarı çıkmazsan, ben peşinden içeri gireceğim ve ilk iş kuyruğunu keseceğim.”

Kısrak burnunu çekti. Sonunda onu dünyanın parası bekliyor olsa bile, Çiftçi Giles’ı tek başına bir ejderha inine girerken hayal edemiyordu. Ama Kuyruk-ısıran öylesine parlak ve keskin görünürken, Chrysophylax buna inanmaya dünden razıydı. Belki o haklıydı ve onca bilgeliğine rağmen, kısrak henüz sahibindeki değişimi anlamamıştı. Çiftçi Giles şansına güveniyordu ve iki karşılaşmadan sonra, hiçbir ejderhanın onun karşısına duramayacağına inanmaya başlamıştı.

Her neyse, Chrysophylax kısa süre sonra, yedi kilo altın ve gümüş, yüzük, kolye ve başka güzel şeylerle dolu bir sandıkla dışarı çıktı.

“Burada!” dedi.

“Nerede?” dedi Giles. “Kastettiğin buysa, bunun iki katı bile yetmez. Sendekilerin yarısı bile değildir, eminim.”

“Elbette değil!” dedi ejderha, çiftçinin zekâsının köydeki o günden bu yana epey geliştiğini görüp rahatsız olarak. “Elbette değil! Ama hepsini bir seferde getiremezdim.”

“İki seferde de getiremezsin, herhalde,” dedi Giles. “Bir daha gidip gel ve daha hızlı davran, yoksa Kuyruk-ısıran’ın tadına bakarsın!”

“İstemem!” dedi ejderha ve daha da hızlı davranarak içeri girip çıktı. “İşte!” dedi kocaman bir altın yığının ve elmas dolu iki sandığı yere bırakarak.

“Şimdi bir daha dene!” dedi çiftçi. “Ve daha fazla çaba göster!”

“Zalimce, çok zalimce,” dedi ejderha, tekrar içeri girerken.

Ama artık gri kısırak kendi adına endişelenmeye başlamıştı. “Bunca ağır şeyi eve kadar kim taşıyacak, merak ediyorum?” diye düşünüyordu. Onca torbaya ve sandığa öyle hüzünlü gözlerle baktı ki, çiftçi onun aklından geçenleri tahmin etti.

“Sen endişelenme, kızım!” dedi. “Yük taşıma işini ihtiyar yılanı yaptırırız.”

“Merhamet!” dedi, mağaradan üçüncü defa, yeşil ve kızıl ateşlere benzeyen parlak mücevherlerden oluşmuş daha da büyük bir yükü dışarı çıkarmakta olan ejderha, bu sözleri duyarak. “Merhamet! Bütün bunları taşırsam neredeyse ölümüm olur, beni öldürsen bile bundan bir torba fazlasını taşıyamam.”

“Demek dahası var, öyle mi?” dedi çiftçi.

“Evet,” dedi ejderha, “saygınlığımı korumama yetecek kadar.” Gariptir, bu sefer gerçeğe yakın bir şey söylemişti ve bunu yapmasının akıllıca olduğu anlaşıldı. “Ka-

lanları bana bırakırsan,” dedi kurnazca, “sonsuz dek dostun olurum. Ve bu hazineyi Kral’ın değil zatıâlinizin evine taşıyım. Dahası, onu korumana yardım ederim.”

Çiftçi sol eliyle bir kûrdan çıkardı ve bir dakika boyunca enine boyuna düşündü. Sonra, takdire şayan bir sağduyu göstererek, “Anlaştık!” dedi. Onun yerinde bir şövalye olsa, hazinenin tamamını almak konusunda ısrar ederdi ve hazinenin lanetlenmesine sebep olurdu. Hem, Giles yılanı ümitsizliğe mahkum etseydi, ejderha sonunda Kuyruk-ısıran’a aldırmadan dönüp onunla savaşabilirdi. Bu durumda Giles, eğer ölmezse, nakil aracını öldürmek ve kazancının büyük kısmını dağlarda bırakmak zorunda kalırdı.

Eh, kararını verdi. Çiftçi, ne olur ne olmaz, belki bir şey yolunda gitmez diye, ceplerini mücevherlerle doldurdu ve gri kısırağa da taşıması için küçük bir yük yükledi. Kalanların hepsini kutular ve torbalar içinde Chrysophylax’ın sırtına yığdı, öyle ki ejderha bir kraliyet nakliye arabası gibi göründü. Uçması söz konusu değildi çünkü yükü çok ağırdı, ayrıca Giles kanatlarını bağlamıştı.

“Bu halat sonunda çok faydalı çıktı!” diye düşündü ve papazı minnetle andı.

Böylece ejderha, peşinde kısırak, yanında ısıl ısıl Caumordax’ı tehditkârca tutan çiftçi ile, oflaya poflaya koşturdu. Herhangi bir numara çevirmeye cesaret edemedi.

Yüklerine rağmen, kısırak ile ejderha alayın tırmandı-
ğından daha hızlı indiler. Çünkü Çiftçi Giles’in acelesi
vardı – ve bunun tek sebebi heybesinde pek az yiyecek
kalmış olması değildi. Aynı zamanda, öylesine ciddi ve
bağlayıcı yeminleri bozmasının ardından Chrysophy-
lax’a hiç güvenmiyordu ve ölmeden ya da büyük kayba
uğramadan geceyi nasıl geçireceğini çok merak ediyor-
du. Ama gece çökmeden yine şansı yaver gitti; çünkü
telaşla kaçmış, şimdi şaşkın şaşkın Yabani Tepeler’de
dolanmakta olan yarım düzine hizmetkâr ve yük atına
rastladılar. Hizmetkârlar ve atlar korku ve hayret için-
de dağıldılar ama Giles peşlerinden seslendi.

“Hey, çocuklar!” dedi. “Geri dönün! Bu çıkın var olduğu sürece size verecek bir işim ve iyi bir maaşım var.”

Böylece, bir rehber bulduklarına sevinerek ve maaşlarını artık eskisinden daha düzenli alacaklarını düşünerek çiftçinin hizmetine girdiler. Sonra, yedi adam, altı yük atı, bir kısraak ve bir ejderha, yollarına devam ettiler ve Giles bey gibi hissetmeye başlayarak şişindi. Mümkün olduğunca az mola verdiler. Geceleyin, Çiftçi Giles ejderhayı dört bacağından dört kazığa bağladı ve başına sırayla nöbet bekleyecek üç adam dikti. Ama kısraak, adamlar kendi hesaplarına bir iş çevirebilirler diye bir gözünü açık tuttu.

Üç gün sonra kendi ülkelerinin sınırına geldiler ve gelişleri öyle bir hayret ve şamata yarattı ki, iki deniz arasında o güne dek benzeri görülmemiştir. Erzak ve içecek için durdukları ilk köyde, ne istedilerse karşılıksız verildi onlara ve gençlerin yarısı alaya katılmak istedi. Giles aralarından bir düzine parlak delikanlı seçti. Onlara iyi maaşlar vaat etti ve bulabildiği atları satın aldı. Aklına bazı fikirler gelmeye başlamıştı.

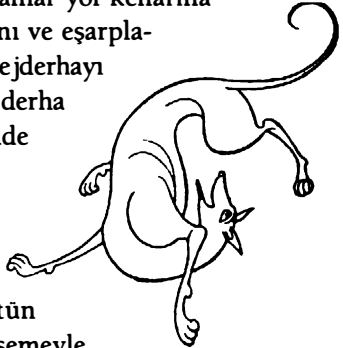
Bir gün dinlendikten sonra, peşinde yeni eşlikçileri ile, yine yola çıktı. Onun şerefine şarkılar söylüyorlardı; kaba ve kolay şarkılar ama Giles’in kulağına güzel geliyordu. Bazıları tezahürat yapıyor, diğerleri gülüyordu. Hem neşeli, hem muhteşem bir manzaraydı.

Çiftçi Giles kısa süre sonra güneye döndü ve ken-

di evine yöneldi, Kral'ın sarayına yaklaşmadı, haber de yollamadı. Ama Ægidius Efendi'nin dönüş haberi Batı'dan yangın gibi yayıldı ve epey hayret ve kargaşa yarattı. Çünkü dağlardaki geçitte ölen cesur şövalyeler için tüm köylerin ve kasabaların yas tutmasını emreden fermanın ardından gelmişti.

Giles'in gittiğı her yerde yas bir kenara atıldı ve çanlar çalınmaya başladı, insanlar yol kenarına toplanıp bağırdılar, şapkalarını ve eşarplarını salladılar. Ama zavallı ejderhayı yuhaladılar, öyle ki zavallı ejderha yaptığı anlaşmadan fena halde pişman olmaya başladı. Eski ve asil bir soydan gelen bir ejderha için son derece küçük düşürücüydü. Ham köyüne vardıklarında bütün köpekler ejderhaya küçümsemeyle havladı. Garm dışında bütün köpekler: Onun gözleri, kulakları ve burnu sahibinden başkasını tanı mıyordu. Gerçekten de, Garm'ın aklı tamamen başından gitti ve sokak boyunca taklalar attı.

Elbette, Ham köyü çiftçiye harika bir karşılama düzenledi ama muhtemelen çiftçiye en çok memnun eden değirmencinin alay edecek şey bulamaması ve demircinin yüzünün allak bullak olmasıydı.

“Bu iş burada bitmez, buraya yazıyorum!” dedi demirci ama aklına söyleyecek daha kötü şey gelmedi ve üzüntü içinde başını eğdi. Çiftçi Giles, altı adamı, bir düzine parlak delikanlısı ve ejderhasıyla, tepe yukarı tırmandı ve bir süre sessiz sakin orada yaşadı. Evine pazardan başka kimseyi davet etmedi.

Haber kısa sürede başkente ulaştı ve insanlar resmi yası ve işlerini güçlerini unutarak sokaklarda toplandı. Bol bol bağırış çağırış ve gürültü oldu.

Kral kocaman evinde tırnaklarını kemiriyor, sakalını çekiştiriyordu. Üzüntü ve öfke (bir de üstüne parasal endişeleri) yüzünden ruh hali öyle berbattı ki, kimse onunla konuşmaya cesaret edemiyordu. Ama sonunda şehrin gürültüsü onun kulağına kadar geldi; yas ya da ağlama seslerine benzemiyordu.

“Bunca gürültünün sebebi ne?” diye sordu. “İnsanlara söyleyin evlerine girip doğru düzgün yas tutsunlar! Bu sesler kaz pazarına daha çok benziyor.”

“Ejderha geri döndü, beyim,” diye yanıt verdiler.

“Ne!” dedi Kral. “Şövalyelerimizi ya da onlardan geriye kalanları çağırın!”

“Gerek yok, beyim,” diye yanıt verdiler. “Peşinden gelen Ægidius Efendi sayesinde ejderha evcil mi evcil. Daha doğrusu bize öyle dediler. Haber geleli çok olmadı ve anlatılanlar çelişiyor.”

“Hay çok yaşayalım e mi!” dedi Kral, fena halde rahatlamış görünerek. “Biz de adam için öbür gün söylenmek üzere bir Ağıt ısmarlamıştık! Siparişi iptal edin! Hazinemizden işaret var mı?”

“Anlatılanlara göre dağ gibiymiş, beyim,” diye yanıt verdiler.

“Ne zaman burada olur?” dedi Kral hevesle. “İyi bir adam bu Ægidius – gelir gelmez bize gönderin onu!”

Buna yanıt vermeden önce tereddüt ettiler. Sonunda biri cesaretini topladı ve şöyle dedi: “Afedersiniz, beyim

ama duyduklarımıza göre çiftçi kendi evinin yoluna dönmüş. Ama ilk fırsatta, uygun kıyafetler giyip buraya gelir kuşkusuz.”

“Kuşkusuz,” dedi Kral. “Ama kıyafetler cehennemin dibine gitsin! Rapor vermeden eve gitmek de ne demek oluyor! Pek kızdık.”

İlk fırsat geldi ve geçti, ardından pek çok başkası. Aslında, Çiftçi Giles döneli bir haftadan fazla olmuştu ve saraya ondan hâlâ ne bir mesaj, ne bir haber gelmişti.

Onuncu gün Kral’ın öfkesi patladı. “Haber gönderin adama, hemen buraya gelsin!” dedi ve haber gönderdiler. Ham at sırtında bir günlük yoldu.

“Gelmiyor, beyim!” dedi haberci iki gün sonra, titreyerek.

“Göklerin Şimşekleri!” dedi Kral. “Gelecek salı gelmesini emredin, yoksa ömür boyu hapse tıklılır!”

“Afedersiniz, beyim ama yine de gelmiyor,” dedi perperişan haberci, salı günü tek başına döndüğünde.

“On Bin Gök Gürültüsü!” dedi Kral. “Atın bu aptalı hapse! O hödüğü zincire vurup getirecek adamlar gönderin!” diye bağırdı yakında duranlara.

“Kaç adam?” diye sordular şaşkın şaşkın. “Orada bir ejderha var, sonra... Kuyruk-ısıran ve...”

“Çalı süpürgeleri ve keman yayları!” dedi Kral. Sonra beyaz atını getirmelerini emretti, şövalyelerini (ya da

onlardan geriye kalanları) ve bir silahlı adam birliğı çağırıldı ve kor kızıl bir öfke içinde atını sürüp gitti. Halk şaşkınlık içinde evlerinden fırladı.

Ama Çiftçi Giles artık Yöre Kahramanı'ndan daha fazlası olmuştu: O, Diyarın Sevgilisi'ydi ve insanlar önlerenden geçen şövalyelere ve silahlı adamlara tezahürat yapmadı ama yine de Krallarına şapka çıkardılar. Kral Ham'e yaklaştıkça, insanlar daha fena surat astılar; bazı köylerde köylüler kapılarını kapattılar ve görünürlerde tek bir yüz kalmadı.

Bunun üzerine Kral'ın kızgın gazabı soğuk bir öfkeye döntüştü. Sonunda Ham'in ve çiftçinin evinin berisindeki ırmaktan geçerken yüzünde haşın bir ifade vardı. Mekânı yakıp yıkmayı düşünüyordu. Ama Çiftçi Giles köprünün üzerinde, gri kısırağının sırtında, elinde Kuyruk-ısıran ile bekliyordu. Görünürlerde, yolda yatan Garm dışında başka kimse yoktu.

“Günaydın, beyim!” dedi Giles pür neşe, önce Kral'ın konuşmasını beklemeden.

Kral onu soğuk soğuk süzdü. “Tavırların huzurumuza çıkmama münasip değil,” dedi, “ama bu, çağırıldığında gelmemen için mazeret oluşturmuyor.”

“Hiç aklıma bile gelmedi, beyim, orası kesin,” dedi Giles. “Aklımda başka işler vardı ve verdiğiniz görevler için yeterince zaman harcamıştım zaten.”

“On Bin Gök Gürültüsü!” diye bağırdı Kral, yine

kor kızıl bir öfkeye kapılarak. “Seni de, küstahlığını da şeytan alsın! Bundan sonra sana ödül mödül yok; ipten kurtulursan kendini şanslı say. Hemen, burada af dileyip kılıcımızı bize geri vermezsen asılacaksınız.”

“Af buyur?” dedi Giles. “Ödülümü zaten aldım, bana göre. Bizim buralarda dediğimiz gibi, bulan alır, alan alıkoyar. Üstelik, bana göre Kuyruk-ısıran benim yanımdayken, sizinkilerle olduğundan daha iyi. Ama, tesadüf eseri, bunca şövalye ve adam ne için?” diye sordu. “Ziyarete geldiyseniz, daha azıyla gelseniz daha iyi olurdu. Beni alıp götürmeye geldiyseniz, bundan çok daha fazlasına ihtiyacınız olacak.”

Kral boğulacak gibi oldu ve şövalyeler kıpkırmızı ke-sildiler, burunlarını kaldırıp öyle baktılar. Kral’ın sırtı on-lara dönük olduğundan silahlı adamların bazıları sırtıttı.

“Kılıcımı geri ver!” diye bağırdı Kral, sonunda ko-nuşmayı başardığında, birinci çoğul şahıs olarak konuş-mayı unutarak.

“Tacını bize ver!” dedi Giles: Orta Krallık tarihi bo-yunca benzeri duyulmamış, sersemletici bir yanıt.

“Göklerin Şimşekleri! Şu adamı yakalayıp bağla-yın!” diye bağırdı Kral, haklı olarak tahammül edilemez ölçüde hiddetlenerek. “Ne bekliyorsunuz? Onu yakala-yıp öldürün!”

Silahlı adamlar öne çıktılar.

“İmdat! İmdat! İmdat!” diye haykırmaya başladı Garm.

Tam o anda ejderha doğruldu. Uzak kıyıda, ırmağın derinliklerine saklanmış, yatıyordu. Korkunç bir buhar bulutu saçmaya başladı, çünkü bir ton su içmişti. Hemen yoğun bir sis yayıldı ve sisin içinde yalnızca ejderhanın kırmızı gözleri görülebiliyordu.

“Evinize dönün, sizi aptallar!” diye bağırdı. “Yoksa sizi paramparça ederim. Dağ geçidinde kıpırtısız yatan şövalyeler var, birazdan ırmakta daha fazlası olacak. Kral’ın tüm atları ve Kral’ın tüm adamları!” diye kükredi.

Sonra öne atıldı ve pençesini Kral'ın beyaz atına savurdu; at Kral'ın sık sık bahsettiği on bin gök gürültüsü gibi dörtнала kalkıp kaçtı. Diğer atlar da hemen peşinden gittiler; bazıları bu ejderhayla daha önce de karşılaşmıştı ve o ânı hatırlamak hiç hoşlarına gitmiyordu. Silahlı adamlar tüm güçleriyle, Ham köyü dışındaki dört bir yöne kaçıştılar.

Beyaz at yalnızca bir çizik almıştı ve fazla uzağa gitmesine izin verilmedi. Kral bir süre sonra onu geri sürdü. Her durumda, kendi atının hakimiydi; ve kimse onun yeryüzündeki herhangi bir insandan ya da ejderhadan korktuğunu söyleyemezdi. O döndüğünde sis dağılmıştı ama şövalyeler ve adamları da öyle. Kuyruk-ısıran ile ejderhayı kendi tarafına çekmiş cesur bir çiftçi ile yalnız başına konuşurken, işler Kral'a daha farklı görünmeye başlamıştı.

Ama konuşmak işe yaramadı. Çiftçi Giles inat ediyordu. Boyun eğmeyi reddediyordu ve Kral onu oracıkta, o anda teke tek dövüşe davet etse de, dövüşmek istemiyordu.

“Hayır, beyim!” dedi Giles gülerek. “Evine dön ve sakinleş! Seni incitmek istemiyorum ama gitsen iyi olacak, yoksa yılanın ne yapacağını bilemem. İyi günler!”

Ham Köprüsü Savaşı'nın sonu böyle oldu. Kral hazineden tek kuruş alamadı, kendini iyice beğenmeye başlamış olan Çiftçi Giles'dan tek bir özür duyamadı.

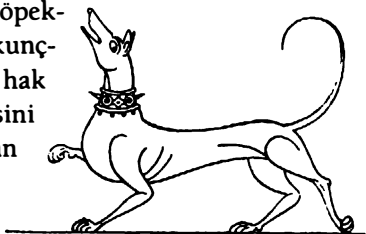

Dahası, o günden sonra Orta Krallık'ın o bölgedeki gücü sona erdi. Kilometreler dahilindeki insanlar Giles'ı beyleri olarak görmeye başladılar. Kral, onca unvanına rağmen, tek bir adamını bile asi Ægidius'un üzerine salamadı; çünkü o Diyarın Sevgilisi, şarkıların konusu olmuştu ve onun başarılarını kutlayan onca türküyü yasaklamak imkânsızdı. En beğenilen türkû, köprüdeki karşılaşmayı yüz ayrı alaycı-kahramansı kuple ile anlatan oldu.

Chrysophylax, Ham'de uzun süre kalarak Giles'ın işine yaradı; çünkü evcil ejderhası olan bir adam doğal olarak saygı görür. Papazın izniyle ejderha, vergi-ambarrında kaldı ve parlakon iki delikanlı onun başında nö-

bet bekledi. Böylece, Giles'in ilk unvanları oluştu: Dominus de Domito Serpente, yani gündelik dilde Evcil Yılan'ın ya da kısaca Evcil'in Efendisi. Bu şekilde, çok yerde saygı gördü ama yine de Kral'a bir miktar sözde vergi ödüyordu: Köprüdeki karşılaşmanın tarihine denk gelen Aziz Matthias Gününde, altı öküz kuyruğu ve yarım litre bira yolluyordu ona. Ama fazla zaman geçmeden unvanı Kont oldu ve Evcil Kontu'nun kuşağı gerçekten de uzundu.

Birkaç sene sonra Prens Julius Ægidius'a dönüştü ve ödediği vergiyi de ödemez oldu. Çünkü feci zengin olan Giles kendine muhteşem bir malikâne yaptırmış, büyük bir silahlı adam ordusu toplamıştı. Çok havalı ve pek neşeliydiler, çünkü donanımları paranın satın alabildiği en iyi donanımdı. Parlak on iki delikanlının her biri bir kumandan oldu. Garm altın bir tasma edindi ve yaşadığı süre boyunca dilediği gibi gezdi, dolaştı, arkadaşlarının tahammül edemediği gururlu ve mutlu bir köpek oldu; çünkü tüm diğer köpeklerden ona, sahibinin korkunçluğunun ve ihtişamının hak ettiği saygıyı göstermesini bekliyordu. Gri kısırak kalan günlerini huzur içinde geçirdi ve ne düşündüğünü kimseye belli etmedi.

Sonunda Giles kral oldu, elbette, Küçük Krallık'ın

Kral'ı. Ham'de, Ægidius Draconarius adıyla taç giydi ama ondan daha çok İhtiyar Giles Yılançıkaran diye bahsedildi. Çünkü onun sarayında gündelik dil moda oldu ve konuşmalarının hiçbirini kitabî-Latinceyle yapmadı. Karısı cüssesiyle ve ihtişamıyla muazzam bir kraliçe oldu ve malikâne hesaplarını sıkı kontrol altında tuttu. Kraliçe Agatha'yı atlatmak imkânsızdı – en azından çevresinden dolaşırken epey yürümek gerektiriyordu.

Böylece Giles sonunda yaşlı ve muhterem birine dönüştü, ak sakalı dizlerine dek uzadı ve çok saygın bir saray düzeni (erdemın sık sık ödüllendirildiği bir yer) ve tamamen farklı bir şövalye sınıfı oluşturdu. Bunlar Yılanmuhafızları'ydı ve alemlerinde bir ejderha vardı: En kıdemli üyeleri de parlak on iki delikanlı idi.

İtiraf etmek gerekir, Giles yükselişini büyük oranda şansına borçluydu ama o şans kullanırken zekâsından da faydalanmıştı. Ömrünün sonuna dek şans ve zekâdan yoksun kalmadı ve bu hem dostları, hem de komşuları için çok faydalı oldu. Papazı cömertçe ödüllendirdi; demirci ile değirmencinin payına bile bir şeyler düştü. Çünkü Giles cömert davranabilecek kadar zengindi. Ama Kral olduktan sonra nahoş kehanetlere karşı sert bir kanun çıkardı ve değirmenciligi kraliyet tekeline dönüştürdü. Demirci iş değiştirip cenaze levazımatçısı oldu ama değirmenci kralın dalkavuk hizmetkârına dönüştü. Papaz piskopos oldu ve katedralini, uygun şekilde genişletilen Ham kilisesine kurdu.

Hâlâ Küçük Krallık'ın topraklarında yaşayanlar, bazı köylerin ve kasabaların bugünkü isimlerinin ardındaki gerçeği tanıyacaktır. Çünkü bu tür konularda bilgili olanlar, Ham yeni diyarın başlıca kasabası olduktan sonra, Ham Beyi ile Tame* Beyi arasında doğal bir karışıklık doğduğunu ve ikinci ismin daha bilinir hale geldiğini söyler, ki isim bugün bile hâlâ kullanılmaktadır; çünkü h harfi katılmış Thame tam bir budalalıktır. Draconarius ailesi ünlerinin ve servetlerinin kaynağı olan ejderhanın anısına, Tame'in altı kilometre kuzeybatısında, Giles ile Chrysophylax'ın ilk tanıştığı yerde kendilerine büyük bir ev yaptırdılar. Krallığın dört bir

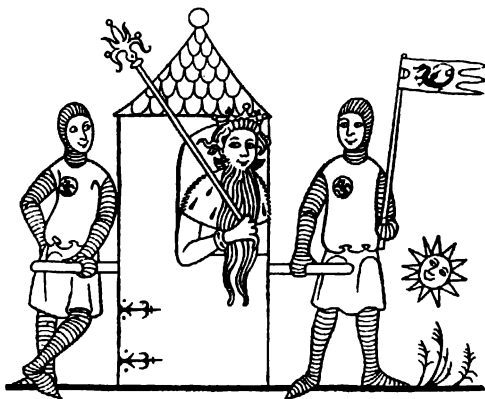
---

* Tame: Evcil. -çn.

köşesinde o mekân, kralın adı ve armasının şerefine, Aula Draconaria ya da gündelik dilde Worminghall* olarak tanındı.

O zamandan bu yana diyarın görünüşü değişti ve krallıklar gelip geçti; ormanlar yok oldu, ırmaklar yatak değiştirdi ve yalnızca tepeler kaldı ve onlar da yağmur ve rüzgârla aşındılar. Ama o isim hâlâ yaşamaktadır ama insanlar artık oraya Wunnle demektedir (ya da ben öyle duydum); çünkü haysiyetlerini kaybeden köyler olmuştur.

Ama bu hikâyenin bahsettiği günlerde adı Worminghall idi ve Krallık Makamı'ydı ve ağaçların üzerinde ejderha-sancağı dalgalanırdı; ve Kuyruk-ısıran yer üstünde kaldığı sürece orada her şey yolunda gitti.

* Yılansarayı. -çn.

Gidis

Chrysophylax sık sık özgürlüğünün bahşedilmesi için yalvardı; hem, beslenmesi de pahalı çıktı, çünkü ejderhalar da ağaçlar gibi yaşadıkça büyüdüğünden, durmaksızın büyüyordu. Böylece, seneler sonra, Giles yerini sağlama aldığından emin olduğunda, zavallı yılanın evine gitmesine izin verdi. Karşılıklı saygı ifadeleri ile vedalaştılar ve karşılıklı saldırmazlık paktı yaptılar. Ejderha, kötünün de kötüsü yüreğinde, bir ejderhanın herhangi birine duyabileceği en sevecen duyguları Giles'a karşı hissediyordu. Ne de olsa, bir de Kuyruk-ısıran vardı; tüm hazinesine ek olarak canı da kolaylıkla alınabilirdi. Zaten, kendi diyarındaki mağarasında (Giles'ın tahmin ettiği gibi) hâlâ bir yığın hazinesi vardı.

Ağır ağır, zahmetle dağlara uçtu, çünkü uzun zamandır kullanılmamaktan kanatları hantallaşmıştı ve cüssesi ve zırhı epey büyümüştü. Eve vardığında, onun yokluğunda mağarasına yerleşme cüretini göstermiş genç bir ejderhayı çabucak ayaklandırdı. Savaşın gü-rültüsünün tüm Venedotia'da işitildiği söylenir. Yeni-

len rakibini bir güzel yedikten sonra daha iyi hissetti, küçük düşmüşlüğünün açtığı yaralar hafifledi ve uzun süre uyudu. Ama sonunda aniden uyandı ve uzun zaman önce, bir yaz gecesi, bunca sorunu başlatmış olan, en uzun boylu ve en aptal devi aramaya çıktı. Onu bir güzel fırçaladı ve zavallı dev yıkıldı.

“Alaybozan mıymış o?” dedi, kafasını kaşıyarak. “Ben at sineği sanmıştım.”

fırıs

ya da gündelik dilde

S O N

İLK (EL YAZMASI) MÜSVEDDE

Sonra Baba bir hikâye anlatmaya başladı. Anlattığı hikâye şöyle:

Bir zamanlar bir dev vardı, oldukça büyük bir dev: Bastonu ağaç kadardı ve ayakları da çok ama çok büyüktü. Bu yolda yürüse orada çukurlar açardı; bahçemizden geçse onu tamamen ezerdi; evimize toslasa geride ev kalmazdı. Ve kolaylıkla toslayabilirdi de, çünkü başı çatıdan daha yüksektydi ve ayaklarının nereye gittiğine nadiren bakardı.

Neyse ki o dev buradan çok uzaklarda yaşırdı, insanların yaşadığı her yerden çok uzaklarda. Dağların arasında kocaman, dev gibi bir evi vardı ama dostu pek azdı ve tepelerde, dağların diplerindeki boş yerlerde tek başına yürüyüşe çıkardı.

Bir gün yürüdü, yürüdü, ta iki aniden akşam yemeği vaktinin geldiğini fark edene kadar. Sonra evine gitmek için döndü ve gece çökene kadar yürüdü, yürüdü. Ve sonra yolunu kaybettiğini diyarın hiç tanımadığı bir yerinde olduğunu anladı. Bu yüzden oturdu ve ayın

yükselmesini bekledi. Sonra ayışığında yürüdü, yürüdü ama yanlış yönde yürüyüp durduğunu ve insanların, özellikle de Çiftçi Giles'ın çiftliğine ve Ham adlı köye yaklaştığını bilmiyordu.

Ilık bir geceydi ve tarlalara yayılmıştı. Çiftçi Giles'ın köpeği tek başına dışarı, uzun bir yürüyüşe çıkmıştı. (Ama çıkmaması gerekirdi.) Köpek tavşanların ayışığından hoşlandığını biliyordu ama elbette devin de yürüyüşe çıktığını bilmiyordu.

Deve gelince, şimdi Çiftçi Giles'ın tarlalarındaydı ve utanç verici bir biçimde çalı çitleri ezmekteydi. O ırmak kıyısında, vadi boyunca yaklaşırken çıkan gümlmeleri köpek duydu ve neler olduğunu görmek için tepenin kenarına gitti.

Aniden, devin tek bir adımla ırmağı aştığını ve çiftçinin en iyi ineklerinden birine basıp zavallıcağı böcek gibi dümdüz ettiğini gördü.

Bu köpeğe yetti. Korkuyla ciyakladı ve eve kaçtı. Dışarı çıkmaması gerektiğini tamamen unuttu ve Çiftçi Giles'ın yatak odası penceresinin dışında koşarak havladı, bağırdı.

Çiftçi Giles başını dışarı uzattı.

“Köpek, sen ne yapıyorsun?” dedi

“Hiçbir şey,” dedi köpek. “ama tarlalarımızda bir dev var ve korkunç şeyler yapıyor. Ineklerini eziyor ve hemen kalkıp çok yiğitçe bir şey yapmazsan, geriye ne çalı

çitin, ne mısırın, ne koyunun, ne de ineğin kalacak.”
Sonra ulumaya başladı.

“Kes sesini!” dedi çiftçi ve pencereyi kapattı. Sıcak bir gece olmasına rağmen ürperip titredi. Ama inekleri için çok endişelenmişti ve belki gerçekten bir dev, hem de köpeğin dediği gibi büyük bir dev olduğuna inanmamıştı.

Böylece mutfğa indi ve duvardaki alaybozanı aldı.

“Alaybozan nedir, Baba?”

“Alaybozan bir tür büyük, şişman tüfektir. Ağzı bir boynuzun ucu gibi açılır. Korkunç bir patlamayla ateş alır ve bazen nişan aldığın şeyi vurur bile.”

Eh, Çiftçi Giles alaybozanı indirdi ve geniş ağzına eski çiviler, kurşun parçaları, kırık demlik parçaları, eski zincirler, kemikler ve taşlar ve bol bol pamuk yünü doldurdu. Sonra diğer ucuna barut tozu koydu, çizmelerini ve paltosunu giydi ve bahçeye çıktı.

Parlayan aydan başka hiçbir şey göremiyordu. Ama tepeye tırmanan korkunç gümlerler duyduğunu sandı. Köpeğinin söylediklerini, çok yiğitçe bir şey yapması gerektiğini hatırladı ve (yiğitçe bir şey yapmayı hiç istemese de) tepenin kenarına doğru gitti.

Tam o anda devin yüzü tepenin zirvesinde belirdi (ayakları hâlâ çok aşağıda, tarlaları harap ediyordu). Ay

devin yüzüne parlıyordu, bu yüzden o çiftçiye görmedi. Ama çiftçi onu gördü ve gerçekten ama gerçekten, muazzam korktu. Hiç düşünmeden alaybozanı ateşledi – bam! Devin kocaman çirkin suratına ateş etmişti ve pamuk yünü, kemikler ve taşlar, zincir parçaları, çömlek parçaları, kurşunlar ve çiviler tüfekten fırladı. Çoğu devin yüzüne çarptı ve bir çivi burnuna saplandı.

“Kahretsin!” dedi dev. “Pis bir şeyler beni sokuyor. Bu yörelerde titrersinekler, hatta at sinekleri olmalı – gerçekten büyük sinekler, yoksa hissetmezdim onları. Bu tarafta daha fazla ilerlemeyeceğim sanırım!”

Böylece, eve döndüğünde yemek üzere yamaçtan iki koyun aldı, yana döndü ve ırmak boyunca yürüyerek geri yürüdü. Ondan sonra başına ne geldiğini kim bilir? Bir şekilde evinin yolunu bulmuş olmalı. Her neyse, Çiftçi Giles’ı bir daha rahatsız etmedi.

Çiftçi Giles’a gelince, alaybozan patladığında sırt üstü devrildi ve orada dümdüz yatıp aya bakarak devin gelip onu ezmesini bekledi.

Sonra insanların tezahürat yaptığını işitti. Bu yüzden kalktı ve başını ovaladı. Tüm Ham halkı pencerelelerinden dışarı bakıyordu ve pek çoğu giyinip yamaca gelmişti. Devin ayaklarının korkunç gümlmelerini onlar da duymuştu ve çoğu hemen yatak örtülerinin altına girmiş, battaniyelerini başlarının üstüne çekmişlerdi. Hatta bazıları yataklarının altına girmişti. Ama çiftçinin köpeği efendisini gözünde çok büyütürdü ve

öfkелendiğinde ondan o kadar korkardı ki bir devin ondan korkmayabileceğı aklına bile gelmezdi. Bu yüzden köyde koşa koşa dolaşarak havlayıp bağırırmıştı: “Kalkın, kalkın! Çiftçi Giles’ın çok yiğitçe bir şey yapmasına bakın. Çiftçi Giles arazisine izinsiz girdiğı için bir devı vuracak!”

Ve köylüler ve köpek devin aniden geri dönüp uzaklaştığını görünce, hepsi onu Çiftçi Giles’ın korkuttuğunu, devin muhtemelen korkudan ve alaybozan mermilerinden öleceğini söylediler ve hep birlikte tezahürat yapmaya başladılar.

Sonra hepsi gelip çiftçiyle el sıkıştılar ve bazıları, papaz, değirmenci ve bir iki önemli kişı onun sırtını sıvazladı. Çiftçi Giles bir içki içtikten ve bir sürü başka insana içki ısmarladıktan sonra (bunu hak edecek hiçbir şey yapmamışlardı), onların dediğı kadar cesur hissetmeye başlamıştı. Ertesi sabah daha da cesur hissetti. Bir hafta sonra gerçekten önemli birine dönüşmüştü ve Yöre Kahramanı olmuştu.

Sonunda kral bile duydu bunu ve sadık uyruğı, pek sevgili Giles’a altın mürekkeple yazılmış, kocaman kırmızı mührü olan muhteşem bir mektup yolladı. Daha da iyisi, bir kemer ve kocaman bir kılıç da yollamıştı.

Kral o kılıcı şahsen hiç kullanmamıştı. Kılıç ailesine aitti ve çok uzun zamandır silah deposunda asılı duruyordu. Kralın silahtarı bile oraya ilk nasıl geldiğini ve değerini bilemiyordu. Bu yüzden kral tam da hediye

olarak gönderilecek bir şey olduğunu düşünmüştü. O dönemde sarayda bu tür eski kılıçların modası geçmişti zaten. Ama Çiftçi Giles pek memnun oldu ve yerel ünü muazzam büyüdü. Bundan sonra kimsenin onun arazisinden izinsiz geçmeye cesaret edemediğinden emin olabilirsiniz – en azından Ham köyünden kimse.

İşler uzun süre bu şekilde devam etti – ta ki ejderha gelene kadar. O günlerde, ıssız dağlar çok uzakta değildi ama ejderhalar çok nadirdi, en azından o diyarda nadirdi. Eskiden ejderhalar pek yaygındı ama o ülke kralın şövalyelerinin yiğitliğiyle meşhurdur ve o kadar çok ejderha öldürülmüştü ki bu yörelere gelmekten vazgeçmişlerdi. Kral'ın Noel Ziyafeti'nde Ejderha Kuyruğu ikram etmek hâlâ gelenektir ve Aziz Nicholas gününde şövalyelerinden birinin ava çıkıp en geç Noel Arifesi'nde eve bir ejderha kuyruğu ile dönmesi gerekiyordu. Ama uzun süredir Kraliyet Aşçısı jöle, reçel ve badem ezmesinden sahte bir Ejderha Kuyruğu yapıp şekerlemeden pullarla kaplıyordu ve Noel Arifesi'nde, kemancılar kemanlarını çalar, borazanlar öterken baş şövalye onu salona taşıyordu.

Gerçek bir ejderha, neden bilmem, ortaya çıktığında durum buydu. Devin geldiği yazı takip eden kış sert bir kıştı, bu yüzden belki de aç kaldığı için gelmişti.

Belki de meraktandı. Ne de olsa, o taraflardaki ejderhalar şövalyeleri ve kılıçlarını unutmuş olabildi, tıpkı şövalyelerin gerçek ejderhaları unutması ve mutfakta yapılmış sahte kuyruklara alışması gibi. Yine de, ejder-

halar uzun süre yaşarlar ve hafızaları muazzamdır. Bu yüzden, büyük olasılıkla dev yüzündendi. Eminim dağlara döndüğünde aşağıdaki yörelerden, orada yiyecek bol bol yemek olduğundan, çayırlardaki ineklerden ve yamaçlardan toplanabilecek koyunlardan bahsetmişti – “bir de şu feci sokan sinekler olmasa”.

Ejderha o tür laflar duyduysa gelip bir göz atmak isterdi kesinlikle, çünkü ejderhalar hiçbir tür sinek hakkında endişelenmez. Bu ejderha da gelmişti. Ve büyük zarara sebep olmuştu, yakıp yıkmış, inekler, koyunlar ve hatta atlar yemişti.

İlk önce diyarın uzak bir yöresinde ortaya çıktı. Çiftçi Giles'ın köyündeki insanlar haberi duydular ve hakkında tatlı tatlı sohbet ettiler. “Tıpkı eski günler gibi,” dediler. “Noel de yaklaşıyor – bu sayede her şey heyecan verici ve eskisi gibi oldu.” Ejderha zarar vermeye devam etti. “Kralın şövalyeleri ne yapıyor?” demeye başladı insanlar. Onlar ne yapıyordu? – hiçbir şey yapmıyordu. Başta, Kraliyet Aşçısı'nın Noel için çoktan Ejderha Kuyruğu yaptığı ortaya çıktı ve son anda gerçek bir kuyruk getirerek onu gücendirmek olmazdı. Aşçı çok kıymet verilen bir hizmetkârdı. Sonra, halk, “boş verin kuyruğu, kellesini uçurun da kötü numaraları bir son bulsun,” demeye başladığında, ne yazık ki Aziz John Günü'nde büyük bir turnuva yapılacağı ortaya çıktı ve pek çok krallıktan şövalyeler bu turnuvaya gelerek büyük ödül için yarışacaktı.

Bu uluslararası turnuva sağ salim bitene kadar şövalyelerden herhangi birini ejderhalarla savaşmaya göndererek kralın şövalyelerinin kazanma şansını mahvetmek kesinlikle imkânsız olurdu elbette. Sonra Yeni Yıl tatili geldi. Ve işler bu şekilde devam etti. Ejderha, Çiftçi Giles'ın köyüne yaklaştı, yaklaştı.

Bir gece tepenin zirvesinden bakınca uzakta alevleri gördüler. Ejderha on beş kilometre uzakta bir koruluğa yerleşmişti ve neşe içinde etrafını yakıyordu. Havaya girdiğinde kızgın bir ejderha oluyordu – özellikle de güzel bir yemekten sonra.

Bunun üzerine köylüler Çiftçi Giles'a bakmaya başladılar ve bu onu feci rahatsız etti ama görmezden geldi. Bir iki gün içinde ejderha birkaç kilometre daha yaklaştı. Sonra çiftçi kralın şövalyelerinin ne kadar rezil olduğundan bahsetmeye ve ne yaptıklarını merak ettiğini söylemeye başladı. “Biz de merak ediyoruz,” dedi köylüler. Ama değirmenci, “Bizim Çiftçi Giles da bir tür şövalye sayılır,” dedi. “Kral ona bir şövalye kılıcı göndermemiş miydi? Onu şövalye ilan edip, ‘Ayağa kalk, Sör Giles’ demedi gerçi ama istense derdi.” Çiftçi, bu şerefe layık olmadığını ve değirmenci gibi komşularından daha üstün olmayan basit, dürüst bir adam olmaktan gurur duyduğunu söyledi.

Ama papaz dedi ki: “Ejderha öldürmek için şövalye olman gerekiyor mu? Bizim iyi Giles tüm şövalyeler kadar yiğit değil mi?” Bunun üzerine tüm köylüler “Ha-

yır” (ilk soruya) ve “Evet, yaşa!” (ikinci soruya) dediler.

Ama çiftçi evine döndüğünde çok ama çok rahatsız hissediyordu ve kılıcı bir dolaba sakladı. Önceden şömine rafının üzerine asmıştı.

Sonra ejderha komşu köye geldi. Yalnızca koyunları ve inekleri yemekle yetinmedi – papazı da yedi. Bunun üzerine korkunç bir kargaşa oldu.

Tüm köylüler papazın peşine takılıp tepeden yukarı geldiler ve Çiftçi Giles’ı ziyaret ettiler. “Sana güveniyoruz,” dediler. Ve durup baktılar ve çiftçinin yüzü yeleşti kadar kızarana kadar bakmaya devam ettiler. “Ne zaman yola çıkacaksın?” diye sordular.

“Eh, bugün yola çıkamam,” dedi Giles. “Sığırtmacım hasta ve yapmam gereken çok iş var. Bakarız.”

Gittiler. Öğlen ejderha daha da yaklaştı. Köylüler yine geldiler. “Sana güveniyoruz, Çiftçi Giles,” dediler.

“Eh,” dedi Çiftçi Giles, “şu anda hiç müsait değilim. Atım topallıyor ve kuzulama mevsimi erken başladı. En kısa zamanda bakarız.”

Köylüler gittiler; papaz dışında, o kendini akşam yemeğine davet etti ve pek çok rahatsız edici şey söyledi. Kılıcı görmek istedi. Giles kılıcı dolaptan çıkardığında kılıç kınından dışarı fırladı, çiftçiyle papaz yerlerinden sıçradı ve biralarını devirdiler.

Ama papaz kılıcı dikkatle eline aldı ve kınına geri soktu – sokabildiği kadarıyla. Kılıç kına tamamen girmedi ve o bırakır bırakmaz yine kından fırladı.

“Vay canına,” dedi papaz ve kına dikkatle baktı. Papaz eğitimli bir adamdı ama çiftçi büyük harflerle yazılmış en basit yazıları bile okuyamazdı. Bu yüzden kındaki yazıları fark etmemişti. Kralın silahtarına gelince, o kılıç ve kınlardaki rünlere ve yazılara o kadar alışık ki bakmaya zahmet bile etmemişti. Ama papaz baktı. Ve gördükleri onu şaşırttı çünkü anlayamamıştı. Bu yüzden yazanları defterine kopyaladı ve akşam yemeğini yedikten sonra gitti.

Eve döndüğünde raflardan bilgi dolu bir sürü kitap indirdi ve bütün gece oturup çalıştı. Ertesi gün ejderha daha da yakına geldi ve tüm köylüler kapılarını kapatıp pencerelerini sürgülediler; mahzenleri olanlar oraya inip mum ışığında titreyerek oturdular.

Ama papaz dışarı çıktı ve kapı kapı dolaşarak keşfettiklerini anlattı. “Çiftçi Giles’daki Kuyruk-ısıran adlı kılıç ve kralımızın büyük-büyük-dedesinin zamanında tüm ejderha avcılarının en büyüğüne aitmiş,” dedi. “Yüz altmış kilometre dahilinde ejderha varken kınında kalmaz ve kuşkusuz o cesur bir adamın ellerindeyken hiçbir ejderha ona karşı koyamaz.” Sonra bazı köylüler başlarını pencerelerden dışarı uzattılar ve bazıları dışarı çıktı. Sonunda epey köylü papazla birlikte tepeden yukarı tırmandı ama arada bir ırmağın karşı kıyısına endişeli bakışlar da fırlatıyorlardı. Ejderhadan işaret yoktu. Muhtemelen uyuyordu. Noel süresince çok iyi beslenmişti.

Çiftçinin kapısını dövdüler. Çiftçi kıpkırmızı bir yüzle dışarı çıktı; bol bol bira içmişti. Sonra tüm köylüler hep bir ağızdan ona övgüler düzmeye ve ona Yöre Kahramanı demeye başladılar. Hepsi Kuyruk-ısıran'dan, kınında durmayan kılıçtan, “ölüm veya zafer”den, çiftçilerin şanından ve diyarın omurgasından bahsettiler, ta ki çiftçinin kafası tamamen karışana kadar. Bu yüzden papaz açıkladı.

Kılıcının Kuyruk-ısıran, yani küçükken hikâyelerini duyduğu kılıcın ta kendisi olduğunu öğrendiğinde çiftçi biraz rahatlamıştı belki. Her durumda, bir şeyler yapılması gerektiğini, yoksa yerel ününün (böyle bir üne sahip olmak pek hoştu) tamamen mahvolacağını anladı. Aynı zamanda, bol bol bira içmişti.

Yine de, meşum günü ertelemek için bir çabada daha bulundu. “Ne! eski pantolonum ve yelegim içinde mi?” dedi. “İşittiklerime bakarak, ejderha savaşları için bir tür zırh gerekir. Bu evde hiç zırh yok ve doğrusu bu,” dedi. Bunun biraz münasebetsiz bir durum olduğunu hepsi kabul etti. Ama demirciyi çağırttılar. Demirci başını iki yana salladı. “Daha günler boyunca hiçbir şey yapılamaz,” dedi, “ve o zamana kadar hepimiz mezarı boylarız,” dedi, “ya da en azından ejderhanın midesini boylarız.” Karamsar bir adamdı. Sonra köylüler dövmeye başladı ve demirci pek memnun oldu. Öngördüğü bir felaket gerçekleşmediği sürece (Mayısta don olması gibi) asla çalışırken ıslık çalmazdı. Sürekli öngörülerde

bulunuyordu, bu yüzden bazen öngörülerinin gerçekleştiği de oluyordu. Bununla birlikte, memnun olduğundan neşelendi ve neşelendiğinden aklına bir fikir geldi. Çiftçiye sağlam, deri bir yelek getirmesini söyledi. Çiftçinin böyle bir yeleği vardı. Demirci onu eve götürdü ve karısı ona deriden kollar dikti. Demirhanesinde bulunan küçük zincirlerin baklalarını açtı ve onları çekiçleyerek bir araya getirdi. Sonra tüm baklaları deri cekete dikerek zincir zırhtan bir tür ağır ceket yaptı. Bitirmesi bir buçuk gün aldı ve o zamana kadar bir tür deri-zincir zırh takke de yapmışlardı. Sonra onu çiftçiye götürdüler.

Çiftçinin bahanesi kalmamıştı. Bu yüzden çizmelelerini çekti, iki eski mahmuz taktı, “zincir zırh” ceketini giydi ve takkeyi başına geçirdi. Yürürken bütün bunlar Canterbury çanları gibi şingırdayıp tıngırdıyordu. Ama takkenin üzerine eski bir keçe şapka geçirdi ve zincir zırhın üzerine eski bir pelerin örttü. Muhtemelen şingır- tuları biraz boğmak istiyordu; yolda yaklaştığınızı ejder- haya bildirmek pek gereksizdir. Yine de çok komik görünüyor- du. Sonra kemeri ve kını beline tutturdular ama kılıcı elinde taşıması gerekti, çünkü kınına girmiyordu. Çiftçi gri kısırağına bindi ve tüm köylüler tezahürat ederek alkışlarken, büyük mutsuzluk içinde uzaklaştı.

Tepeden aşağı indi ve ırmağı aştı. Köylülerin görüş alanından çıktığında iyice yavaşladı. Kısa süre sonra kendi arazilerini terk etti ve ejderhanın ziyaret ettiği yerlere geldi. Kırık ağaçlar, yanmış çalılar ve çimenler;

ve pis ve tekinsiz bir sessizlik uyarmıştı onu. Çok sıcaqlanmış hissediyordu ve tüyleri diken diken oluyordu, büyük bir mendille yüzünü silip duruyordu (mendili kırmızı değildi; kırmızı bezlerin ejderhaları özellikle kızdırdığını düşünerek kırmızı mendilini evde bırakmıştı). Ejderhayı hâlâ bulamıyordu.   şit   şit yol tepti, hatta başka çiftçilerin terk edilmiş tarlalarından geçti ve ejderhayı yine bulamadı.

Görevini yaptığını ve yeterince uzun süre aradığını düşünmeye başladı. Tam geri dönmeyi, akşam yemeğini, arkadaşlarına ejderhanın onun geldiğini işitterek uçup gittiğini söylemeyi düşünüyordu ki, bir köşeyi döndü. Ejderha bir çalı çitin üzerine uzanmış, korkunç kafasını yolun ortasına uzatmıştı.

Gri kısırak plop diye oturuverdi ve   ift  i Giles tepe üstü hendeğe uçtu. Başını dışarı uzattığında ejderha uyanmış, ona bakıyordu.

“Günaydın!” dedi ejderha. “şaşırmış görünüyorsun.”

“Günaydın,” dedi   ift  i. “şaşırdım!”

“Afedersin,” dedi ejderha, zincir zırhın şıngırtısını duyup kuşkuyla kulağını dikerek.

“Tesadüf eseri, beni öldürmeye gelmiş olabilir misin?”

“Yo, yo,” dedi   ift  i telaşla; hendekten çıktı ve geri geri giderek kısırağına doğru çekildi.

Ejderha dudaklarını yaladı. Tüm ejderhalar gibi kötü

bir ejderhaydı ama pek cesur değildi (bazıları değildir), ve uğruna savaşması gerekmeyen yemekleri severdi.

“Bir dakika,” dedi. “Bir şey düşürdün.” Çiftçinin dikkatini dağıtmayı ve sonra hem adamı, hem de kısrığı yakalayıp yemeyi düşünmüştü.

Çiftçi kılıcını düşürdüğünü fark etti.

Onu yerden aldı ve ejderha saldırdı. Ama Kuyruk-ısıran kadar hızlı değildi. Kılıç çiftçinin eline geçer geçmez doğrudan ejderhanın gözlerine doğru atıldı ve güneşi yansıtarak çaktı.

“Of,” dedi ejderha ve olduğu yerde kaldı. “Elindeki ne?”

“Kralın bana verdiği Kuyruk-ısıran yalnızca,” dedi Giles.

“Oo,” dedi ejderha, “çok afedersin.” Uzanıp yaltaklandı ve Çiftçi rahatladı.

“Hemen git buradan, seni pis baş belası hayvan,” diye başladı ve ejderhayı geldiği uğursuz dağlara geri kışkırlamak istermiş gibi kollarını sallayarak yaklaştı.

Bu kadarı Kuyruk-ısıran’a yetti. Havada parıldayarak savruldu ve çınlayarak ejderhanın sağ kanadının eklemine indi. Pullara rağmen epey canını acıttı (elbette Giles ejderha öldürmenin doğru yöntemi hakkında hiçbir şey bilmiyordu, yoksa kılıç daha hassas bir noktaya inebilirdi). Ejderhaya bu kadarı yetti – kanadını haftalar boyunca kullanamayacaktı. Ayağa kalktı ve uçmak için döndü. Çiftçi kısrığına bindi. Ejderha uçamadı ama ko-

şabiliyordu. Bu yüzden koştu. Kısarak da peşinden. Ejderha dörtlüye kalktı. Kısarak da peşinden. Çiftçi at yarışı izliyormuş gibi bağırıp çağırıyordu ve bir yandan da Kuyruk-ısıran'ı sallıyordu. Ejderha hızlandıkça daha da fazla dehşete kapıldı. Çiftçi Kuyruk-ısıran'ı salladıkça, daha da şaşkınlıktı. Bütün bu süre boyunca gri kısarak elinden geleni yapıyordu. Kır yollarında dörtlüye koş-tular, çitlerdeki aralıklardan geçtiler, tarlalar ve dereler aşılar. Dumanlar saçarak, böğürerek koşan ejderha yön duygusunu kaybetmişti.

Bu şekilde ırmağı aşılar ve gök gürültüsü gibi gürleyerek köyden geçtiler. Tüm köylüler pencerelerde ve çatılardaydı. Bazıları tezahürat yaptı, bazıları kahkaha attı, bazıları teneke, tava ve kazan çaldı, diğerleri boru ve düdüğü öttürdü ve papaz kilisenin çanlarını çaldı. Senelerdir, panayır zamanında bile, böyle bir şamata ve kargaşa görülmemiştir.

Ejderha kilisenin hemen önünde pes etti. Kendini yolun ortasına bıraktı ve nefes nefese yattı.

“İyi insanlar ve yiğit savaşçı,” dedi çiftçi atının sırtında yaklaşır, köylüler ellerinde yabalar ve ocak süngüleriyle makul bir mesafede dikilirken. “İyi insanlar, beni öldürmeyin! Ben çok çok zengin bir ejderhayım. Verdiğim zararın karşılığını öderim. Öldürdüğüm bütün insanlar için de ödeme yaparım. Her birinize gerçekten güzel birer armağan veririm. Eve gidip getirmeme izin vermeniz yeterli.”

“Ne kadar?” dedi çiftçi.

“Şey,” dedi ejderha, düşünerek –kalabalık epey büyüktü– “adam başı 13 ve 8?”

“Saçma,” dedi çiftçi. Tüm köylüler de öyle.

“Adam başı iki altın gine ve çocuklar için yarısı?” dedi ejderha.

“Devam et,” dedi çiftçi ve tüm köylüler de öyle.

“Herkes on pound ve bir kese gümüş?” dedi ejderha.

“Öldür onu!” dedi tüm köylüler.

“Herkes birer torba altın ve hanımlar için elmas?” dedi ejderha.

“Şimdi konuşmaya başladın ama yeterli değil,” dediler.

“Eyvah, eyvah, mahvolacağım,” dedi ejderha.

“Hak ediyorsun,” dediler, “mahvolmak ile soğukkanlılıkla katledilmek arasında seçim yapabilirsin,” diye yanıt verdiler, yaklaşarak.

Ejderha içten içe güldü ama onların duymasına izin vermedi. Ejderhalar, kaçarken bile, asla aptal değildiler. Ama insanlar son zamanlarda ejderhalarla o kadar nadir başa çıkmak zorunda kalmıştı ki, onların numalarına alışık değillerdi.

Ejderha soluklanmış, akli başına gelmeye başlamıştı.

“Siz söyleyin madem,” dedi.

Bunun üzerine tüm köylüler hep bir ağızdan konuşmaya başladı. Ejderha doğrulup oturdu. Ama kaçamadı, çünkü Çiftçi Giles elinde Kuyruk-ısıran’la yanında diki-

liyordu ve ejderha ne zaman hareket etse Kuyruk-ısıran ona doğru hamle yapıyordu.

Sonunda papaz, “Haksızca kazandığın servetin tamamını buraya getir,” dedi, “uzun zaman önce çalınmıştır eminim. O serveti aramızda hakça paylaşacağız ve çok nazik davranırsan ve bu diyarı bir daha rahatsız etmemeye söz verersen, birazını sana vereceğiz.”

Böylece, ejderhanın tüm servetiyle birlikte Yortu’da dönmeye söz vererek gitmesine izin verdiler. Büyük aptallık ettiklerini söyleyebiliriz.

O gün Yeni Yıl’dan sonraki gündü. Elbette kral haberi hemen aldı. Pek çok şövalye ve borazancı eşliğinde, beyaz atının sırtında köye geldi. Köylüler en iyi giysilerini giydiler ve sokağın iki yanına dizildiler. Çiftçi Giles kralın önünde diz çöktü ve kral onun sırtını sıvazladı ama şövalyeler fark etmemiş gibi yaptılar.

Sonra kral büyük dikkatle, tüm diyarın efendisi olarak ejderhanın servetinin ona ait olduğunu açıkladı (“kuşkusuz,” dedi, “atalarımdan çalınmıştır”). Elbette, Çiftçi Giles, papaz ve demirciyi uygun şekilde ödüllendirmeye ve bu köye kadar ne kadar büyük bir iyi niyet beslediğini göstermek için herkese bir armağan vermeye söz verdi. “Ülkemizin kadim cesareti burada hâlâ çok güçlü,” dedi. Şövalyelerin hepsi kendi aralarında av sohbetleri ediyordu.

Köylüler eğildi ve diz kırdı ve Kral’a alçakgönüllülükle teşekkür etti – ama ejderhanın kişi başına on

pound ve birer kese gümüş önerisine tav olduklarını ve bu işi kendi aralarında halledip bitirdiklerini diliyorlardı.

Aralarında, gerçekten tatmin olan tek kişi Çiftçi Giles'dı. Bu pis işten yerel şöhretini artırarak sıyrılabildiği için çok memnundu.

Kral gitmedi. Çadırlarını Çiftçi Giles'ın tarlalarına kurdurdu ve 6 Ocak'taki Yortu'yu bekledi. Kral ve maiyeti dört gün içinde köyün ekmek, yumurta, tavuk ve pastırmasının çoğunu yedi, ne kadar eski bira varsa çoğunu içti. Ama her şey her şeyin bedelini cömertçe ödediğinden ("ne de olsa," diye düşünüyordu, "yakında ejderhanın tüm serveti benim olacak.") köylüler aldır-mıyordu.

Yortu geldi ve herkes erkenden kalktı. Şövalyeler zırhlarını kuşandı. Çiftçi Giles ev yapımı zincir zırhlı ceketini giydi (ve onlar gülmeye cesaret edemediler, çünkü yoksa kral çok kızardı). Kuyruk-ısıran'ı da taktı ve kılıç kolayca kınına girdi.

Papaz endişe içinde kılıca baktı. Akşam yemeği vakti geldi ve geçti. Sonra da ikindi – ama Kuyruk-ısıran hâlâ kından fırlama işareti vermiyordu ve ne tepeden izleyenler ne de ağaç tepelerine tırmanmış küçük oğlan çocukları ejderhanın dönüşünü haber veren herhangi bir şey görebiliyordu.

Ancak gece çöküp yıldızlar çıktığı zaman ejderhanın dönmeyi hiç düşünmediğinden şüphelenmeye başladı-

lar. Saatler gece yarısını vurduğu ve Yortu sona erdiği, o senenin Noel'i geçip gittiği zaman gerçekten endişelendiler.

“Zaten kanadı feci yaralanmıştı,” dedi bazıları.

Ama bir sonraki gün de geçti, ardından bir sonraki. O zaman hepsi umudunu yitirdi; kral çok fkelen-di. Erzak iyice azalmıştı ve şovalyeler sarayın eğlencelerine dönmeye can atıyordu. Ama kral para istiyordu.

Yine de geri dönmesi gerekiyordu. Sadık kullarına veda etti ama ifti Giles'a karşı, gelirkenki kadar nazik değildi. “Benden daha sonra haber alacaksın,” dedi, tüm şovalyeleri ve borazancıları eşliğinde, atının sırtında uzaklaşırken.

Köylüler, en azından şovalye ilan edilmek üzere iftiyi kralın huzuruna çağıran bir mesaj geleceğini düşünüyordu. Ama gelen mesaj çok farklıydı. Kral, ülkesinin güvenliği için ve şan ve şerefine korunması adına ejderhanın aranıp bulunmasına ve ihaneti için cezalandırılmasına karar vermişti. (En çok da hazineyi istiyordu ama bundan hiç bahsetmemişti.) Tüm şovalyelere silahlanıp yola çıkması emredilmişti ama sevgili kulu ifti Giles ejderhalar karşısında kudretli bir adam olduğunu kanıtladığından, ayrıca bu ejderhayı özellikle tanıdığından ve kralın ülkesinde onu kilometrelerce takip ettiğinden, ifti Giles'ın da bu birlikle gitmesini diliyordu.

Köylüler bunun büyük bir şeref olduğunu söyledi-

ler. Demirci çiftçinin şövalyelerle gidecek olmasını kışkandı. Papaz onu içtenlikle tebrik etti. Ama Giles alt üst olmuştu. Komşularınız için öne sürdüğünüz mazeretleri krallar karşısında kullanamazsınız, bu yüzden kuzulama başlamış olsa da olmasa da, tarlaların sürülmesi gerekse de gerekme de, süt sağılması gerekse de gerekme de, gri kısırağına binip gitmesi gerekiyordu.

Saraya vardığında cilalı zincir zırhlar kuşanmış, miğferlerini takmış şövalyelerin atlarının sırtında, hazır beklediklerini gördü. At sırtında bir kupa ılık şarap içecek zamanı ancak buldu ve sonra yola çıktılar.

Gün çoktan ilerlemişti. “Ejderha avına girişmek için çok geç,” diye düşündü Giles ama gittiler, gittiler. Uzun bir alaydılar, şövalyeler, silahtarları, uşakları, yüklenmiş midillileri. Çiftçi Giles şövalyelerin hemen arkasında, gri kısırağının sırtında peşlerinden koşturuyordu. Ta ki karanlık çökene kadar. O zaman çadırlarını diktiler. Ertesi gün de bu şekilde yol aldılar, ta ki ejderha izleri bulana kadar. “Bunlar nedir, Çiftçi Giles?” dediler.

“Ejderha izleri,” dedi Çiftçi Giles.

“Başı çek,” dediler.

Çiftçi Giles’in başı çekmesi gerekti. Böylece, en başta Çiftçi Giles olmak üzere yola devam ettiler. Giles’in deri ceketindeki bütün zincir halkaları şıngırdıyordu. Şövalyeler konuşup gülüşüyordu ve yanlarında bir de ozan vardı, bu yüzden zaman zaman şarkının nakaratına katılıyor, güçlü seslerle, hep bir ağızdan söylüyorlar-

dı. Çok cesaret vericiydi ve şarkılar güzeldi, çünkü bir süre önce, savaşların turnuvalardan daha olağan olduğu günlerde yazılmıştı. Ama akıllıca değildi. Onlar ejderhanın mağarasını bulmadan uzun zaman önce ejderha onların geldiklerini öğrendi. Onu uykuda yakalama olasılığı yoktu.

Şans eseri, sonunda dağlık yöreye gelip küçük tepelerin arasındaki taşlı yolda yol almaya başladıklarında Çiftçi Giles'ın kısırağı sakatlandı – ya da belki efendisini sevdiğinden (biraz da ona benzediğinden) böylesine kasvetli ve tehlikeli görünüşlü yerlerde bir süvari alayının başında yürümekten kurtulmak için bir bahane uydurmuştu.

Kısırak yavaş yavaş geride kaldı ve kimse fark etmedi. Artık ejderha izlerini fark etmemek imkânsızdı. Ejderhanın sık sık dolaştığı veya küçük bir hava koridorundan geçerek konduğu yöredeydiler. Aslında bütün küçük tepelerin kahverengi zirvelerinde, sanki burası uzun çağlardır bir ejderhanın oyun alanıymış gibi, kavrulmuş bir hal vardı. Burası bir ejderhanın oyun alanıydı gerçekten de.

Çiftçi Giles eskisi kadar göz önünde olmadığı için memnundu. Biraz sonra memnuniyeti arttı, çünkü yolculuklarının dokuzuncu gününde (Candlemas bayramına iki gün kalmıştı), günbatımından biraz önce Ejderha kükreyerek önlerine atladı. Evinden çok uzak-
tayken pek cesur bir ejderha değildi ama şimdi büyük

bir gazapla doluydu ve kendi kapısının önünde savaşıyordu ve kaçıp mağarasındaki tüm hazineleri korunaksız bırakamazdı. Bu yüzden savaşmak zorundaydı ve deli gibi savaştı da. Hatırlamalısınız, Çiftçi Giles'ın Kuyruk-ısıran'la birlikte orada olduğunu bilmiyordu. Çiftçi Giles şimdi en arkada, yük midillileri ile birlikte at koşturuyordu. Bu yüzden ejderha fırtına gibi gürleyerek, şimşek gibi ateşler fışkırtarak, mağarasının girişini saklayan sırtı dolaştı.

Herkes şarkı söylemeyi bıraktı. Bütün atlar o yana, bu yana kaçıştı ve bazı şövalyeler yere düştü. Midilliler ve yükler hemen dönüp kaçtılar. Sonra üstlerine bir duman çöktü ve duman bulutunun tam ortasında ejderha alayın başına saldırdı. Pek çok şövalye resmi olarak meydan okuyamadan öldüler, pek çok başkası atlarıyla birlikte devrildiler. Kalanlara gelince, atları kontrolü ele aldı ve dönüp kaçtı, sahiplerinin ne istediğine bakmadan onları da alıp götürdü. Çoğunun istediği de buydu zaten.

Ama yaşlı gri kısrağ yerinden kıpırdamadı. Bacaklarını ayırdı ve kişnedi. Sırtındaki Çiftçi Giles pelte gibi tir tir titriyordu.

Yaşlı gri kısrağ kaçamayacak kadar yorgun hissediyordu. İçten içe, kanat açmış arkanızdan kovalayan ejderhaların önünüzdeki ejderhalardan daha beter olduğunu biliyordu. Dahası, gri kısrağ bu ejderhayı daha önce de görmüştü. Onu kendi topraklarında dere tepe

kovaladığını hatırlıyordu, ta ki ejderha sonunda uysal uysal köyün ana sokağına uzanana kadar.

İşte bu yüzden ejderha aniden tam önünde, elinde Kuyruk-ısıran ile, Çiftçi Giles'ı gördü. Beklediği son şeydi bu. Kocaman bir yarasa gibi bir yana döndü ve yamaca yıkıldı. Gri kısarak yaklaştı (bu başarıyı Çiftçi Giles'a atfedemezsiniz gerçekten). Ejderha hıhladı. Çiftçi Giles onun nefesinden kaçınmak için kolunu kaldırdı (kalkanı yoktu) ve Kuyruk-ısıran aniden kınından çıkarak ejderhanın burnuna tehlikeli ölçüde yaklaştı.

“Ah!” dedi ejderha ve hıhlamayı bıraktı. Titremeye başladı ve geriledi. “Tasadüf eseri, beni öldürmeye gelmemişsindir, umarım, sevgili efendim?” diye sordu.

“Yo, yo,” dedi Çiftçi Giles (gri kısarak burnunu çekti).

“O zaman bunca şövalye ile ne işin var?” dedi ejderha. “Şövalyeler her zaman ejderhaları öldürür. Önce ejderhalar onları öldürmezse.”

“Benim onlarla işim yok,” dedi Çiftçi Giles. “Zaten hepsi gitti – senin at sırtında bıraktıkların. Geçen Yortu'da yapacağını söylediğin şey ne oldu?”

“Ne olmuş?” dedi ejderha.

“Eh, bu sefer bütün hazineni teslim edeceksin ve pazarcı numaraları da yok, yoksa ölürsün ve diğerlerine uyarı olsun diye derini kilisenin kulesine asarım.” Çiftçi Giles ejderhanın titrediğini gördüğünden gittikçe daha cüretkar oluyordu – pazarda öğrendiği bir yöntemdi.

“Çok zalimce,” dedi ejderha.

“Anlaşma anlaşmadır,” dedi Çiftçi Giles, “doğrusu bu.”

“Nakit ödediğim için bir iki yüzüğü kendime saklayamaz mıyım?”

“Tek bir pirinç düğme bile kalmayacak,” dedi diğeri – ve bu şekilde bir süre çekiştiler. Ama sonu beklediğiniz gibi oldu: Çünkü hakkında başka ne derlerse desinler, pazarlıkta Çiftçi Giles’ı yenebilen çıkmamıştı. Ejderha ta mağarasına kadar yürümek ve gri kısırağa yukarı tırmanmanın en güvenli yolunu göstermek zorunda kaldı. Sonra Çiftçi Giles kapıda dikildi ve ejderha içeri girdi.

“En kısa zamanda dışarı çıkmazsan peşinden içeri gireceğim ve ilk iş kuyruğunu keseceğim,” dedi çiftçi – aslında ciddi değildi: Çiftçi Giles’ın para uğruna bir ejderhanın inine girmesini görmek isterdim ama Kuyruk-ısıran öylesine keskin ve parlak görünürken, ejderha bunu nereden bilecekti ki? Bu yüzden çok çok kısa sürede kilolarca altın ve gümüş, yüzüklerle dolu sandıklar ve başka güzel şeylerle dışarı çıktı.

“İşte burada!” dedi.

“Nerede?” dedi çiftçi. “Bunun iki katı bile yetmez – sendekilerin tamamı da değildir eminim.”

“Elbette değil,” dedi ejderha, çiftçinin zekâsının köydeki o gün olduğundan daha keskin olduğunu görüp büyük hayal kırıklığına uğrayarak. “Ama hepsini tek seferde getiremezdim.”

“İki seferde de getiremezsin, eminim,” dedi Çiftçi Giles. “Bir daha gidip gel ve yine hızlı davran, yoksa Kuyruk-ısıran’ın tadına bakarsın.”

“Oo,” dedi ejderha ve hızla içeri gidip çıktı.

“İşte!” dedi, kocaman bir altın ve gümüş yığınının ve elmas dolu iki sandığı yere bırakarak.

“Şimdi bir daha dene,” dedi çiftçi, “ve daha fazla çaba göster!”

“Zalimce, çok zalimce,” dedi ejderha, tekrar içeri girerken.

Gri kısrak kendi adına endişelenmeye başlamıştı. “Bunca ağır şeyi eve kadar kim taşıyacak, merak ediyorum?” diye düşünüyordu. Onca torbaya ve sandığa öyle hüzünlü gözlerle, uzun uzun baktı ki çiftçi onun aklından geçenleri tahmin etti.

“Sen endişelenme, kızım,” dedi, “yük taşıma işini ihtiyar yılanı yaptırırız.”

“Merhamet,” dedi, mağaradan üçüncü defa, daha da büyük bir yük ve en zengin mücevherlerle birlikte çıkmakta olan ejderha, bu sözleri duyarak.

“Merhamet! Bütün bunları taşırsam neredeyse ölüm olur ve beni öldürsen bile bundan bir torba fazlasını taşıyamam,” dedi.

“Demek dahası var öyle mi?” dedi çiftçi.

“Biraz daha,” dedi ejderha, “saygınlığımı korumama yetecek kadar,” ve muhtemelen hayatı boyunca ilk defa, gerçeği söylemişti – bunun akıllıca olduğu anlaşıldı.

“O kadarını bana bırakırsan,” dedi büyük kurnazlıkla, “sonsuz dek dostun olurum; bütün bunları kralın değil, zatiâlinizin evine taşıyım ve dahası, onu korumana yardım ederim,” dedi. Sonra çiftçi sol eliyle bir kürdan çıkardı ve bir dakika boyunca dişlerini karıştırdı.

“Anlaştık,” dedi – ve bu konuda gerçekten bilgece bir sağduyu gösterdi. Onun yerinde bir şövalye olsa hazinenin tamamını almak konusunda ısrar ederdi ve büyük olasılıkla onu eve taşıtamazdı ya da hazinenin lanetlenmesine sebep olurdu veya belki ejderha öyle büyük bir çaresizliğe kapılırdı ki, Kuyruk-ısıran’a aldırmadan sonuna dek savaşabilirdi.

Eh, kararını verdi. Çiftçi, ne olur ne olmaz, belki bir şey yolunda gitmez diye, ceplerini mücevherlerle doldurdu ve gri kısırağa taşıması için adil bir yük verdi. Ama kalanların hepsini ejderhanın yüklenmesi gerekti ve kısırağın önünde tırıs tırıs koşmaya başladı. Çiftçi onun yoldan ayrılmaması için parıl parıl parlayan, haşın Kuyruk-ısıran’ı önünde uzatıyordu.

Böylece eve geldiler. Dağların dibinde sola döndüler ve kralın sarayının yakınına bile yaklaşmadılar. Ama dönüşlerinin haberi yangın gibi yayıldı. Tüm köyler dağ geçidinde ölen yiğit şövalyeler için yas tutuyordu (Çiftçi Giles’ın ölümler arasında sayıldığından bahsetmeye bile gerek yok). Kral ise tırnaklarını yiyor, sakalını çekiştiriyordu ve kimse yanına yaklaşmaya cesaret edemiyordu.

Ama kısa süre sonra tüm çanlar çalıyordu ve Çiftçi Giles evcil mi evcil ejderhayı önüne katmış, geçerken köylüler yol kenarında şarkı söylüyor ve mendil sallıyordu. Gürültü kralın evine kadar ulaştı.

“Bunca gürültünün sebebi nedir?” dedi kral. “Umarım ejderha bu tarafa gelmiyordur. Şövalyelerimi çağırın – ya da onlardan geriye kalanları.”

“Gerek yok, beyim,” dediler. “Ejderha döndü ama Çiftçi Giles’ın önünde evcil mi evcil.”

“Hay çok yaşayalım e mi!” dedi kral, fena halde rahatlama görünerek. “Biz de adamın cenaze töreninin öbür gün düzenlenmesini emretmiştik! Ne zaman burada olur?”

Buna yanıt vermeden önce tereddüt ettiler. “Korkarım, beyim, kendi evinin yoluna dönmüş,” dedi biri sonunda. “Ama ilk fırsatta, uygun kıyafetler giyip buraya gelir kuşkusuz.”

“Görgüsüzlük,” dedi kral, “ama çiftçi işte.”

İlk fırsat geldi ve geçti, ardından pek çok başkası da. Aslında, bir hafta geçmişti ve saraya Çiftçi Giles veya ejderhaya dair hiçbir haber gitmemişti.

“Haber gönderin adama, buraya gelsin,” dedi kral ve haber gönderdiler.

“Gelmiyor, beyim,” dedi haberci, titreyerek.

“Göklerin Şimşekleri,” dedi kral, “söyleyin gelsin, yoksa salı günü hapse atılacak.”

“Yine de gelmiyor, beyim,” dedi perperişan haberci, pazartesi günü.

“On bin gök gürültüsü,” dedi kral, “neden alıp getir-miyorsunuz onu?”

“Kuyruk-ısıran var,” dedi haberci, “ve ve...”

“Ve ve keman yayları,” dedi kral ve beyaz atını getir-melerini emretti, şövalyelerini ve bir silahlı asker birliği çağırdı, kor kızıl öfke içinde atını sürüp gitti ve insanlar şaşkınlık içinde evlerinden fırladılar. Ama Çiftçi Giles artık Yöre Kahramanı’ndan daha fazlası olmuştu, o Di-yarın Sevgilisi’ydi ve askerler geçerken tezahürat yap-madılar ama yine de krallarına şapka çıkardılar.

Kral sonunda onunla Çiftçi Giles’ın toprakları ara-sındaki ırmağa geldiğinde gerçekten çok öfkeliydi. Çiftçi Giles köprü’nün üzerinde, gri kırsığının sırtında, elinde Kuyruk-ısıran ile bekliyordu.

“Günaydın, beyim,” dedi.

“Ne demek istiyorsun, ahbap,” dedi kral. “Bundan sonra sana ödül mödül yok ve ipten kurtulursan kendi-ni şanslı say – o da, uysal uysal gelip seni affetmem için ağlamazsan.”

“Ben ödülümü aldım, doğrusu bu,” dedi Çiftçi. “Bu-lan alır, alan alıkoyar,” dedi. “Tesadüf eseri, bunca şö-valye ve asker ne için?” diye sordu. “Bir çiftçinin uysal uysal gelmesini sağlamak için değildir, herhalde.”

Kral kıpkırmızı oldu ve şövalyeler burunlarını kaldı-rıp öyle baktılar ama gerçekten de daha önce bir çiftçiyi

saraya getirtmek için bu kadar çok adam gönderilmemişti.

“Kılıcını bana ver!” dedi kral.

“Sen tacını bana ver!” dedi çiftçi – bu sersemletici bir laftı ve daha önce bir çiftçinin ağzından çıktığı duyulmamıştı.

“Onu yakalayın ve bağlayın!” dedi kral, haklı olarak feci şaşırarak, ve bazı askerler öne çıktılar. Tam o anda ejderha korkunç buharlar içinde köprünün altından çıktı, çünkü bol bol su içmişti. Çok kısa süre sonra yoğun bir sis yayıldı ve sisin içinde yalnızca ejderhanın kırmızı gözleri görülebiliyordu.

“Evinize dönün, sizi aptallar,” dedi ejderha, “yoksa sizi paramparça ederim. Dağ geçitlerinde kıpırtısız yatan şövalyeler var ve birazdan ırmakta daha fazlası olacak – askerler de,” diye kükredi. Kralın beyaz atına bir pençe salladı ve at Kral’ın sık sık bahsettiği on bin gök gürültüsü gibi dört nala kaçtı. Elbette tüm diğerleri de onun peşinden gitti. Beyaz at fazla uzağa gitmedi, çünkü kral onu hemen geri getirdi. Kimse kralın yeryüzündeki herhangi bir insandan ya da ejderhadan korktuğunu söyleyemezdi. Ama o geri döndüğünde sis dağılmıştı, tüm şövalyeleri ve adamları da öyle; Kuyruk-ısıran’ı ve bir ejderhası olan Çiftçi Giles ile konuşmak üzere tek başına kaldığında her şey daha farklı görünüyordu.

Köprü Savaşı’nın sonu bu oldu. Kral hazineden tek kuruş alamadı, çiftçiden tek bir özür bile duyamadı.

Dahası, o günden sonra eski krallık ırmakta biter oldu ve onun ötesinde, kilometrelerce boyunca, o toprakların efendisi Çiftçi Giles'dı. Kral, Giles'ın üzerine tek bir adamı bile salamadı, çünkü o, Diyarın Sevgilisi olmuştu. Ona ilk önce Özgür Köylerin Beyi Giles dediler. Ama fazla zaman geçmeden unvanı Kont oldu, ve kendine çok güzel bir saray yaptırdıktan (çünkü zengin mi zengindi), askerler topladıktan ve onların pasparlak zırhlarla kuşanmaları için en iyi zırhçıları tuttuktan sonra Prens oldu.

Sonunda, ak bir sakalı ve çok saygın bir sarayı olan yaşlı ve çok muhterem bir adam olduğunda, ona Kral dediler, Irmak Ötesinin Kralı. Ve o bütün bunları hak ediyordu. Komşularına büyük pay ayırdı, papazı bol bol ödüllendirdi, demirciye epey verdi, değirmenci bile biraz aldı.

Giles ailesi ejderhadan ilhamla Yılançıkaran adını aldı ve onlar yüzünden Ham köyü bundan sonra Yılan-sarayı olarak anılır oldu. O günden bu yana ırmaklar değişmiş olsa da ve orada artık bir kral yaşamasa da, Yılan-saray'ını hâlâ haritada bulabilirsiniz, sanırım.

O zamanda kraliyet makamı oldu ve papaz da o makamın piskoposu oldu ve Giles veya soyundan gelenler yaşadığı sürece orada her şey mutluluk içinde, yolunda gitti.

Ejderhaya gelince, onun gitmesine izin verildi. Ve ejderha, Çiftçi (demek istediğim Kral) Giles'ın şanslı

nın yaver gittiğini tahmin etse de, öyle demeye cesaret edemedi. Çünkü ne de olsa Kuyruk-ısıran vardı – hem, evinde hâlâ epey hazine kalmıştı. Bir haziran gecesinin yarısında Çiftçi (demek istediğim Kral) Giles'ı yatağından kaldırarak bütün bu dertleri başlatan devle kavgasından uzun zaman sonra, ırmağın ötesindeki kral hakkında konuşuyorlardı.

“Alaybozandı demek,” dedi dev, “ben de titrersinek sanmıştım. İyi ki dönüp başka yöne gitmişim.” Bir daha ne o, ne de başka bir dev Yılansarayı'na yaklaşmadı. Ve Kral Giles'ın sakalı bir buçuk metre olana kadar barış ve huzur içinde yaşamasının en az bir sebebi buydu.

“Ama sence bu hikâyenin gerçek kahramanı kimdi?” dedi Baba.

“Bilmiyorum.”

“Gri Kısarak, elbette,” dedi Baba ve hikâyenin sonu bu oldu.

DEVAM HİKÂYESİ

Georgius Draconarius (ya da gündelik dilde Giles oğlu genç George Yılançıkaran) Küçük Krallık'ın Kral'ı olduğunda.

George Yılançıkaran sağlam yapılı, genç bir adamdı. Atlardan ve köpeklerden anlardı ama rakamlardan veya kitabî-Latineden pek anlamazdı. Kral olduğundan bunun çok önemi yoktu – aslında tam adı Georgius Crassus Ægidianus Draconarius, Dominus et Comes de Domito (Serpente) Princeps de Hammo et rex totius regni (minoris) idi. Ama resmi belgelerde bile tam adını nadiren kullanırdı. Halkı ona Bizim Georgie derdi. Babası Giles'dı (hatırlarsınız) ve ona yalnızca küçük bir krallık ama geniş toprakları olan pek çok kralıncinden çok daha büyük bir servet bırakmıştı: neredeyse kusursuz bir durum. Tahta çıktığında, daha doğrusu babasının koltuğuna oturduğunda otuz yaşındaydı ve iki erkek kardeşi vardı [silinmiş: ve Giles oldukça geç evlenmişti ve sonunda dinlenmeye çekilmişti]

[Önceki paragraftan vazgeçilmiş ve hikâyeye baştan başlanmıştır:]

George Yılançıkaran sağlam yapılı, genç bir adamdı. Atlardan ve köpeklerden anlardı ama rakamlardan veya kitabî-Latineden pek anlamazdı. Bunun çok önemi yoktu çünkü o bir prensti – aslında tam adı Georgius Crassus Ægidianus Draconarius Princeps de Hammo (bir şeref unvanı) idi ama tam adını nadiren kullanırdı. Küçük Krallık'ın halkı ona Bizim Georgie derdi. Babası Kral (eskiden Çiftçi) Giles'dı, hatırlayabilirsiniz, ve ondan kızıl bir sakal ve bira sevgisi miras almıştı. Annesi Kraliçe Agatha'ydı ve Georgie ona büyük hayranlık beslerdi – haklı olarak ve o diyarın tüm diğer insanları gibi (belki Giles dışında). Annesinden de belli bir tombulluk ve amaçlılık miras almıştı.

“Georgius, oğlum,” dedi Kral bir gün, Georgie'yi kraliyet tavlalarının yakınında, bir saman çöpünü çiğnerken bulduğunda. “Ee, bugün neler oluyor?”

“Bilmem, baba,” dedi Georgie. “İşler biraz yavaş görünüyor.”

“Öyle gibi,” dedi Giles. “Ben yavaş işleri severim. Ucuza gelir ve kazaları önler. Ama kuzeyde küçük bir mesele var – insanlar yine şu yabancılardan yakınıyor gibi. Gidip oradaki duruma bakabilirsin diye düşünmüştüm.”

“Olabilir,” dedi Georgie. “Savaş olacak mı?”

“Evet, olabilir,” dedi Giles. “Ona sen karar vereceksin.”

“Eh tamam,” dedi Georgie. “At gösterimize yetiştiğim sürece önemli değil.”

“Aferin oğluma,” dedi Giles. “Şimdi o saman çöpünü ağzından çıkar ve botlarındaki çamur temizle. Derli toplu ve düzgün görünmen en iyisi. Yanına birkaç şövalye, bir sancak ve bir iki borazancı da al. İyi bir izlenim bırak.”

“Eh tamam,” dedi Georgie, saman çöpünü ağzından çıkarıp dikkatle botlarına bakarak. Dişlerinin arasından ılık çaldı ve Suet adlı bir delikanlı geldi.

İşte, Genç George güzel bir mayıs sabahı bu şekilde, sancağını açarak ve şen şakrak bir birliği peşine takarak kuzeye at sürdü.

“İşte Georgie geliyor,” diye bağırdı halk [*metin cümle ortasında bitiyor*]

George’un kuzeyde genç bir yavuklusu var (uygun bir köy seç). Maiyeti ile birlikte Farthinghoe’ya giderken onu ziyaret etmek için yoldan sapıyor. Orada yağmacılar tarafından yakalanıyor (Bonifacius’un krallığından). Yavuklusu (veya babası) onu ele veriyor. Giles’dan haber gelmiyor. George rehin alınarak götürülüyor. ?? [*metindeki şekliyle*] Giles ile Boniface arasında mesajlar gelip gidiyor ama Giles koşulları reddediyor (büyük bir fidye ödemek ve Boniface’ı

beylerbeyi olarak kabul etmek). Draconarii ile birlikte yürüyüşe geçmeye hazırlanıyor. Domuz bakıcısı, Suet olarak tanınan Suovetaurilius Chrysophylax'a tehlikeli bir mesaj götürmek üzere gitmeye gönüllü oluyor.

Bu arada Georgius zindandan kaçıyor ve atlarla çok iyi anlaştığından ya seyis rolü yapıyor ve fırsat bekliyor, ya da Kral'ın en iyi atı Öküzkafe (ya da III. Bucephelus) –Ineksurat olarak biliniyor– dost oluyor. Kovalandığı için kuzeye at sürüyor. Devle anlaşmazlığa düşüyor. Ne yazık ki [dev] Caurus'un yanında kalıyor ve Giles'in oğlu olduğunu açıklıyor. Caurus ona çok kötü davranıyor. Suet Yabani Tepeler'e ulaşıyor ve tüm mağaraların dışında çiftlik sesleri taklit ederek George'un yerini buluyor (George çiftlik seslerine bayılıyor ve memleket-teyken Suet'e bu konuda büyüklük taslıyor). Sonra Suet gidip Chrysophylax'ı buluyor. Chrysophylax'a herhangi bir şey yaptırmakta güçlük çekiyor. Suet ile ejderha arasında uzun bir tartışma geçiyor. Sonunda Suet Chrysophylax'ı gidip George'u kurtarmaya ikna ediyor. Caurus'u bağıyorlar ve ona iğneler batırıyorlar. Bu arada savaş başlamış. Kral Giles'in adamları güneye sürülmüş ve Islip yakınında savaş başlamış. Kritik anda George kuzeybatıdan ejderha sırtında, Suet ise Bucephelus'un sırtında geliyorlar. Ortadiyarlılar dehşete kapılıp kaçıyorlar ve pek çoğu Otmoor bataklıklarında kayboluyor. Ortadiyar Krallığı genişliyor ve Cherwell'in batısında yeni toprakları alıyor? Çiftçi Giles hayatının sonuna ka-

dar şan içinde yaşıyor. Ejderhanın şatosunu inşa edip Suet'i bey ilan ediyor?

Zamanı gelince George [tahta] çıkıyor ama kadınlar evlenme teklifini reddedince hayal kırıklığına uğruyor ve Suet'i veliahdı ilan ediyor.

GALERİ

İlk defa 1980'de yayımlanan *Poems and Stories*'de, *Ham'li Çiftçi Giles*'ın orijinal illüstratörü Pauline Baynes 1949'da çizdiği resimlerinden bazılarını yeni ayrıntılarla düzenledi veya geliştirdi ve özel bir başlık sayfasına ek olarak yeni tam sayfa illüstrasyonlar hazırladı. İlk defa, daha eksiksiz bir biçimde, veya öncekine göre daha çarpıcı bir şekilde, Çiftli Giles'ın deve karşı alaybozanı kullanmasını, Sahte Ejderha Kuyruğu'nun Noel Arifesi'nde kraliyet salonuna taşınmasını, Giles'ın ejderhayla ilk karşılaşmasında kılıcı Kuyruk-ısıran'a uzanmasını, Chrysophylax'ın köylüler önünde uysal uysal yatmasını ve ejderhanın kralın şövalyelerini dağıtmasını betimledi. Aşağıdaki özel galeride bu ek illüstrasyonları sunmaktan memnurluk duyuyoruz.

NOTLAR

İthaf. 5 Temmuz 1947'de Tolkien, Allen & Unwin'e *Ham'li Çiftçi Giles* hakkında şöyle yazmış: "Sipariş üzerine yazılmıştı, Worcester Koleji'ndeki Lovelace Cemiyeti'ne okunmak üzere... Bu yüzden C.H. Wilkinson'a bir ithaf yazmak isterim, çünkü bu işe beni zorlayan Albay Wilkinson'dı ve o zamandan bu yana da yayımlanması için zorlayıp duruyor" (*Letters of J.R.R. Tolkien*). Cyril Wilkinson (1988-1960) otuz dört sene boyunca Oxford'daki Worcester Koleji'nin Dekanı'ydı. Tesadüf eseri de olsa bilinçli de, Pauline Baynes'in kılıç Kuyruk-ısıran ile *Wilkinson*'ı yan yana koyması kaçınılmaz olarak görsel bir oyun olarak kabul edildi. Wilkinson Kılıç şirketi 1772'den beri Britanya'nın kraliyet kılıç imalatçılarıdır ve kılıçlarının kalitesiyle tanınırlar.

Önsöz. Giriş bölümünde de belirtildiği gibi, sahte akademik önsöz *Ham'li Çiftçi Giles*'a sonradan eklendi ve farklı müsveddelerde geliştirildi. Bunların ilkinde, "Brutus Britanya'ya geldiğinden beri" cümlesinin ardından on dördüncü yüzyıldan kalma *Sir Gawain ile Yeşil Şövalye* şiirinin dört

cümlesinin çevirisi geliyor, orijinal Orta İngilizcesindeki ile aynı dizeler ve sonra Tolkien yorum yapıyor:

Pek çok tuhaf şey, güçlük ve hüzün
Yaşandı zaman zaman o diyarda
Ve acı ve mutluluk birbirini
Kovaladı peş peşe hızla

Many strange things, strife and sadness
At whiles in the land did fare
And each other grief and gladness
Oft fast have followed there.*

Where werre and wrake and wonder
Bi sythes has wont therinne
And oft bothe blysse and blunder
Ful skete has skyfted sinne:**

Daha sonra Arthur'un dönemine dair bir tarihçinin
veciz bir şekilde söylediği gibi.

Şiirin modern İngilizcedeki versiyonu 1975'de, tüm şiirin parçası olarak yayımlanan versiyon ile hemen hemen aynı (*Sir Gawain ve Yeşil Şövalye, İnci ve Sör Orfeo*). Bir sonraki, daktilo

---

* J.R.R. Tolkien'ın *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye* çevirisinden. -yhn.

** *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye*'nin Orta İngilizce orijinal metni. -yhn.

ile yazılmış taslakta yalnızca Orta İngilizce versiyon verilmiş ve dipnot olarak farklı, daha düz bir çevirisi eklenmiş:

Bin mucize, bin musibet,
Huzur ve kavga, kıyamet
Yan yana yaşandı burada,
Sevinçli, sancılı seneler geçti*

Where war and woe and wonder
At times have had their day,
And oft both bliss and blunder
In turn have passed away.

Başta bu dizelere şu yorum eklenmiş: “Bu sözlerde Giles’ın ilk macerasında kullandığı silaha, veya benzer hikâyelere bir atıf olduğu düşünülmüş. Burada Giles’ın ilk macerasına veya o zaman kullandığı silaha herhangi bir atıf yapılmış olması imkânsız.” Tolkien bu notu değiştirerek daha açık seçik ifade etmiş: “*Blunder*” sözcüğünün Kral Giles’ın ilk macerasına veya o zaman kullandığı silaha bir atıf olarak düşünülmüş olması fikri cazip fakat imkânsız. Eski tarihle ilgilenen başka yazarların yazdıklarında, Küçük Krallık efsanelerine dair tek atıf bu.” Ama bunu da tatminkâr bulmamış

---

* Nazmi Ağıl’ın Yapı Kredi Yayınları’ndan çıkan *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye* çevirisinden. –yhn.

** Blunderbuss: Alaybozan. Blunder: Şiir bağlamında kargaşa olarak çevrildi. –çn.

ve bu da açıklanmış. “*Blunder* sözcüğünün Çiftçi Giles’in ilk macerasına veya o zaman kullandığı silaha atıf olarak kullanılması cazip bir fikir. Eski tarih yazarlarının yazdıklarında, Küçük Krallık efsanelerine dair keşfedilen tek atıf bu, ve kesinlikten çok uzak olduğu itiraf edilmeli.” Tolkien önsözü yeniden daktilo etmiş, metindeki Orta İngilizce şiiri yeni çevirisiyle değiştirmiş ve yorumun gözden geçirilmiş versiyonuna dair notu kısaltmış. Temmuz 1947’de Allen & Unwin’e önsözün bu hali gönderilmiş.

Tolkien, *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye* şiiri ile uzun zamandır ilgileniyordu. E.V. Gordon ile birlikte bir standart edisyon çıkardı (1925; 1967 tarihli ikinci edisyon Norman Davis tarafından gözden geçirildi), ve 1953’te W.P. Ker Memorial konuşmasının konusu oldu (1983 tarihli J.R.R. Tolkien, *Canavarlar ve Eleştirmenler ve Diğer Makaleler* kitabına alındı). Allen & Unwin’e yazdığı, önsöz taslağına eşlik eden notta, alıntılardığı dizelerin kaynağını belirtmiş ve “zaten pek çok kişi tarafından tanınacağını” düşündüğünü söylemiş – pek çok kişi derken, *blunder* “kargaşa, sorun” sözcüğünü (Tolkien ve Gordon’un *Sir Gawain* kitabında anlamı bu şekilde verilmiş) *blunderbuss*, alaybozan ile ilişkilendirerek yaptığı şakayı da takdir edecek pek çok akademisyeni kastediyor. Aslında iki sözcük arasında gerçek bir bağlantı yok. Sonunda Tolkien *Sir Gawain*’e daha incelikli bir atıfta bulunmayı tercih etmiş ve “Where werre and wrake and wonder” ile başlayan kıtayı şu düzyazı ile değiştirmiş: “Bir yandan bağımsızlık aşkı, diğer yandan kralların daha geniş topraklara sahip olma hırsı yüzünden, Arthur’un

hüküm sürdüğü dönemde yaşamış tarihçilerin anlattığı gibi, seneler savaş ile barışın, neşe ile hüznün birbirini izlediği kısa dönemler halinde gelip geçiyordu”, “Arthur’un hüküm sürdüğü dönemi inceleyen tarihçilerin [yani Gawain şairinin] anlattığı gibi.”

29 bu ilginç hikâyeyi... tercüme etmemiz... Britanya tarihindeki karanlık bir dönem. Muhtemelen ön-sözdeki pek çok gönderme arasında, Oxfordlu rahip Monmouthlu Geoffrey’nin *Historia Regum Britanniae* kitabına (Britanya Kralları Tarihi, 1135 civarı) bir gönderme. Geoffrey de eserinin yazarının kendisi olmadığı, Britanya dilinde (Keltçenin bir türü) yazılmış çok eski bir kitabı Latinceye çevirdiğini iddia etmişti. Buna karşın Tolkien diğer yönde bir “çeviri” sunuyor, Latince’den “Birleşik Krallık’ın çağdaş diline”. Bu “ilginç hikâyenin” Latincesi “sınırlı” çünkü Britanya ve İrlanda adalarının sınırları içinde kullanılmış ve aynı zamanda Sezar ve Cicero’nun klasik dilinden çok uzak, yozlaşmış bir dile dönüşmüş. – Geoffrey, kitabının Britanya tarihinde uzun, karanlık bir dönemi aydınlatmasını istemişti; ilk hükümdarlarına dair kapsamlı bir tarih olmaması anlamında “karanlık”. Britanyalıların bin dokuz yüz senesine dair anlatısı bir tarih olarak güvenilir değil ama muazzam etkili oldu, özellikle de Kral Arthur hakkında daha sonra yazılanların önemli bir kaynağı olarak.

30 Brutus Britanya'ya geldiğinden beri pek çok krallık ve hükümlerlik gelip geçti. Locrin, Camber ve Albanac altındaki bölünme... Monmouthlu Geoffrey'ye (ve Nennius'un daha eski *Historia Britonnum*'una) göre, Brutus Aeneas'ın, yani Vergilius'un *Aeneid*'indeki Truvalı kahramanın oğlunun torunuydu. Av sırasında kazayla babasını öldürdükten sonra İtalya'dan sürüldü, askeri becerisiyle ün kazandı, Greklerin köleleştirdiği Truvalı hemşerilerini kurtardı ve halkıyla birlikte Galya'nın ötesindeki Albion'a yelken açtı. Brutus adaya kendi adından hareketle *Britanya* (*Britain*) adını verdi ve adanın ilk hükümdarı oldu. Ölümünden sonra üç oğlu Locrin, Camber ve Albanac krallığı aralarında paylaştı.

belki Kral Coel'ın günlerinden sonrasına ama Arthur ile Yedi İngiliz Krallığı döneminden öncesine. “Kral Coel” bahsi çoğu okuyucuya *Old King Cole* (Yaşlı Kral Cole) hakkındaki tekerlemeyi hatırlatacaktır – ama bu tekerlemenin ilhamı bir kral değil, Colebrook adlı bir kumaşçı olabilir. Önsözdeki iki Arthur bahsi gibi, bu da Çiftçi Giles'ı geleneksel İngiliz edebiyatına bağlar. Fakat Monmouthlu Geoffrey, Kaelcolim veya Colchester Dükü Coel'ın üçüncü yüzyılın sonunda tahtı Kral Asclepiodotus'tan gasp ettiğini ve kısa bir süre Britanya'ya hükmettiğini iddia eder. (Tolkien'in arkadaşı, *Old King Cole* adlı şiir-hikâyesi 1937'de yayımlanan Adam Fox, Geoffrey için, “tarihçilerimiz arasında en romantik ve an az tarih-

sel tarihçi” der.) – Tarihsel olarak bir Kral Arthur olup olmaması sonsuz tartışmalara konu olmuştur. Geoffrey onu gerçek kabul eder ve 542’de öldüğünü belirtir ve *Çiftçi Giles*’daki olaylar için bir tarih belirleme amacıyla burada ondan bahsederken, Tolkien’in Geoffrey’ye uyduğunu varsaymak mantıklıdır. – “Yedi İngiliz Krallığı” (ya da Heptarşi) tabiri bazı tarihçiler tarafından altıncı ila sekizinci yüzyıllar arasında var olmuş Anglo ve Saxon krallıkları için kullanılmıştır – Kent, Sussex, Wessex, Essex, East Anglia, Mercia ve Northumbria.

Thames vadisi. Thames Irmağı Gloucestershire’in güneyinde doğar ve doğuya doğru akarak Oxfordshire, Berkshire ve Londra’dan geçer. Aynı zamanda bkz. 132 notu.

Küçük Krallık’ın başkenti, tıpkı bizimkinde olduğu gibi, ülkenin güneydoğu köşesinde. Yani Birleşik Krallık’ın başkenti Londra, İngiltere’nin güneydoğusunda.

Otmoor. Oxford’un doğusunda yabanıl bir kır. Eskiden burada geniş bataklıklar varmış. Bkz. “Otmoor bataklıkları.”

Giles oğlu Georgius ile uşağı Suovetaurilius (Suet) hakkındaki bölük pörçük efsane. Tolkien’in *Ham’li Çiftçi Giles*’ın ardından yazdığı, yarım bırakılmış devam hikâyesi. Bu kitapta basılmıştır. *Suovetaurilius*.

Farthingho. Banbury'nin sekiz kilometre doğusunda, Oxford'un otuz kilometre kuzeyinde bir köy. *Farthinghoe* olarak da yazılır.

- 33 **Ægidius Ahenobarbus Julius Agricola de Hammo...** o günlerde... insanlara bol bol isim bahşedilirdi... Tolkien paragrafın devamında Latince ismi çeviriyor: “o, *Ham*’li Çiftçi Giles idi ve kızıl bir sakalı vardı”. Giles’ın “bol bol bahşedilmiş” Latince isimleri akla klasik Roma’nın özgür doğumlu erkek vatandaşlarının özel isimlerini getiriyor. Bu isimler beş parçadan oluşurdu. *Ægidius*, Fransızca *Gilles*, İngilizce *Giles* isimlerinin kökeni olan Latince isimdir; ve karakterin adı *Giles*, çünkü Britanya’da bu, çiftçiler için kullanılan genel isimdir ve mizahi çağrışımları vardır. *Ahenobarbus* basitçe kızıl (veya tunç) sakal anlamına geliyor. *Julius* belki *Agricola* “çiftçi” sözcüğü birlikte *Julius Agricola*’yı (40-93) hatırlatacaktı. *Julius Agricola* seneler boyunca Romalı bir askeri lider ve Britanya valisi idi. Adaya tam anlamıyla boyun eğdiren ilk Romalı generaldi ama fetih kadar uygarlıkla da ilgileniyordu. – Giles’ın Latince isimleri *Ham* halkı ve kendisi tarafından zaman zaman kullanılıyor. Orada ona, “İyi *Ægidius*, Cesur *Ahenobarbus*, Büyük *Julius*, Sadık *Agricola*”, vs. deniyor; daha sonra geçici olarak “*Prens Julius Ægidius*” oluyor ve en sonunda da *Ægidius* adıyla kral olarak taç giyiyor.

bu adanın hâlâ pek çok krallığa ayrılmış olduğu o mut-

lu günlerde. Onuncu yüzyılda yaşayan Athelstan'dan önce.

gündelik biçim. Aynı zamanda “gündelik dil”; belli bir yerin yaygın dili, şive. *Ham*’li Çiftçi Giles’da bu, Galce *Garm* dışında, İngilizce ile temsil ediliyor. Hikâyenin geçtiği zaman ve mekânda asıl gündelik dil Keltçenin Britanya (Brythonic) versiyonu olurdu. – Anlatıcı, “bu adamın [Giles’ın] ismini... gündelik dildeki haliyle vereceğini” belirtiyor; ve dediği gibi de yapıyor, ondan sürekli İngilizce olarak *Giles* diye bahsediyor. Ama hikâyedeki, geçmiş bir zamanda yaşayan karakterler ona hep Latince bir isimle sesleniyor ve genellikle *Ægidius* adını kullanıyor. “[Giles] *Ham*’de, *Ægidius Draconarius* adıyla taç giydi ama ondan daha çok İhtiyar Giles Yılançıkaran diye bahsedildi. Çünkü onun sarayında gündelik dil moda oldu ve konuşmalarının hiçbirini kitabî-Latinceyle yapmadı.”

Ham yalnızca bir köydü. Elbette *ham* Eski İngilizcede “köy” anlamına gelir. Sözcük İngilizce mekân isimlerinde yaygın bir unsur olarak yaşamaktadır.

- 34 **Köpeğin adı *Garm* idi.** İskandinav mitolojisinde *Garm* (*Garmr*) Hel kapılarını koruyan güçlü bir köpektir. Buna karşın Çiftçi *Giles*’ın *Garm*’ı, efendisinin evini korumaktan çok kendi postu için endişelenen tembel bir köpek. Zorbalık ediyor, böbürleniyor, sızlanıyor veya *Giles*’ın

penceresinin altında havlıyor bile olsa, adı karakterini tarif ediyor: Galce *garm* “bağırmaq, haykırmak” anlamına geliyor. Aynı zamanda, *İngiliz Lehçe Sözlüğü*’nde, Cornwall’da “paylamak, yüksek sesle bağırmaq” anlamında kullanıldığı kaydedilmiş.

lehçe. Bkz. yukarıda “gündelik biçim”.

Kitabî-Latince onlardan daha üstün olanlara saklanırdı. *Book-Latin* tabiri artık kullanılmayan *Boc-leden* tabirinden gelir (Eski İngilizce *bóc* “kitap” + *leden* “Latin”), “kitabî dil”, yani edebi dil, Latince.

Garm köpek Latincesi bile bilmiyordu. *Dog-latin*, yani köpek Latincesi köpeklerin konuştuğu bir dil değildir, yapay, “melez” Latince.

- 35 **en yakındaki pazar yeri.** *Çiftçi Giles*’ın sınırlı dünyasında, Orta Çağlar’da ve hatta bugün Britanya’da (daha düşük ölçüde) olduğu gibi, yerel malların satışı ve değiş tokuşu için büyük kasabalarda veya köylerde pazar kurulurdu. Bu, sıradan insanların hayatlarında önemli bir olaydı ve köyleri ortak bir toplum olarak birbirlerine bağlardı.

batıda ve kuzeyde Yabani Tepeler ve dağlık diyarın şüpheli yöreleri vardı. Bkz. “batıda ve kuzeyde kuşkulu yö-

reler ve ıssız dağlar.” Thames vadisinin kuzeybatısında, uzakta, Galler’in Cambrian Dağları vardır. Hikâyede daha sonra, Çiftçi Giles kuzeye, Kral’ın sarayına at sürer. Sonra Kral’ın şövalyeleri ile birlikte ejderhayı bulmak için batıya, Yabani Tepeler’e gider. Son sayfada ejderhanın yuvasının Venedotia’da olduğu açık seçik belirtilir. Venedotia kuzeybatı Galler’dir. Sınır yöreleri “kuşkuludur”, çünkü bunlar “Augustus Bonifacius’un hükümrانlığının herkesçe tanınmadığı topraklardır.”

Ve oralarda, başka şeylerin yanı sıra, devler yaşırdı... zaman zaman sorun yaratan bir halk. Geoffrey’nin *Historia Regum Britanniae*’sine göre, Brutus ve halkı Britanya’ya geldiğinde, adanın yegâne sakinleri olan devleri dağlardaki mağaralara sürdüler. Ama bazıları hâlâ diyarda kol geziyor, sorun yaratıyordu ve bunların en önde geleni Gogmagog’du. Gogmagog bir meşe ağacını, fındık dalı gibi sökebiliyordu (bkz. Çiftçi Giles’daki devin “karaağaçları yüksek otlarmış gibi kenara itmesi”).

Tarihçelerde ismini bulamadım ama fark etmez. Hikâyenin üçüncü (Lovelace Cemiyeti) versiyonunda, Çiftçi Giles’ın Latince adını açıkladıktan sonra, Tolkien dev hakkında şöyle yazmış: “Adını hatırlamıyorum ama fark etmez.” Temmuz 1947 civarında bu, aynı zamanda eklenen önsöze atıfta bulunan bir tarzda, yayınlanmış haline dönüşmüş.

37 samanlık ot. Biçilip saman yapılmak üzere saklanan ot.

Galathea. “Yunanca *gala* “süt” + *thea* “tanrıça” sözcüklerinden, “süt tanrıçası”; bkz. *Letters*.

39 sabah sütle birlikte arka kapıdan gizlice içeri girebilecekken. Sütçünün uğradığı saatte eve gelmek; örneğin P.G. Wodehouse’un *The Man with Two Left Feet* (1917) kitabında “Eve sütle gelen’ bir adamdan bahsettiğinde, sabahın erken saatlerinde gizlice gelmesini kastediyorsun.”

kısa pantolon. Bacak arasını ve butları kaplayan bir giysi.

40 Alaybozanını... aldı... barut tozunu daha çok havai fişekler için kullanıyordu. *Blunderbuss* (alaybozan) tanımı (Felemenkçe *donder* “thunder-gök gürültüsü” + *bus* “gun-tüfek”) *Oxford İngilizce Sözlük*’ten kelimesi kelimesine alınmış. “Oxenford’un Dört Bilge Katibi” (Chaucer’ın *Canterbury Hikâyeleri*’nin Önsözündeki “Oxenford’da (yani Oxford’da) bir Katip vardı” tabirinden) muhtemelen sözlüğün dört editörü James A.H. Murray, Henry Bradley, W.A. Craigie ve C.T. Onions. Aynı zamanda – Hikâyenin ilk versiyonunda Giles alaybozanını “eski çiviler, kurşun parçaları, kırık demlik parçaları, eski zincirler, kemikler ve taşlar ve bol bol pamuk yünü ile dolduruyor. Sonra diğer ucundan barut koyuyor.”

41 çizme. Av veya binici çizmesi.

42 “Kahretsin!” dedi dev kabaca. Dev in bu kaba lafı (Blast), Çiftçi Giles müsveddelerinde, “Tüh!” (Bother) ve “Lanet!” (Drat) sözcüklerinden gelişerek bu hale geldi.

uzaklarda, Doğu’daki Bataklıklar’da. İngiltere’nin doğu kıyısında, Cambridgeshire’ın bazı bölgelerinde, Lincolnshire’da ve bazı komşu ilçelerde Fens (Bataklıklar), bataklık bir bölgedir.

kızgın kerpeten gibi ısırabilen yusufçuklar olduğunu duymuştu. Bazen yusufçuklar köylüler arasında “şeytanın şişleri” veya “atsokanlar” olarak bilinir ama aslında yusufçuklar sokmaz.

kuzey-kuzeybatı yönünde yürüyerek. Galler’e doğru.

44 Bu ona dersini verir! İngilizcesi, “That will learn him!” *Learn* (öğrenmek) sözcüğü eskiden *teach* (öğretmek) anlamında kullanılıyordu ama bu anlam artık arkaik veya argo sayılıyor. Bkz. *Sir Gawain ve Yeşil Şövalye*, “if thou learnest him his lesson – ona dersini verirsen”; veya Kenneth Grahame’in *Söğütlerdeki Rüzgâr*’ında, dilbilgisi Su Sıçanı tarafından “düzenilen” Bay Porsuk’un söylediği gibi: “But we don’t want to *teach* ’em. We want to *learn* ’em – learn ’em, learn ’em.” (İki sözcüğün aynı anlamı

kullanılarak “Ama biz onlara ders vermek (teach) istemiyoruz. Ders vermek (learn) istiyoruz.”)

papaz, demirci, değirmenci ve bir iki önemli kişi daha. Ortaçağ’da bir köyün tipik önemli figürleri. Papaz köyün ruhani sağlığından sorumluydu, diğerleri ise becerikli zanaatkârlardı.

- 46 **Orta Krallık denen o diyarın başkenti, Ham’dan yirmi fersah uzaktaydı.** T.A. Shippey *The Road to Middle-Earth* (1982) kitabında Orta Krallık’ın başkentinin Tamworth, yani Mercia krallarının kadim başkenti olduğunu öne sürer. *Fersah* yaklaşık olarak beş kilometreye eşittir.

Aziz Michael bayramı. 29 Eylül. Ortaçağ’da ve daha sonra, olayların tarihini, bir azize adanmış en yakın bayram veya başka özel anmalara göre (Kilise’in büyük önem verdiği Noel gibi) belirtmek yaygın bir gelenektir. Tolkien hikâyesinin ilerleyişini azizlere adanmış günler ve bayramlarla takip ediyor.

beyaz parşömene kırmızı mürekkeple yazılmıştı. İlk versiyonda “altın mürekkeple yazılmış.”

- 47 **Mektup kırmızı bir lekeyle imzalanmıştı.** Muhtemelen Kral adını yazamıyordu. On ikinci yüzyıla ve I. Henry “Beauclerk”e kadar, İngiliz krallarından okuryazarlık

beklenmiyordu. Bununla birlikte, kraliyet mührü tek başına mektubun gerçekliğini yeterince kanıtlardı.

Ego Augustus Bonifacius Ambrosius Aurelianus Antoninus Pius et Magnus, dux, rex, tyrannus, et Basileus Mediterraneorum Partium, subscribo. Şöyle çevrilebilir: “Ben, Augustus Bonifacius Ambrosius Aurelianus Antoninus, erdemli ve görkemli, Orta Krallık’ın kralı, imzam aşağıda”. Tıpkı Ægidius de Hammo gibi, Kral’a da bol bol isim bahsedilmiş ama bu zenginlik utanç verici. *Augustus Octavian*’ın ve ondan sonra gelen tüm Roma imparatorlarının aldığı soyadıydı. *Bonifacius* “iyilik yapan” (Latince *bonum + facere*) hiçbir iyilik yapmayan bir krala verilen müstehzi isimdir. *Ambrosius* ve *Aurelianus* birlikte, Britanya’yı işgal edenlere karşı direnişin Romalı liderini hatırlatıyor; Gildas, *De Excidio Britanniae*’sinde (altıncı yüzyıl) bu liderden bahsediyor ama aynı zamanda, Monmouthlu Geoffrey’nin anlattığı, Kral Uther Pendragon’un ağabeyi ve önceli ve dolayısıyla Kral Arthur’un amcası Aurelius Ambrosius’u düşündürüyor. Son olarak, *Antoninus* Roma imparatoru Antoninus Pius’u hatırlatıyor. Antoninus Pius’un hükümrانlığında güney İskoçya fethedildi ve kuzey sınırı olarak Hadrian’ın duvarının yerini Antonine Duvarı aldı. – Bu isimler yelpazesi yeterli değilmiş gibi, Kral’ın yazmanı ona, hepsi hükümdar anlamına gelen fakat farklı anlam tınıları taşıyan dört unvan veriyor. *Dux* özellikle bir askeri kumandanın

unvanı olarak kullanılıyordu. *Rex* basitçe “kral” demek. *Tyrannus* mutlak hükümdar anlamına geliyor. *Basileus* da “kral” demek ama “idareci” anlamını düşündürüyor. Önemsiz, etkisiz Augustus Bonifacius bu unvanların hiçbirine layık görünmüyor.

- 48 ejderha gelene kadar. Tolkien 1936’da, *Beowulf: Canavarlar ve Eleştirilenler* başlıklı Britanya Akademisi konuşmasının sonunda benzer sözler kullanmıştı: “until the dragon comes.”
- 49 Kral’ın Noel Ziyafeti’nde Ejderha Kuyruğu ikram etmek hâlâ gelenektir. *Roverandom*’da ejderha kuyruğu “Sakson Kralları’nın en sevdiği yiyeceklerden”dir.

Aziz Nicholas Günü. 6 Aralık.

kek ve badem ezmesi... sert şekerden kurnazca biçimlendirilmiş pullar. *Ham*’li Çiftçi Giles’in birinci ve ikinci versiyonlarında, Sahte Ejderha Kuyruğu jöle (jelatin), reçel ve badem ezmesinden yapılıyor ve şekerden pullarla kaplanıyor. Bu büyük ihtimalle, bu versiyonların küçük dinleyicileri için düşünülmüş; Britanya’da jöle çocuk partilerinin olmazsa olmaz tatlısı. (Yetişkin) Lovelace Cemiyeti’ne okunan versiyonda onun yerine *kek* kullanılmış. Bu versiyonda Sahte Ejderha Kuyruğu’nun badem ezmesi kaplı meyveli kek –Britanya’da Noel ve

başka bayramlarda geleneksel olarak hazırlanan bir yiyecek– haline geldiği varsayılabilir.

seçilen şövalye Noel Arifesi'nde kemanlar ve borular eşliğinde, bu tatlıyı salona taşıyordu. Sahte Kuyruğun süslü görünüşü, gösterişli sunumuyla tamamlanıyor. Oxford'daki Queens Koleji'nde ve başka yerlerde Noel geleneği olarak benzer şekilde Yabandomuzu Kafası töreni düzenleniyor ve bir domuzun kafası büyük tantanayla getiriliyor.

- 52 Demek şövalyeler yalnızca efsaneymiş. Ejderhaların efsane (veya muhteşem) olmasına dayalı bir espri ama *Ham*'li Çiftçi Giles'daki, popüler romantik hikâyelerden ilham alan şövalyeler de efsane.

Yılanlar. Worm. Ejderhalar; Eski İngilizce *wyrn* (yılan) sözcüğünden gelir.

Chrysophylax Dives. Yunanca *krysos* "altın" + *phylax* "saklayan", Latince *dives* "zengin". Ejderha kendini "Zengin Chrysophylax" olarak tanıtıyor.

eski ve asil bir soydan geliyordu. Tolkien, Chrysophylax'ın geldiği ejderha soyunu hiçbir yerde açıklamıyor; bu tabir anlatılmamış bir tarih ima ediyor. Muhtemelen daha fazlasını ima etmesi düşünülmemişti ama kaçınıl-

maz olarak Tolkien'in "Silmarillion" mitolojisindeki, ejderhaların babası Glórund (Glaurung) akla geliyor.

cazip bir kokuyu takip ediyordu... Chrysophylax Dives'in kuyruğuna şap diye çarpmıştı. Hiçbir köpek Garm'dan daha hızlı gerisingeri dönüp tabanları yağlamamıştır. Bkz. *Roverandom*: "Zavallı yaşlı Artaxerxes arabasını doğrudan Deniz-yılanı'nın mağarasının ağzına sürdü. Ama arabasından iner inmez, Deniz-yılanı'nın kuyruğunun ucunun girişten dışarı sarkmış olduğunu gördü. Yeşil ve kaygan kuyruk ucu, bir dizi devasa su fıçısından daha büyüktü. Bu onun için yeterli oldu. Bütün solucanların beklenmedik, tuhaf anlarda yaptığı gibi Deniz-yılanı yine uykusunda dönmeden, bir an önce eve gitmek istiyordu."

- 54 meraklı turşucu. (nosey-parker.) Burnunu başkalarının işine sokmaya bayılan biri.

Dikili Taşlar. Oxford'un kuzeybatısında, Thame'den (Ham) elli kilometre uzakta bulunan kadim bir taş halkası olan Rollright Taşları. 5 Ağustos 1948'de Tolkien Allen & Unwin'e *Çiftçi Giles* hakkında şöyle yazmış: "Bu geçtiği yer kesinlikle belirli olan bir hikâye (iyi taraflarından biri, eğer iyi bir tarafı varsa): Oxfordshire ve Bucks, Galler'e kısa bir gezinti... Köpek ve ejderha olayı Rollright yakınında geçiyor..." (*Letters*).

O yörelerde tuhaf tipler varmış. Elli kilometre uzaktaki yerleri yabancı sayan dar kafalı köylünün görüşü. Bkz. *Yüzüklerin Efendisi*, 1. kitap, 4. bölümdeki Çiftçi Tırtıl: “Hobbitköylülere hiç bulaşmayacaktınız, Bay Frodo. Oradakiler biraz acayıptır.”*

56 Aziz John Günü. 27 Aralık.

57 kırmızı bir mektup. Kral'ın mektubu tamamen kırmızıydı, yazmanların olağan uygulaması değil. Yazmanlar süsleme ve vurgulama için kırmızı mürekkep kullanırdı, takvimlerdeki bayram gibi özel olayları belirtmek için olduğu gibi – “kırmızı harfli günler” deyimi buradan gelir. Demirci kırmızı olan her şeyi özel görürdü (okumayı bilmese de).

şövalye ilan etmek. Kılıçla dokunarak şövalye ilan etmek.

sade ve dürüst bir adam ve dürüst adamlar sarayda başarılı olamazmış, öyle diyorlar. Aslında daha çok sana yaraşır, Değirmenci Efendi. Ortaçağ'da bir köyde değirmenci en zengin ve en az sevilen kişiydi, çünkü köylülerin tahıllarını onu değirmenine getirmesi gerekirdi ve tartma işini de değirmenci yapardı. Doğal olarak, hile yaptığından şüphelenilirdi ve Ortaçağ edebiyatında

---

* Çev: Çiğdem Erkal. Metis Yayınları, 1997. –yhn.

(*Canterbury Hikâyeleri* ve *Piers Plowman* gibi eserlerde) sahtekâr biri olarak betimlenirdi.

can düşmanı. “can dostu” deyiminin tersi.

- 58 **Quercetum** (gündelik dilde *Oakley*). Oxford’un yaklaşık olarak sekiz kilometre kuzeydoğusunda ve Thame’in (Ham) sekiz kilometre kuzeybatısında, dolayısıyla “komşu” olan bir köy. 1142 gibi eski bir tarihte orada bir kilise olduğu kaydedilmiş. *Oakley* adı Eski İngilizce *ac-leah* “meşe koruluğu” sözcüğünden gelir. Latince *Quercetum* da aynı anlama gelir.

Sığırtmaç. Sığır çobanı, sığırlara bakan kişi.

- 60 **Bu kının üzerinde bir yazı var. Kılıcın üzerinde de... epigrafik simgeler görülebiliyor.** Papazın araştırma yapmadan okuyamadığı “arkaik” karakterler muhtemelen rûn; kuzey Avrupa’da para, alet ve silah gibi nesnelerin üzerine yazmak için uzun süredir kullanılan tamamen epigrafik bir alfabe. *Beowulf*’ta kahramanın ele geçirip Hrothgar’a sunduğu kılıcın üzerinde, ilk kimin için yapıldığını gösteren rûn yazıları var. Çiftçi Giles’da Kral’ın silahtarı “kılıç ve kınların üzerindeki rûnlere, isimlere ve başka güç ve mevki simgelerine öyle alışık”tır.

- 61 **Caudimordax, romantik hikâyelerde gündelik dilde**

Kuyruk-ısıran olarak geçen ünlü kılıç. İsim Latince *cauda* “kuyruk” + *mordax* “ısırmak” sözcüklerinden geliyor. Edebiyattaki ünlü silahlara genellikle isim verildi; bkz. *Hobbit*'te Thorin'in kılıcı Orcrist “Goblin-doğrayan”; goblinler basitçe “ısıran” diyor.

ejderha avcılarının en büyüğü olan Bellomarius. *Bello*-Latince *bellare* “savaşmak” sözcüğünden geliyor.

Bu kılıç... sekiz kilometre dahilinde bir ejderha varsa kınında durmaz; ve bu kılıç cesur bir adamın ellerindeyken hiçbir ejderhanın ona direnemeyeceği kesin. Çiftçi Giles'in ilk versiyonunda mesafe yüz altmış kilometre. Bu, kılıcın sahibinin ejderhanın gelişini çok erkenden haber alması anlamına gelirdi. İkinci versiyonda bu mesafe üç kilometre, bu da ejderha hızlıysa hemen hiç uyarı almaması demek olurdu. – Mit ve efsanelerdeki pek çok kılıcın özel nitelikleri vardır. Örneğin, kınından çekilen bir kılıcın, bir insanı öldürene kadar bir daha kına girmemesi yaygın bir özelliktir. *Hobbit* ve *Yüzüklerin Efendisi*'nde, elf kılıçları orkların (goblinlerin) yakınında parlar. Buna karşın Giles'in kılıcı, onu kullanan kişinin yeteneklerinin ötesinde yeteneklere sahip (“Kuyruk-ısıran deneyimsiz ellerde elinden gelenin en iyisini yapmıştı”).

- 62 Ya Zafer Ya Ölüm, Çiftçilerin Şerefi, Ülkenin Omurgası, İnsanın Hemşerilerine Yardım Etmesi. Köylülerin

yakarları Birinci Dünya Savaşı'ndaki askere çağrı sloganlarını hatırlatıyor. – *Yeomanry* (çiftçiler) kendi topraklarına sahip olan ve bu toprakları işleyenlerdi, bazı ayrıcalıkları vardı ama asil sınıftan daha düşük sayılıyorlardı. Tolkien 5 Ağustos 1948 tarihli mektubunda Çiftçi Giles'ın “zengin bir çiftçi veya toprak sahibi” olduğunu yazmış (*Letters*).

- 63 **tozluk.** Kötü havada bacakları korumak için kullanılan dış giysi. Genellikle deri veya kumaştan yapılır ve ayak bileğinden dize kadar uzanır.

gündelik dilde Neşeli Sam olarak bilinirdi ama asıl adı **Fabricius Cunctator** idi. Yani, genellikle takma adıyla anılırdı. Latince adı *fabricius* “üretici”, yapıcı, zanaatkar (Latince *faber* sözcüğünden), özellikle sert malzeme işleyen biri, örneğin bir demirci + *cunctator* “geciken, oyalanan, duraksayan biri”.

- 64 **zincir zırh.** Birbirine geçmiş metal halkalardan oluşan bir zırh tipi, demircinin dediği gibi “her halka bitişişindeki diğer dört halkaya uyacak” şekildedir.

cücelerin becerisi. Kuzey mitolojisinde cüceler metal işleme becerileri ile tanınırlar. Bkz. *Yüzüklerin Efendisi*, 2. kitap, 3. bölümde Bilbo'nun Frodo'ya verdiği cüce zincir zırhı: “Zırh sıkı sıkı bir sürü halkadan örülmüştü; nere-

deyse keten kadar bükülgen, buz gibi soğuk ve çelikten daha sertti.”*

65 onu eski zincirleri sökmeye, zincir baklalarını çe-
kiçleyerek... halkalara dönüştürmeye zorladılar. İlk
versiyonda Giles'ın zincir zırhı tamamen zincirlerden
yapılıyor. Halkalar iç içe girmeyip yalnızca üst üste bin-
diğinden, demirci zincir zırha yalnızca benzeyen bir şey
yapıyor.

66 On İkinci Gece ve Yortu Arifesi. On İkinci Gece 5
Ocak'ta, Noel döneminin on ikinci ve son gününün ari-
fesi. Yortu 6 Ocak'ta ve İsa'nın Müneccimlere görünme-
sini kutlayan bayram.

Artık bahanesi kalmamıştı; bu yüzden zincirli yeleş-
gi ve pantolonu giydi... ve zincir zırhın üzerine geniş gri
pelerinin attı. Giles'ın savaş hazırlıkları, ortaçağ ede-
biyatında tarif edilen, şövalyelerin ayrıntılı bir biçimde
silahlanmasının hicvi, özellikle de *Sir Gawain ve Yeşil Şö-
valye*'de, “yaldızlı donanımı” ışıltı ışıltı ve muhteşem olan
Gawain'in. Buna karşın Giles “tuhaf bir görüntü arz edi-
yor.”

67 Canterbury Çanları. Hacıları Canterbury Katedrali'ne

---

* Çev. Çiğdem Erkal. Metis Yayınları, 1997. -yhn.

taşıyan atlara takılan küçük çanlara atıf. Aslında *Campanula** cinsinden bir çiçeğin adıdır ve hacıların çanları “hayalperest bir biçimde onlarla bağdaştırılır” (*Oxford İngilizce Sözlük*). Chaucer’ın *Canterbury Hikâyeleri*’ndeki Keşiş’in (Genel Önsöz) uğuldayan rüzgârda şapel çanı kadar yüksek ve berrak çınlayan koşum çanları vardır.

- 68 ejderhanın ziyaret ettiği yerlere rastladılar. Kırk ağaçlar, yanık çalı çitler, kararmış otlar... vardı. “Alçak tepelerde ve patikanın iki yanındaki yamaçlarda kavrulmuş, ayaklar altında ezilmiş bir hava vardı. Pek az çimen görülebiliyordu ve kül ile yanık topraktan oluşan fonun üzerinde çarpık funda ve ardıc gövdeleri kara kara göze çarpıyordu.” Aynı zamanda bkz. *Hobbit*, 11. bölüm: “Etraflarındaki, Thorin’in söylediğine göre bir zamanlar yeşil ve güzel olan arazi kasvetli ve çorak bir hal aldı. Çok az çimen vardı ve çok geçmeden ne çalı kaldı ne ağaç, sadece uzun zaman önce kaybolanların kanıtı kırık ve kararmış kütükler. Ejderha’nın Harabesi’ne gelmişlerdi, üstelik yılın sonuna yaklaşırken.”

- 69 kırmızı bez ejderhaları kızdırır. Tolkien kırmızı bezlerin boğaları kızdırdığı inanışını ejderhaları kapsayacak şekilde genişletiyor.

---

* Çançiçeği. -çn.

- 73 **kemiksi ihtiyar hayvan.** Ejderha sağlam bir derisi sayesinde “kemiksi” (bkz. Tolkien’in “İstif” şiirindeki ejderha: “Dişleri bıçaktan, derisi kemiktendi”). *Varmint* “iğrenç, itici türden bir hayvan, haşarat (vermin)” (*Oxford İngilizce Sözlük*).
- 74 **gri kısrak toynağından geleni yapıyor.** “Elinden geleni yapmak” deyimini üzerine bir sözcük oyunu.
- 76 **on üç şilin ve sekiz peni.** Ondalık düzene geçmeden önce (1971’den önce) Britanya’da bir pound yirmi şiline, bir şilin on iki peniye eşitti. Hikâyenin ilk versiyonunda Chrysophylax on iki şilin ve altı peni öneriyor ve bu taslakta on üç şilin ve sekiz peniye çevrilmiş.
- Adam başı iki altın gine, çocuklar için yarısı.** Ondalık düzene geçmeden önce Britanya’da bir gine (başta Batı Afrika’daki Gine’den getirilmiş altınla yapılıyordu) 1717’ye kadar yirmi şiline, 1717’den sonra ise yirmi bir şiline eşitti. “Çocuklar için yarısı” tabiri normalde iskontolu giriş ücretine atıfta bulunuyor; Tolkien bu lafı tersine çevirerek, çocukların yetişkinlerin yarısı kadar para alacağı anlamında kullanıyor.
- 77 **bir solucan* geri dönmez.** “Bir solucan bile döner” ata-

---

* Worm aynı zamanda solucan anlamına gelir. -çn.

sözüne dayalı bir sözcük oyunu. Atasözü, köşeye kısıtılırsa bir solucanın bile ona zalimlik yapanların üzerine saldıracağı anlamına geliyor. Aynı zamanda: “belki ejderha öyle büyük bir çaresizliğe kapılırdı ki, Kuyruk-ısıran’a aldırmadan sonuna dek savaşılabirdi.”

78 Aziz Hilarius ve Aziz Felix bayramı. 14 Ocak (Ocağın On Dördü), eskiden hem Poitierli Aziz Hilarius (Hilary), hem de Nolalı Aziz Felix’in bayramı. 1969 tarihli Roma takvimi reformu Aziz Hilary bayramını 13 Ocak’a çekti. Çiftçi Giles’in ilk iki versiyonunda ejderha 2 Ocak ve 4 Ocak’ta Ham’e kovalanıyor ve her ikisinde de Yortu’da (6 Ocak) dönmeye söz veriyor. Gözden geçirilmiş metin Chrysophylax’a daha fazla zaman tanıyor ama sekiz gün beş yüz kilometre uzakta, Galler’in kuzeybatısında olan bir yere gidip gelmek için “fazla kısa” ve bu noktada ejderha yaralı kanadıyla uçamaz.

79 O bir dilbilgisi uzmanıydı ve geleceği diğerlerinden daha iyi görebilirdi kuşkusuz. Dilbilgisi uzmanı, genel olarak dilbilgisi veya diller konusunda uzman olan biridir. Fakat Ortaçağ’da yaygın olan bir inanışa göre dilbilgisi (başta Latince) büyü ve astroloji bilgisini de içeriyordu. T.A. Shippey (*The Road to Middle-Earth*) Tolkien’in bir filologun (kendi mesleği) gelecekteki olayları kehanet etme yeteneğine sahip olması fikrine gülüyor. Aynı zamanda, papaz Giles’a “uzun bir ip al[masını] ona

ihtiyacın olabil[eceğini]” söylüyor, “öngörüm beni yanıltmıyorsa” diye de ekliyor.

Uğursuz isimler... Hilarius ve Felix! Kulağa hiç iyi gelmiyor. Çiftçi Giles’ın üçüncü versiyonuna, ejderhanın Ham’e geri dönmesi gereken tarih ilk başta “Aziz Hilary ve Aziz Felix bayramı” idi ve kasvetli demirci “uğursuz isim” olarak yalnızca Felix isminden bahsediyordu. Demirci bu isimden hoşlanmıyor, çünkü Latince *felix* “mutlu” anlamına geliyor. Açık ki Tolkien *Hilary* adının Latincesinin *Hilarius* olduğunu, demircinin bunu *hilarious* (Latince “neşeli” anlamına gelen *hilaris* sözcüğünden) ile bağdaştıracağını ve doğal olarak bu ismi de sevmeyeceğini görmüş.

80 **derebeyi. Feodal bey.**

uyruk. Bir beyin kulu.

81 **yeni şapka modasından. İlk versiyonda şövalyeler “kendi aralarında av sohbetleri ediyordu.”**

Çetele. 1826’ya kadar İngiliz Hazinesi’nin ödeyeceği tutarların kaydedilmesi için kullanılan çentikli çubuklar.

Hazine. Gelirleri toplayıp yönetmekle sorumlu devlet dairesi veya bölümü; daha geniş olarak, hazinedeki para.

84 **Ham köyü sakinleri için saray yazısı da kitabı-Latincesi**

kadar tuhaf ve anlaşılmazdı. *Court-hand* (saray yazısı) teriminin asıl anlamı, on altıncı yüzyıldan II. George dönemine kadar İngiliz mahkemelerinde kullanılan bitişik el yazısı. Fakat burada yalnızca Bonifacius'un sarayında kullanılan el yazısı anlamına geliyor gibi; anlaşıldığı kadarıyla bir Gotik yazı çeşidi. Tolkien'in talebi üzerine Kral'ın Çiftçi Giles'a yazdığı iki mektubun yazı tipi prova baskıdan sonra italikten Gotik yazı tipine dönüştürülmüş.

- 85 **haksız fiilleri, ihmalkârlığı, cürümleri ve yalan yere yemin etmesi.** Chrysophylax birinin arazisine izinsiz girmekten ve malına mülküne zarar vermekten (haksız fiiller), hazineyle birlikte Ham'e geri dönmekten (ihmalkârlık, görevini yerine getirmeme), hırsızlık, kundakçılık ve cinayetten (cürümler) ve yemin ettiği halde yalan söylemekten ("pek çok ciddi ve hayret verici yemin etti") suçlu.
- 87 **Haber gelmemesi kötü haber.** Bir kötümser dışındaki herkes için "haber gelmemesi iyi haberdur." **silahhtarlar.** Şövalyelerin hizmetkârları; zırh veya kalkan taşıyıcıları.
- 90 **Candlemas Bayramı.** 2 Şubat. "Bakire Meryem'in Arınması (veya Mesih'in Mabet'te gösterilmesi) bayramı,

---

* İngiliz atasözü. -çn.

büyük bir mum gösterisiyle kutlanır” (*Oxford İngilizce Sözlük*).

Hiçbir uyarı vermeden, formaliteler için zaman harcamadan. Chrysophylax savaşmak için resmi olarak meydana okumuyor ve şövalyelerin daha önce tartıştığı “öncelik ve adabımuaşeret kurallarını” çiğniyor.

- 93 pazarıcı numaraları. Ham’de yakalandığında ejderhanın gösterdiği pazarlık yeteneğine atıf. “Koca memlekette ejderhalar ve onların numaraları ile başa çıkmak konusunda deneyimi olan tek bir kişi bile kalmamıştı.”

Nakit ödediğim için. Chrysophylax yine çağdaş ekonomiye dönüyor. (Saçma bir şekilde) vadeli değil nakit ödediği için bir ödül talep ediyor.

Tek bir pirinç düğme bile. Parasal değeri olan tek bir eşya bile.

- 94 panayırdaki insanlar gibi çekişmeye, tartışmaya. Çekişmek “pazarlık yapmak.” Bu anlamda panayır, bir pazar yerinden daha büyük ölçekte, mal satışı için toplanma.

Geniş, karanlık ve ürkütücüydü... kudretli adamların ve eskilerde yaşamış devlerin lahitlerinde ya da hazine dairelerinde. Chrysophylax’ın mağarası *Hobbit*’te Issız

Dağ'daki, Smaug'un işgal ettiği Cûce saraylarını ve Silmarillion'da Glóruind (Glaurung) tarafından Elflerden alınan Nargothrond'u hatırlatıyor. *Yüzüklerin Efendisi*'nde Cirith Ungol kulesinin kapıları da benzer şekilde demirden yapılmış ve "pirinç plakalarla sürgülenmiş."

- 95 peşinden içeri gireceğim ve ilk iş kuyruğunu keseceğim. Bu paragrafın ilk versiyonunda Giles "aslında ciddi değildi" ve anlatıcı ekliyor: "Çiftçi Giles'ın para uğruna bir ejderhanın inine girmesini görmek isterdim." İkinci versiyon ilkine benziyor ama üçüncü versiyonda Giles özgüven kazanmış ve "hiçbir ejderhanın onun karşısına duramayacağına inanmaya başlamış."

şansına güveniyordu. Papazdan Giles'a, "Bana öyle geliyor ki, şansına güvenebilirsin."

- 97 bir şövalye olsa, hazinenin tamamını almak konusunda ısrar ederdi ve hazinenin lanetlenmesine sebep olurdu. İlginç bir paralel Eski İskandinav destanı *Reginsmál*'de görülebilir. Cûce Andvari tanrı Loki tarafından ağla yakalanır ve altın karşılığında özgürlüğünü satın almak zorunda kalır, son altın yüzüğüne kadar her şeyini verir ve Andvari yüzüğü lanetler.

kraliyet nakliye arabası (royal pantech-nicon). *Pantech-nicon* her tür sanatsal eserin sergilendiği bir pazarı ifade

etmek için icat edilmiş bir sözcük. Zamanla mobilya saklamak için kullanılan büyük depo anlamı kazanmış ve bunun uzantısı olarak gündelik dilde mobilya nakliyesi için kullanılan kamyon olmuş. Belki “kraliyet” sözcüğü ortaçağdaki kraliyet hanelerinin gezginliğine atıfta bulunuyor, o zamanlarda büyük miktarlarda eşyanın bir yerden diğerine nakledilmesi gerekiyordu. *Çiftçi Giles*’ın ikinci versiyonunda hazine sırtına bağlanmış haldeyken *Chrysophylax* “görkemli bir salyangoza benziyor.”

- 98 **Bu halat sonunda çok faydalı çıktı.** Hikâyenin ilk versiyonunda ejderha hazineyi mağarasından Ham’e taşır ve arada başka metin yoktur (yalnızca “Eve geldiler”), ve yükün ejderhaya nasıl bağlandığından bahsedilmez. İkinci versiyon başta ilkinе benziyormuş ama taslakta değiştirilmiş ve bu sefer Giles hazinenin büyük kısmını ejderhaya yüklemek ve yolculuk ederken ve geceleri onu bağlamak için kullanır. Ancak Temmuz 1947 tarihli revizyonda Giles’in neden “büyük bir halat kangalı” getirdiği açıklanır.

- 99 **çıkın.** Büyük miktarda para.

parlak delikanlılar. Başarılı olacağına dair parlak adamlar.

- 101 **kaz pazarı.** Eskiden pek çok İngiliz kasabasında, kazların bol olduğu Aziz Michael bayramı civarında düzenle-

nen bir pazar. Muhtemelen burada genel olarak pazarların gürültüsüne ve belki kazların gıklaşmasına atıfta bulunuluyor.

102 Ağıt. Ölenlere yazıklanmak için yazılan şarkı.

103 Çalı süpürgeleri ve keman yayları. Tek kelimeyle, Saçmalık!

104 Diyarın Sevgilisi. Bkz. “İngiltere’nin Sevgilisi”, hem Wessex Kralı Büyük Alfred, hem de Ely Adası’nı Fatih William’a karşı savunmuş olan Hereward the Wake için kullanılan bir isim.

105 birinci çoğul şahıs olarak konuşmayı unutarak. Bir hükümdar geleneksel olarak, kullarını da temsilen, kendinden birinci çoğul zamirle bahseder, “kraliyet bizi”. Burada Kral öyle büyük bir öfke ve açgözlülüğe kapılıyor ki doğru konuşma tarzını unutuyor. Aynı anda, bu tarzı Giles kullanmaya başlıyor, çünkü artık Ham ve yöresinin fiili hükümdarı o.

106 Kral’ın tüm atları ve Kral’ın tüm adamları. Humpty Dumpty tekerlemesine gönderme.

108 alaycı-kahramansı kuple. Muhtemelen kahramanca

veya romantik şiirleri alaya alan *alaycı kahraman* şiirleri (Chaucer'ın *Canterbury Hikâyeleri*'nde Rahibe'nin Rahibi'nin hikâyesi karakter olarak kısmen alaycı kahramansıdır) ile *kahraman kupleleri* (on heceli *iambic** dize çiftleri, İngilizceye Chaucer tarafından, *Legend of Good Women* (1372-86) ile kazandırılan bir tarz) karışımı bir şey.

vergi-ambarı. Papaza vergi olarak verilen tahılın saklandığı bina. Ortaçağ'da senelik ürünün onda birini yerel dini kuruma vermek yasal bir gereklilikti.

109 Evcil Yılan'ın ya da kısaca Evcil'in Efendisi. (Lord of the Tame Work, or shortly of Tame.) Sahte bir yer ismi etimolojisi ve eş sesli *tame* ve *Thame* sözcükleri üzerinden bir oyun.

altı öküz kuyruğu ve yarım litre bira. Pek az değeri olan şeyler. Eskiden öküz kuyruğu hayvanın değersiz bir parçası ayılıyordu ve köpeklere atılıyordu. Burada bahsedilen bira (*bitter*) en yaygın ve alelade biradır.

Aziz Matthias Günü. 1969 tarihli Roma takvimi reformuna kadar 24 Şubat.

---

* *iambic*: İngilizcede bir vurgusuz heceyi bir vurgulu hecenin takip ettiği şiir ölçüsü. -çn.

unvanı Kont oldu. Giles nezaketen ve serveti ile gücünün sayesinde Tame Beyi'ydi ("Evcil Yılan'ın Efendisi" olması dolayısıyla); bu nitelikleri sayesinde kendi unvanını yükselterek Kont, sonra Prens ve son olarak da Kral oldu.

Evcil Kontu'nun kuşağı. Bir konta, şövalyeye vs., unvanı ile birlikte bir kuşak verilirdi. Göbeği yüzünden Giles'ın kuşağı "gerçekten de uzundu".

- 110 Yılanmuhafızları. "Ejderhanın muhafızları." Giles "tamamen farklı bir şövalye sınıfı" oluşturarak gelecekteki Kral Arthur'u öngörüyor.

Alem. (*Ensign.*) Arma taşıyan küçük bayrak.

- 111 Ama Kral olduktan sonra nahoş kehanetlere karşı sert bir kanun çıkardı ve değirmenciligi kraliyet tekeline dönüştürdü. Demirci iş değiştirip cenaze levazımatçısı oldu ama değirmenci kralın dalkavuk hizmetkârına dönüştü. Örsünden "nahos kehanetler" çıkaramayan demirci, ölümün öngörülmesi gerekmeyen ve kasvetli mizacına uygun bir meslek seçiyor. Değirmenci efendisi (Kral Augustus Bonifacius) sayesinde tekel sahibi zaten, Ortaçağ'da tipik bir düzen ama Kral Giles hükümdar olduğunda değirmenci eski "can düşmanının" uyuğuna dönüşüyor ve dalkavuk (yaltaklanan, boyun eğer) birine dönüşüyor.

bazı köylerin ve kasabaların bugünkü isimlerinin ar-
dındaki gerçeği tanıyacaktır... *h* harfi katılmış *Thame*
tam bir budalalıktır. *Thame* sözcüğü *tame* sözcüğü gibi
telaffuz edilir, *h* harfi sessizdir ve eskiden *h* harfi olmadan
yazılırdı. *Thame* “budalalıktır” çünkü *h* harfi Fransızca
yüzünden eklenmiştir; *Thomas* ve *thyme* sözcüklerinde
de olduğu gibi. – *Thame*, Oxford’un yirmi kilometre
doğusunda bir kasabadır, *Thame* ırmağı kıyısındadır ve
adını ondan alır. *Thame*, *Thames* Irmağı’na karışır (*tems*
diye telaffuz edilir).

Draconarius ailesi... *Tame*’in altı kilometre kuzeybatı-
sında... kendilerine büyük bir ev yaptırdılar. *Dracona-*
rius ailesi *Giles* (*Ægidius Draconarius*) ve ailesi, Yılançı-
karanlar.

- 112 **Aula Draconaria**, ya da gündelik dilde **Solucansara-**
yı (**Worminghall**). *Aula Draconaria* “Worminglerin
(Solucañkaranların) evi”, dolayısıyla *Worming+hall*.
“*Tame*’in [*Thame*] altı kilometre kuzeybatısında” olan
Worminghall köyü yerel lehçece “wunnle” diye telaffuz
ediliyor. *Ekwall*’un *Concise Oxford Dictionary of Place-*
names sözlüğüne göre asıl anlamı “kertenkelelerin sık
sık ziyaret ettiği *halh*” ya da muhtemelen “*Wyrma*’nın
halh”. Orta İngiltere’de konuşulan Eski İngilizcede
halh (*healh*) “kuytu, girinti” anlamına geliyor gibi. Yer
adlarında *hall* “saray” sözcüğü Norman Fethi’ne kadar

neredeyse hiç görülmemiş. – *Çiftçi Giles*’ın ilk versiyonunda Thame köyü yok; onun yerine, “Giles ailesi ejderhadan ilhamla Yılançıkaran (Worming) adını aldı ve onlar yüzünden Ham köyü bundan sonra Yılan sarayı (Worminghall) olarak anılır oldu.” Üçüncü versiyon “Bir Worminghall Efsanesi” alt başlığına sahip ama sona doğru Tolkien şöyle yazmış: “Bütün bunların Worminghall ile ne ilgisi var diye sorabilirsiniz. Yanıt, pek ilgisi yok ama olan kadarı da şöyle. Bu tür meselelerde eğitimli olanlar bize (şimdi yeni diyarın başlıca kasabası olan) Ham’in”, vs. Bu, yayımlanan nihai versiyonla hemen hemen aynı.

Worminghall idi. Yani, *worminghall* olarak telaffuz ediliyordu.

Kralllık Makamı. Burada, kralın konutu, kralın kelimesinin tam anlamıyla tahtında oturduğu yer; “yeni diyarın başlıca kasabası” Thame idi.

Kuyruk-ısıran yer üstünde kaldığı sürece. Tolkien, Giles’in kılıcını gömdüğümü ima ediyor.

113 **Venedotia.** Gwynnedd, yani Galler’in kuzeybatısı.

144 **Özgür Köyler.** Belki Ortaçağ’ın ilerleyen senelerdeki Özgür Kasabaları’na gönderme, özellikle İtalya ve Alman-

ya'da. Bu kasabalar özgürdü ya da belli bir yargı yetkisi veya beyliğin sınırları dışında kalıyordu.

Giles ailesi ejderhadan ilhamla Yılançikaran adını aldı ve onlar yüzünden Ham köyü bundan sonra Yılansaray olarak anılır oldu... Yılansaray'a yaklaşmadı. Tolkien başta köyün adını "Wormingham" olarak yazmış, yani *Worming* + *Ham*, sonra soyadı ve iki paragraf sonra bahsettiği "çok güzel evden" hareketle "Worminghall" olarak değiştirmiş. İlginç bir biçimde, Tolkien ikinci kullanımında "Worminghall" yazmış ama sonra "Wormingham" olarak değiştirmiş.

145 Gri Kısarak, elbette. Tolkien "gri kısarak iyi attır" atasözüne gönderme yapıyor olabilir. Atasözü bir halk hikâyesinden geliyor. Bu hikâyeye göre bir çiftte iki attan birini seçmeleri söylenmiş. Kadın kendi tercihi olan gri kısarakta ısrar etmiş. Atasözünün anlamı "kocayı karısı yönetir". Tolkien'in hikâyesinin ilk versiyonunda Giles'ın bir karısı yok ama gri kısarak eylemlerini yönlendiriyor ve epey at sağduyusu kullanıyor.

147 Georgius Crassus Ægidianus Draconarius, Dominus et Comes de Domito (Serpente) Princeps de Hammo et rex totius regni (minoris). "George Crassus Worming, Giles oğlu, Evcil (Ejderha) Beyi ve Kontu, Ham Prensi ve Küçük Krallığın tamamının Kralı". Georgius (Geor-

ge) bir ejderhayı yenen ve (en azından hikâyenin bazı versiyonlarına göre) ehli bir biçimde kasabaya günden Aziz George'u düşündürüyor – ama Çiftçi Giles'ın aksine Aziz George yine de ejderhanın başını kesiyor. Kral III. Edward onu İngiltere'nin koruyucu azizi ilan etti. Latince *Crassus* “kalın kafalı, ağır” anlamına geliyor ve aptallık ima ediyor, Çağdaş İngilizcede “crass”; George sayılar ve Latince konusunda başarılı değil.

148 şeref unvanı. Gelenek veya nezaket gereği, birden çok unvana sahip olan bir asilin en büyük oğlu, bir düşük unvanı kullanır. George'a şeref unvanı olarak *Princeps de Hammo* “Ham Prensi” unvanı veriliyor, babasının *Kral*'dan bir önceki unvanı (bkz. “Prens Julius Ægidius'a dönüştü”).

150 Draconarii ile birlikte yürüyüşe geçmek. Burada “Draconarii” Giles'ın ailesini değil şövalyelerini (Yılanmuhafızları) anlatıyor olmalı.

Domuz bakıcısı, Suet olarak tanınan Suovetaurilius. Yani, Giles'ın çiftliğinde domuzlara bakıyor ama aynı zamanda George'un genel hizmetkârı (“Suet adlı bir delikanlı geldi”). Roma zamanlarında *suovetaurilia*, arındırma töreninin sonunda kesilen bir kurbandı ve bir domuz (sus), koyun (ovis) ve boğaydı (taurus). *Suet*, yemek pişirmek ve mum yapmak için kullanılan donyağı.

Öküzkafe (ya da III. Bucephelus) – İneksurat olarak biliniyor. Orijinal Bucephelus Büyük İskender'in en sevdiği atı ve adını öküz kafası biçimindeki damgasından alıyor (Yunanca *bous* "öküz" + *kephale* "kafa").

Caurus. İrlandaca *cawr* "dev" sözcüğünün Latinceleştirilmiş hali. Müsveddenin kenarına Tolkien devin tam adını *Caurus Maximus* "koca dev" yazmış.

çiftlik sesleri taklit ederek. Belki de İngiltere Kralı I. Richard'ın hayatıyla ilgili bir efsanenin parodisi. Bu efsaneye göre Richard Avrupa'da, kendi uyruklarının bilmediği bir yerde tutsak tutuluyormuş. Bir versiyona göre sadık ozanı Blondel şato şato dolaşarak Richard'ın sevdiği bir şarkıyı söylemiş. Sonunda kral onu duyarak şarkıya katılmış ve böylece yerini belli etmiş.

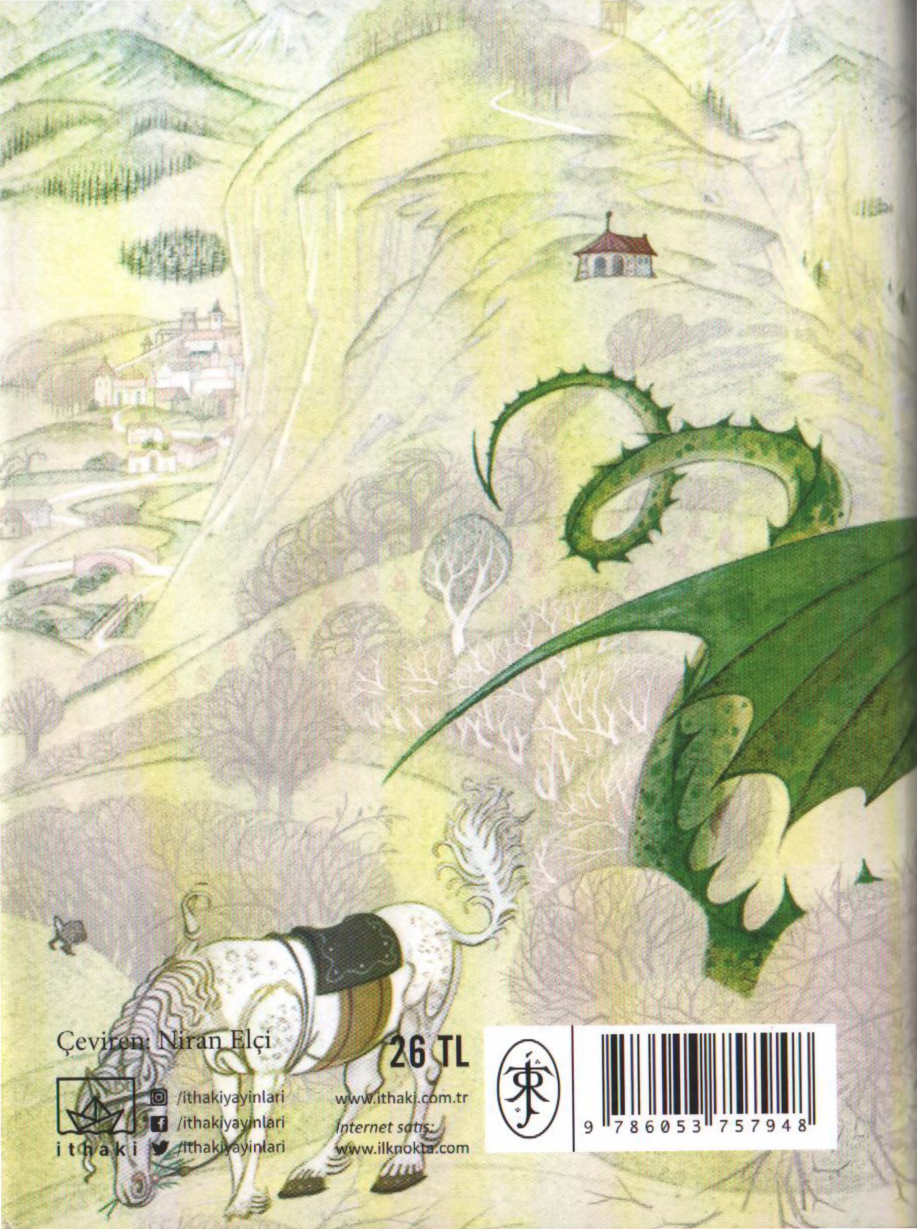
ona iğneler batırıyorlar. Ne yazık ki devam hikâyesine dair bu sade taslakta Tolkien, George ile Suet'in neden böyle bir şey yapacağını açıklamıyor.

Islip. Oxford'un on bir kilometre kuzeyinde bir köy.

Cherwell. Cherwell ırmağı Oxfordshire'dan geçerek güneye akar ve Oxford'da Thames ırmağına kavuşur.

Çeviren: Niran Elçi

26 TL

ithaki

/ithakiyayinlari
/ithakiyayinlari
/ithakiyayinlari

www.ithaki.com.tr
İnternet satış:
www.ilknokta.com

9 786053 757948